

Notulen -vastgesteld-

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum statenvergadering	:	6 februari 2023
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Plaatsvervangend voorzitter	:	statenlid N.M. van der Waart
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:

- 5 Mw. S. Abdi (PvdA), mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. W. van Andel (CDA), dhr. T.H.B. Baudet (FvD), dhr. R.J.P. Baljeu (Fractie Baljeu), mw. I.A. Bezaan (PVV), Statenlid R.I. Bwefar (GL), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. Bouhlel-Lascaris (SP), Statenlid M.T. Cardol (GL), dhr. J.J. Carton (PvdA), dhr. M. Deen (PVV), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), Statenlid J.W. Dulfer (GL), Statenlid Er (GroenLinks), mw. G. Van Geffen (N N-H.), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mw. L. Gonggrijp (D66), Statenlid J. Gringhuis (GL), mw. J.M.E de Groot (SP), dhr. G.J.W. Hartog (JA21), dhr. D.G. Heijnen (CDA), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), dhr. Van Hooff (PVV), mw. A.A.J. Jellema (PvdA), dhr. E.W.J. Jensen (JA21), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. E.B. Kanik (D66), mw. A.C. Kapitein (D66), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid I. Kostić (PvdD), mw. C.D.M. Kuiper-Kuijpers (CDA), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. E.J. van der Maas (VVD), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), mw. M.A.H. van Meerten-Kok (VVD), dhr. H.S. Mulder (D66), dhr. A.J.M. Muurlink (PvdA), mw. A. Nanninga (JA21), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. W. van Soest (PvdO), dhr. M.C. Steeman (D66), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. K.J. Terwal (VVD), mw. A.T.B. de Vries (PvdA), Statenlid N.M. van der Waart (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. G.R. Zaal (GL), Statenlid F.A.S. Zoon (PvdD).

20 **Afwezig:** dhr. Kohler (JA21), dhr. Koyuncu (DENK).

Agenda

1.	Opening en mededelingen.	Paginanummer: (2)
2.	Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.	(2)
2.a.	Afscheid Statenlid Forum voor Democratie.	(4)
2.b.	Beëdiging en installatie Statenlid Forum voor Democratie.	(5)
2.c.	Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).	(5)
3.a.	Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding.	(14)
3.b.	Lijst geheimhouding.	(14)
4.	Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergadering van 19 december 2022.	(14)
5.	Vaststelling Strategische Statenagenda.	(14)
6.	Vaststelling lijst ingekomen stukken.	(14)
7.	Voortganglijst van moties.	(14)
8.	Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.	(14)
9.	Actualisatie Reglement van Orde PS en Statencommissies Noord-Holland 2015 (VD-03).	(15)
10.	Initiatiefvoorstel ChristenUnie "Stimulering Grijs- en regenwatersystemen" (NR-04).	(21)
10.a.	Onderzoeksrapport Randstedelijke Rekenkamer Fietsbeleid Noord-Holland (VD-02).	(33)
11.	Vragenuur.	(36)
12.		(41)

13. Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag. (43)
14. Gebundelde stemming van alle motie(s), amendement(en) en voordrachten. (47)
Sluiting.

25 **1. Opening en mededelingen**

30 De **VOORZITTER**: Geachte aanwezigen, beste statenleden, ambtelijke ondersteuning en publiek. Welkom! Ik open de vergadering op 6 februari 2023 en verzoek u om uw mobiele telefoons tijdens de vergadering op stil te zetten. Uiteraard nogmaals welkom aan onze statenleden en de belangstellenden zoals ik al aangaf, alsmede het publiek en degenen die ons volgen via de website en live meekijken.

35 In het kader van de mededelingen kan ik u mededelen, dat bericht van verhindering is ontvangen van de volgende leden: de heer Köhler van JA21 en de heer Koyuncu van DENK en gedeputeerde Loggen is ook deze middag niet aanwezig.

2. Regeling van werkzaamheden, vaststellen primus bij hoofdelijke stemming en vaststelling van de agenda.

40 De **VOORZITTER**: Kom ik bij agendapunt 2. Dat is de regeling van onze werkzaamheden. Zoals u weet stellen we de primus vast, daar waar hopelijk de stemming aanvangt, mocht dat noodzakelijk zijn. En dit bingonummer is gevallen op nummer 29. Dat is statenlid Cardol van GL.

45 Dan gaan we verder met het vaststellen van de agenda.
De fractie PvdD heeft een verzoek tot het houden van een actualiteit ingediend, conform artikel 48 RvO, gaat over "Houdbaarheid vergunning Tata's Kooksgasfabriek 2". Het presidium heeft hier positief op geadviseerd. We zullen daar dus niet over gaan stemmen en zullen deze gaan behandelen bij agendapunt 2c.

50 Er zijn ook mondelinge vragen ingediend door de fractie PvdA inzake "Inzicht in aantal stikstofvergunningen", de fractie SP inzake "Gebruik van Het Twiske" en de fractie SP inzake "Camping Sandevoerde".

55 Deze vragen komen bij het Vragenuur aan het einde van de vergadering aan de orde.

De fractie van de SP heeft aangekondigd om twee moties vreemd te zullen indienen en ik nodig mevrouw Alberts uit om deze hier nu te komen toelichten. Ik zie u in een keer huppelend hiernaar toekomen. Dat is een goed begin van de vergadering.

60 Mevrouw **ALBERTS** (SP): Dank u wel voorzitter. Ik doe eerst de motie vreemd welke heet "Energie compensatie verenigingen, cultuurstellingen en maatschappelijke voorzieningen oormerken". Punt is namelijk dat die instellingen nog steeds te maken hebben met een stijging van de energie en daar last van hebben gehad. Dit kan wel met 14,5 procent oplopen en wij vinden dus dat zij daar eigenlijk niet onder mogen lijden. En dus hebben wij een motie, waarvan ik het dictum voorlees, namelijk de aanvullende financiële middelen in te zetten voor steun aan maatschappelijke voorzieningen zoals sportverenigingen, ontspanningsverenigingen, wijk- en buurthuizen en cultuurstellingen, en deze middelen te oormerken in de voorjaarsnota 2023 en gaat over tot de orde van de dag. Gewoon dat dat geld vastzit en mensen er geen last van krijgen. De andere is wat ingrijpender, die gaat over de energievoorziening waar wij mee te maken hebben in dit land. In het verleden hebben wij natuurlijk gezien dat onze energiemaatschappijen verkocht zijn. Zo werd het provinciale energiebedrijf Nuon en later werd dat Vattenfall. En wij zitten nu met een aantal gevolgen daarvan en deze zijn niet mals. Wij vinden dat als wij zaken proberen op te lossen dat wij toch vaak binnen de lijntjes blijven

75 kleuren. Er wordt dan bijvoorbeeld gezegd dat wanneer er mensen zijn die maatregelen nemen
om hun huis te verbeteren, dat we dat wel willen subsidiëren. Dit is allemaal harstikke goed en
hebben dit dan ook gesteund, maar het gekke is eigenlijk dat dat allemaal individueel geregeld
is. Wij geven weliswaar vanuit de provincies subsidie maar we geven het aan individuen. Terwijl
80 je zou zeggen: energievoorziening is van iedereen, dat zou je collectief moeten regelen. Dus
hebben wij een voorstel en de titel van de motie is "Energievoorziening in handen van Noord-
Holland". In het kader van wat ik net schetste verzoeken wij gedeputeerde zaak Staten te laten
onderzoeken hoe de publieke belangen in de provincie energievoorziening beter geborgd
kunnen worden bijvoorbeeld met het oprichten van provinciaal energiebedrijf en dat onderzoek
te voorzien van een advies, een appreciatie en deze aan de Provinciale Staten uit te doen
85 toekomen uiterlijk voor het zomerreces. Dus wat moet er nou gebeuren als je dat wil gaan
doen? Dat is eigenlijk waar deze motie om vraagt. Wij zullen dus niet meteen zeggen dat het
moet. Dat willen wij wel maar we moeten ook weten hoe de provincie dit wil en kan
onderzoeken.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Beide moties zijn ondertekend en maken onderdeel uit van onze
beraadslaging.
90 Ik geef nu het woord aan mevrouw Koning van CDA, welke ook een motie vreemd zal indienen.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel voorzitter. "De provincie Noord-Holland kan vlees
en vis niet zomaar verbieden" kopte het NRC op 5 januari 2023. Via een motie met het nummer
M256 is door de Provinciale Staten ingestemd met een verbod op reclames van fossiele
brandstoffen, vlees en vis in OV-bushaltes. Het CDA heeft destijds tegen de motie gestemd,
95 maar de meerderheid was dus voor. Voorafgaand aan dat besluit was geen enkele inhoudelijke
discussie over dat verbod gevoerd. Los van het feit dat je voor- of tegenstander bent van het
dergelijke reclameverbod bent, lijkt het nu de vraag te zijn of zo een reclameverbod juridisch
kan en of het wel uitvoerbaar is. Het is ook totaal onduidelijk welke reclames de provincie zou
willen verbieden. Vallen daar auto's onder? Vallen daar pizza's onder met ham? Soep met
100 soepballen? Reclames van reisbureaus? Reclames van HelloFresh? Reclames voor honden- en
kattenvoer? Wat willen wij wel toestaan en wat willen wij niet toestaan? De implicaties en het
effect van de motie is totaal onduidelijk. En als belangrijkste wordt door verschillende experts
en in diverse media aangegeven dat dit besluit niet of zeer beperkt uitvoerbaar is. Daarom is
het CDA van mening dat er moet worden onderzocht wat de implicaties en effecten zijn van
105 motie M-256. De uitkomsten van dit onderzoek moeten worden voorgelegd aan Provinciale
Staten. Het kan eigenlijk niet anders dan dat de uitvoering van de motie wordt opgeschort tot
dat het resultaat van het onderzoek is voorgelegd aan Provinciale Staten. Dat is dus ook wat wij
vragen. Wij zijn aangesteld als statenleden om weloverwogen beslissingen te maken, en ik denk
dat er niemand hier in de zaal zit die die taak zou willen veronachtzamen. Daarom verwachten
110 en hopen wij als CDA dat de Staten vandaag kunnen instemmen met het voorgestelde
onderzoek. Laten we met elkaar werken aan beleid dat getypeerd kan worden als
weloverwogen, onderbouwd en uitvoerbaar. Dan lees ik nog het dictum van de motie voor, dat
is: "te onderzoeken wat de implicaties en effecten zijn van motie M-256 uit 2022, de uitvoering
van motie M-256 op te schorten, de uitkomsten van dit onderzoek voor te leggen aan
115 Provinciale Staten". Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De betekende motie gaat ook onderdeel uitmaken van onze
beraadslaging. Ik geef nu het woord aan mevrouw Van Geffen van Namens Noord-Hollanders
voor het indienen van een motie vreemd met als titel "Aanstellen vertrouwenspersoon voor
statenleden".

120 Mevrouw **VAN GEFFEN** (Namens Noord-Hollanders): Dank u voorzitter en de motie is mede
namens Wil van Soest van de PvdO. Dit voorstel voor het aanstellen van een
vertrouwenspersoon voor leden van de Provinciale Staten sluit aan op de actualiteit. Een
wetsvoorstel van Kamerlid Senna Maatoug van GL om dit te verplichten voor alle organisaties is
kansrijk en dat is terecht. Er wordt veel schade aangericht door ongewenst gedrag. Deels door
125 het feit dat het voorkomt, maar evenzeer door het feit dat het onbespreekbaar is en dat degene
die het aanklaagt er zelf de schuld van krijgt. Op 14 januari was in Nieuwsuur de
regeringscommissaris voor dit onderwerp de PvdA-er Mariëtte Hamer. Het raakte me haar te
horen erkennen dat grensoverschrijdend gedrag tot langdurige schade lijdt. Ik heb zelf in

130 september 2021 in deze Staten een trauma opgelopen, waarvoor ik afgelopen zomer behandeld
ben, maar waarvan de schade zich nog steeds laat voelen. Normaal zou ik dit als strikt
vertrouwelijk beschouwen, maar dat is in dit geval niet mogelijk. Het heeft ten slotte
plaatsgevonden als onderdeel van mijn publieke functie in deze Staten. Bovendien wil ik dat er
135 iets veranderd. Ik wil dat statenleden in de volgende periode iemand hebben waar ze naartoe
kunnen gaan als hen iets dergelijks overkomt. Is dat niet een taak van de voorzitter van dit
huis? Deels. Zoals bij bedrijven vragen wij niet aan de voorzitter van het bestuur of aan de
president-commissaris om zelf die taak op zich te nemen. Integendeel: de politiek vraagt nu
zelfs dat zij een vertrouwenspersoon aanstellen. De gedachte is dat een bestuursvoorzitter juist
140 beter zijn of haar taak kan invullen als er vertrouwenspersonen zijn. Ook kan zo een trauma
eerder gesignaleerd worden, wat schadebeperkend werkt. Ik vraag je niet om medelijden maar
om verandering. Dat wij ervoor zorgen dat statenleden in de volgende periode hiermee niet op
deze manier hoeven te worstelen. Dat wij datgene wat ze van organisaties in de maatschappij
vragen ook zelf toepassen. Ik reken op u allen steun en in het bijzonder van GL als initiator van
het wetsvoorstel. En de PvdA als partij die de regeringscommissaris voor dit onderwerp levert.
Dank u wel.

145 De **VOORZITTER**: Gaat u hem nog inleveren, de motie? Anders was het een mooi praatje. Nu
maakt het deel uit van onze beraadslagingen. Dank u wel.

De laatste is de ChristenUnie, de heer Klein. Ik heb geen titel maar dit gaat u ongetwijfeld zelf
toelichten.

150 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja dat ga ik zeker toelichten. De titel is "Tegemoetkoming
gebruikers streekvervoer vanwege stakingen". Vandaag staakt opnieuw een groot deel van de
buschauffeurs. Dat is op zich voor behartenswaardige redenen zoals een te hoog ervaren
werkdruk en te lage vergoedingen, maar het is niet de eerste keer en ook de hele week zijn nog
stakingen aangekondigd. Dit heeft grote impact op de bereikbaarheid van dorpen, regio's en
155 steden. Het pijnlijke van deze staking is, dat juist mensen die wat meer kwetsbaar zijn, zoals
bijvoorbeeld ouderen of mensen met een beperking en ook scholieren die afhankelijk zijn van
het OV, daarmee geraakt worden en niet naar winkels, ziekenhuis of school kunnen. De
provincie is natuurlijk de eerst verantwoordelijke voor het openbaar vervoer, het busvervoer in
de regio en de stakingen stralen daarmee ook op ons negatief af. Dit kan ertoe leiden dat
160 mensen besluiten om niet meer met het openbaar vervoer te rijden maar weer met de auto te
gaan. Dit zouden wij heel jammer vinden van Hollandse initiatieven die wij ontplooiën om de
modal shift te realiseren. We hebben daarom een motie waarin we GL verzoeken te
onderzoeken of er mogelijkheden zijn tot een tegemoetkoming aan de gebruikers van het
streekvervoer. Bijvoorbeeld door middel van een kortingsactie of het verloten van dagkaarten of
een ander creatief idee waar GS mee op de proppen kan komen. Deze motie wordt mede
165 ingediend door het statenlid Hollebeek van de Partij voor de Dieren.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ook deze maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen. Zijn er
nog andere partijen die moties vreemd aan de orde van de dag willen indienen? Zo niet, dan
weet ik dat er in ieder geval een ordevoorstel is vanuit de kant van Forum.

170 De heer **DESSING** (FvD): Ja dank u wel voorzitter, wij willen graag agendapunt 8b onthameren
om daar toch nog iets over te kunnen zeggen.

De **VOORZITTER**: Ja, dat is ook besproken in het presidium en dat zal worden behandeld als
agendapunt 10a. Dus 8b zal worden onthamerd en zal worden behandeld als 10a.

2a. Afscheid statenlid fractie Forum voor Democratie.

175 De **VOORZITTER**: Dan zijn we nu bij agendapunt 2a. Het afscheid van een van onze
statenleden, fractielid van Forum voor Democratie. Mevrouw Vastenhouw zal vandaag formeel
afcheid nemen. Ze zal straks in haar opvolging worden voorzien. Ik zou willen voorstellen om
afcheid te nemen van mevrouw Vastenhouw, daarna het nieuwe statenlid te installeren en
180 daarna zal ik even kort de vergadering schorsen voor felicitaties. Dan wil ik verzoeken aan

mevrouw Vastenhouw of zij naar het midden van de zaal zou willen komen. Even kijken waar mevrouw Vastenhouw is. In het midden van de zaal.

Mevrouw Vastenhouw, beste Joyce,

- 185 Fijn dat je er bent. Het is toch goed gebruik om in deze Staten mensen welkom te heten maar ook weer, als ze voortijdig afscheid van ons nemen, daar ook weer afscheid van te nemen. Vandaag nemen we afscheid van jou als statenlid. Je was fractielid voor Forum voor Democratie. Jouw gedrevenheid bij thema's rondom directe democratie, was opvallend. Je hebt je meermalen op de jouw bekende manier in deze Statenzaal over dat onderwerp geroerd.
- 190 Je vond het belangrijk dat het provinciale referendum meer bekendheid zou krijgen. In jouw maidenspeech ging je in op een initiatiefvoorstel om de referendumverordening te wijzigen. Daarbij betoogde je dat besluitvorming meer van onderop moet komen, omdat daar ook de beste ideeën vandaan komen.
- 195 Met jouw kennis en de vastberadenheid om verandering te bewerkstellingen leverde je een belangrijke bijdrage aan het debat over het betrekken van inwoners en het functioneren van de overheid. Dat kwam duidelijk naar voren in de werkgroep burgerparticipatie. Ik zat er zelf bij en met jouw bijdragen hield je de werkgroep scherp en droeg je bij aan de verschuiving van de focus op participatie die de overheid zelf organiseert, naar een focus op het mogelijk maken van referenda.
- 200 Je bent in Overijssel gaan wonen, maar je komt vast nog eens terug naar onze provincie, ik weet niet of je daar ook politiek actief gaat worden misschien, maar Zandvoort, jouw favoriete plek hier. Dat zal vast een warm plekje in jouw hart houden. Joyce, ik wil jou namens alle collega's danken voor jouw inzet voor Noord-Holland, je heel veel geluk en gezondheid toewensen in Overijssel en nogmaals dank voor datgene wat jij hebt gedaan voor de Staten van Noord-
- 205 Holland. Dankjewel. En dan heb ik een cadeau! En dat is altijd aan mij om dat uit te reiken.

2b. Installatie en beëdiging statenlid fractie Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Dan komen we bij het beëdigen van het statenlid van de fractie van Forum voor Democratie. Overeenkomstig artikel 10 van het Reglement van Orde, heb ik tot lid van de Commissie van Onderzoek geloofsbrieven benoemd: mevrouw Van Meerten (VVD) als voorzitter, mevrouw Kuiper (CDA), statenlid Hollebeek (PvdD). Ik geef nu graag de voorzitter van de commissie, mevrouw Van Meerten, het woord.

215 Mevrouw **VAN MEERTEN**: Voorzitter, ter voldoening aan uw opdracht hebben wij onderzocht de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden die het benoemd verklaart lid de heer Baudet aan uw vergadering heeft toegezonden. Dat onderzoek heeft aangetoond dat blijkens het ingevolge artikel W7 tweede kieswet aan PS toegezonden afschriften van de besluiten van de voorzitter van het Centraal Stembureau voor de verkiezing van leden van de Provinciale Staten

220 van Noord-Holland van 6 februari 2023 tot lid van Provinciale Staten benoemd is verklaard, de heer Baudet fractie Forum voor Democratie. Wij stellen nu dan ook voor de heer Baudet als lid van Provinciale Staten van Noord-Holland toe te laten. Verder heeft de commissie kennisgenomen van de nevenfuncties van de kandidaat. De combinatie van het statenlidmaatschap en de nevenfuncties is altijd een punt van aandacht en is de verantwoordelijkheid van het statenlid zelf om de integriteit te bewaken.

225

De **VOORZITTER**: De commissie adviseert dus te besluiten om de heer Baudet (FvD) toe te laten als lid van uw Staten. Verlangt iemand hierover het woord? Zo niet: Dan is unaniem door u besloten de heer Baudet als lid van Provinciale Staten toe te laten. Ik ontbind de Commissie van

230 Onderzoek geloofsbrieven en dank de leden voor de verrichte werkzaamheden.

Aan de orde is nu de beëdiging van de heer Baudet. Ik wil verzoeken iedereen in de zaal te gaan staan. Mevrouw Vastenhouw (FvD) heeft per 1 januari jl. haar ontslag ingediend conform artikel X1, eerste lid van de Kieswet. Haar lidmaatschap wordt opgevolgd door de heer Baudet (FvD)

235 wiens installatie nu aan de orde is. Meneer Baudet ik stel u thans in de gelegenheid om de eed in mijn handen af te leggen. Ik verzoek u straks, als ik uw naam noem, onder het opsteken van de voorste twee aaneengesloten vingers van de rechterhand, uit te spreken de woorden: "Zo waarlijk helpe mij God Almachtig". Maar ik zal u eerst de formule van de eed voorlezen. "Ik zweer dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch

240 middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of

beloofd". "Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen". "Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen".

De heer **BAUDET**: Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **VOORZITTER**: Ik wens u alle geluk met uw statenlidmaatschap. Weliswaar kort, het zijn nog maar twee vergaderingen vanaf vandaag. Ik wil u vragen nog even te wachten, zodat ik het nieuwe statenlid eerst kan feliciteren en de bloemen kan overhandigen.

2c. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming van PS).

De **VOORZITTER**: Als alle statenleden weer gaan zitten dan heropen ik de vergadering. We waren aanbeland bij agendapunt 2c, actualiteiten. Deze actualiteit wil ik in 60 minuten afronden. De aangemelde sprekers hebben allemaal 3 minuten. GS heeft 15 minuutjes en dat is inclusief interrupties en antwoorden.

De fractie PvdD heeft een verzoek tot het houden van een actualiteit ingediend, conform artikel 48 RvO, inzake "Houdbaarheid vergunning Tata's Kooksgasfabriek 2". Een aantal sprekers hebben zich aangemeld: de heer Mantel (JA21), de heer Baudet (FvD), mevrouw Koning-Hoeve (CDA), statenlid Er (GL) en de heer Klein (ChristenUnie). En ik zie mevrouw De Groot (SP).

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter, wij waren allemaal bij de inschrijftafel en daar mochten we ons niet aanmelden. Daar zeiden ze dat we gewoon allemaal 3 minuten de gelegenheid zouden krijgen om te spreken.

De **VOORZITTER**: Nee, nee hoor u bent nu aangemeld en de heer Leerink ook (PvdA), mevrouw Van Soest (PvdO). Dan zijn we aardig compleet en u zal begrijpen de heer Baudet zal zijn maidenspeech houden.

Mevrouw **GONGGRIJP** (D66): Voorzitter, excuus. Voor mij geldt hetzelfde als wat mevrouw De Groot zei. Ik heb dus ook graag even spreektijd straks. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ja. Nou dan hebben we denk ik het rijtje compleet. Nog iemand? Niemand vergeten. Dan geef ik het woord aan statenlid Kostić om de actualiteit aan de orde te stellen.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voorzitter, staalfabrikant Tata Steel. Voor de mensen thuis die het niet weten of voor het nieuwe statenlid dat dit dossier nog niet goed kent: Tata Steel is de grootste vervuiler van Nederland, pal naast een natuurgebied en een dichtbevolkt gebied. Mensen in de regio hebben meer last van hun hart en luchtwegen en hebben tot 50 procent meer kans op kanker. Zij worden volgens het RIVM structureel blootgelegd aan te hoge concentraties kankerverwekkende stoffen. Omwonenden moeten wekelijks dikke lagen stof van hun vensterbanken en nachtkastjes vegen. Volgens het RIVM krijgen mensen onveilige hoeveelheden lood en kankerverwekkende stoffen binnen via dat neergedaalde stof. De jaarlijkse blootstelling aan lood bleek minstens het dubbele dat verantwoord is, onder andere als het gaat om kinderen die er neurologische schade door kunnen krijgen. De situatie is zelfs zo ernstig dat mensen vaak hun ramen niet kunnen openzetten en dat ouders hun kinderen niet altijd buiten kunnen laten spelen. Voorzitter, omwonenden hebben hierover jarenlang aan de bel getrokken en de provincie deed er niets aan. Hoewel we nu met een inhaalslag in de handhaving bezig zijn, durfde de provincie niet te doen wat nodig is. En wat nodig is, is de vergunning van het meest vervuilende en kankerverwekkende onderdeel namelijk Kooksfabriek 2 in te trekken. Deze Kooksfabriek 2 lekt al decennialang aan alle kanten gevaarlijke stoffen, ze overtreedt Europese regels als het gaat om schadelijke rauwe kooks. Het heeft meer dan twee jaar strijd van de omwonenden gekost voordat de provincie hierop ging handhaven. Inmiddels zijn er meerdere last onder dwangsommen opgelegd maar Tata blijft die regels schenden. In November is weer een overtreding geconstateerd. Inmiddels weten we nog steeds niet wat de provincie daar precies tegen gaat doen. Dus de vraag aan de GS: gaat u de vergunning voor de Kooksfabriek 2 intrekken? Wat gaat u doen met de meest recente overtreding als het gaat om grenswaarden

300 voor kankerverwekkende stoffen. Voorzitter, afgelopen week kwamen weer schandalen aan het licht bij het bedrijf. EenVandaag meldde dat de Kooksfabriek vanaf de bouw al fout in elkaar zat, lekte en rookte. Wij hebben daar een aantal vragen over:

305 1. Klopt het dat de provincie altijd al heeft geweten dat er een constructiefout was bij de Kooksfabriek 2?
-2. Is de provincie met de experts ook van mening dat de vijftig jaar oude Kooksfabriek 2 al zeker twintig jaar over datum is en dus rond de jaarwisseling gesloten had moeten worden?
3. Hoe kan het dat deze fabriek nog altijd in bedrijf is?
310 4. Klopt het dat al in 2012 binnen de provincie over sluiting van de Kooksfabriek 2 is gesproken en zo ja: hoe is dan het besluit gekomen om dat niet te doen?
5. Hoe kunt u achter het huidige toekomstplan van Tata Steel staan terwijl deze giftige stoffen en lekkende installatie vooralsnog tot 2030 blijft zitten?
En als laatste: hoelang vindt u het nog acceptabel om mensen in de gifdampen van de Kooksfabriek te laten leven?

315 Daarom de volgende motie. Wij verzoeken het college van de GS om extra externe experts in te schakelen om ervoor te zorgen dat de vergunning van de verouderde, vervuilende Kooksfabriek 2 dit jaar nog wordt ingetrokken.

320 En dan het laatste voorstel voorzitter. Het is hoe dan ook klip en klaar dat we grondig moeten onderzoeken welke rol de provincie in al die jaren precies heeft gespeeld in het dossier. Het Tata schandaal is groot en de enige manier om alles boven tafel te krijgen is om een start te maken met een provinciale onderzoekenquête. Een soort parlementaire enquête om de onderste steen naar boven te halen. Andere provincies hebben dit instrument ook al toegepast
325 en onze Provinciewet biedt daar gelegenheid toe. Daarom de volgende motie: "PS spreken zich uit, om zich op korte termijn met ambtelijke ondersteuning te gaan oriënteren op het toepassen van het recht van onderzoek volgens de Provinciewet (artikelen onder 51a tot en met f) met het doel om alle feiten op tafel te krijgen als het gaat om de rol van de provincie in het dossier Tata Steel". Voorzitter, we hebben het hier al heel lang over, we moeten verder kunnen komen dan te roepen dat gezondheid heel belangrijk is en zo snel mogelijk de Kooksfabriek 2 te moeten sluiten. Als de politiek nog het vertrouwen van burgers wil terugwinnen moeten we daad bij woord voegen. Dus daarom; steun ons voorstel.

335 De **VOORZITTER**: U bent door uw spreektijd heen. Wil u afronden? U gaat twee moties indienen en die maken onderdeel uit van de beraadslaging. Zoals ik u al zei, u bent door de spreektijd heen en dan ga ik het woord geven aan de statenleden die het woord hebben gevraagd. Dan begin ik bij de heer Mantel van Ja21.

340 De heer **MANTEL** (JA21): Voorzitter, dank u wel en dank aan de indieners van deze actualiteit. Voorzitter, onze fractie heeft een zevental vragen aan het college:

345 1. Sinds wanneer weet de toezichthouder van de constructiefout in de kookgasfabriek 2?
2. Sinds wanneer weet de toezichthouder dat de problemen zijn in de fabrieksprocessen van de Kookgasfabriek 2?
3. Heeft de toezichthouder nooit eerder verklaringen proberen te zoeken voor het lekken en het niet functioneren van de Kookgasfabriek 2?
4. Is het college van mening dat dat de omgevingsdienst voldoende grip heeft op de Kookgasfabriek 2? Graag een uitgebreid antwoord.
Is het college voornemens de beweringen van EenVandaag, zoals deze gesteld is grondig te onderzoeken en mee te nemen in de toekomstscenario's van Tata Steel?
350 En kan een constructiefout in de Kookgasfabriek 2 verklaren waarom een milieuverslag van Tata omtrent de uitstoot van PAK's tot een factor 1000 afwijkt van de in de omgeving daadwerkelijk aangetroffen stoffen?

355 Voorzitter, laatste vraag. Heeft de jurist die tijdens de uitzending van de Hofbar werd uitgenodigd door de gedeputeerde, ook contact opgenomen met de gedeputeerde? En zo ja, wat is daar de voortgang van en zo nee, is de gedeputeerde zelf bereid om contact op te nemen.

360 En voorzitter, dan dien ik graag een motie bij u in en daarna zijn wij in afwachting van de
antwoorden van de gedeputeerde. De motie luidt: "Onafhankelijk onderzoek inzake meldingen
en toezicht Kookgasfabriek 2". Waarvan het dictum luidt: Verzoekt gedeputeerde staten als
bevoegd gezag in samenwerking met de omgevingsdienst Noordzeekanaal gebied als
365 toezichthoudende instantie een onderzoek in te stellen naar ontvangen meldingen en
vastgestelde constructies en fouten in de Kookgasfabriek 2 sinds de opening daarvan. Daarbij
inzichtelijk te maken sinds wanneer het bevoegd gezag en de toezichthoudende instantie op de
hoogte is van processen en de mogelijke constructiefout in de Kookgasfabriek 2. En in de
toekomstscenario's van Tata Steel, de informatie van EenVandaag omtrent de Kookgasfabriek 2,
370 mee te nemen en in te zetten op zo snel mogelijke sluiting van die fabrieksonderdeel. Dank u
wel.

De **VOORZITTER**: Ja, keurig getekend. Ook dit maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.
Dan ga ik door naar de heer Baudet (FvD).

375 De heer **BAUDET** (FvD): Voorzitter, ambtsgenoten in de Provinciale Staten. Wat een plezier om
hier te zijn. Ik was hier voor het eerst als kleine man pianospelen bij het prinses Christina
Concours, in precies deze zaal en nu ben ik hier terug in een andere hoedanigheid. Het is mooi
om hier te zijn en ik vind het ook mooi dat ik mensen heb gezien met buttons, waarvan ik er
ook wel een zou willen. Daar staat op: tegen seksisme tegen racisme, en daar kan ik me
380 helemaal in vinden, dus misschien kan ik er zo meteen één bekomen. Ik zal naar aanleiding van
mijn installatie hier de komende twee maanden mijn best doen om een goed provinciaal
statenlid te zijn. Mijn aanwezigheid hier is kort, maar hopelijk daarom niet minder impactvol.
De motie waarover wij vandaag spreken, gaat over het vervroegd sluiten van één van de
fabrieken van het oude hoogovens bedrijf. Dat heet nu Tata Steel en de hele situatie rondom
385 Tata is exemplarisch, voor wat ik denk, dat de grote tragedie is van het Nederlandse bestuur
van de afgelopen decennia, waarbij wij steeds wel de lasten krijgen van allerlei
bedrijfsmogelijkheden, van allerlei maatschappelijke thema's maar eigenlijk nooit de lusten. Wij
hebben het gezien met KLM Air France, prachtig Nederlands bedrijf. Dat wordt dan een beetje
voor een habbekrats weggegeven aan de Fransen. We hebben nu wel de lasten, de kosten, de
390 maatschappelijke moeilijkheden van een eigen luchtvaartmaatschappij maar hebben niet meer
de voordelen van een eigen luchtvaartmaatschappij. Hetzelfde zag ik vorige week, toen ik het
Caribisch gebied van het Koninkrijk bezocht. Fantastische eilanden zou het de Dubai van
Nederland kunnen zijn, zou het Florida van Nederland kunnen zijn. Wat een mogelijkheden.
Allerlei mogelijkheden tot ontwikkeling, maar in plaats daarvan gaan we ons te buiten aan
395 eindeloze excuses, slachtofferdingen, enorme slavernij musea en dat soort dingen allemaal, erg
negatief dus. Het is allemaal subsidies maar alles wat tot bloei zou kunnen komen daar doen we
niets mee. Zo typerend. En dat is dus ook zo met Tata Steel. We hebben dus dat fantastische
bedrijf, zowat het beste van de wereld. Dat hebben we voor een habbekrats weggegeven aan
investeerders. Eerst aan het Verenigd Koninkrijk, daarna aan India. De winsten strijken we dus
400 niet meer op en vervolgens gaan we met de hele klimaatmystiek en de duurzame maffia tussen
de tien en twintig miljard euro aan kosten maken om te verduurzamen, terwijl het tussen de
200-400 miljoen zou kosten om die Kooksfabriek 2 reactor te herbouwen te herstellen,
helemaal schoon te maken en al die milieuproblemen op te lossen. Met andere woorden er
zouden nu 1000 windmolens moeten worden geplaatst met de gehele oppervlakte van de
405 gemeente Amsterdam om groen staal te ontwikkelen, wat natuurlijk helemaal niet kan en
onhaalbaar is. De belastingbetaler betaalt daarvoor via al die subsidies. De winsten gaan naar
India en de Nederlander heeft er dus helemaal niets aan. Wij zullen de moties trouwens niet
steunen, tuurlijk niet! Kooksfabriek 2 moet gewoon open blijven, we moeten investeren in een
wat schonere lucht. De problemen daar kan je makkelijk met een paar honderd miljoen
410 oplossen. Die miljarden in verduurzaming gaan we bijvoorbeeld investeren in mobiliteit,
leefomgeving, betere zorg voor de politie, gezondheidszorg, ouderenzorg, alles wat onze
provincie leefbaarder kan maken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

415 De heer **KLEIN** (CDA): Ik realiseer me dat u meestal als stelregel hebt dat maidenspeeches niet
geïnterrupteerd mogen worden. Vandaar mijn stap terug.

420 De **VOORZITTER**: En terecht, want dat is ook zo. Het is een maidenspeech. Ik wilde u dat nog net zeggen, maar ik zag u weer teruglopen.

De heer **BAUDET** (FvD): Ik heb geen bezwaar

425 De **VOORZITTER**: Nee maar ik houd me toch graag aan die regel. Het was uw maidenspeech, u hoorde het tromgeroffel, dank. We gaan naar mevrouw Koning-Hoeve (CDA).

430 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Voorzitter, Tata's Kookgasfabriek 2 moet en gaat sluiten. Daar zijn we het over eens en we hebben op 14 januari dit onderwerp ook al behandeld in de commissie. Zo snel mogelijk betekent helaas niet dat morgen de vergunning ingetrokken kan worden, maar er ligt een plan voor de korte termijn. Tata gaat Kookgasfabriek 2 sluiten en heeft daarvoor het project Heracles aangevraagd. Het CDA staat daar positief tegenover. Wij vinden dat zeer belangrijk omdat toegewerkt wordt naar een schoon Tata. Tata wil zo snel als de vergunningen rond zijn, het project Heracles uitvoeren.

435 De **VOORZITTER**: Interruptie statenlid Kostić.

440 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja dank u wel. Ja, dank u wel. U zegt weer zo snel mogelijk en dat hebben we vaker gehoord. Voor u betekent dat dus 2030, want dat is het plan. Is hetgeen waar u achterstaat mensen nog tot 2030 in kankerverwekkende stoffen laten leven? Is dat waar het CDA voor staat?

De **VOORZITTER**: Statenlid Kostić dit was de eerste maar ook de laatste. U bent door uw spreektijd heen.

445 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, in mijn verdere betoog komt er een antwoord op uw vraag. Tata Steel gaat dus zo snel als de vergunningen rond zijn, het project Heracles starten en dan wordt de technologie vervangen door nieuwe technologie. Dan zal er ijzer worden geproduceerd op basis van waterstof. Dan worden de Kooks- en gasfabrieken gesloten. Wij hebben net als vele anderen al diverse malen aan de gedeputeerde gevraagd of dat sluiten van
450 de KGF2 alsjeblieft nog eerder kan dan voor 2030, maar ook vergunningtechnisch lijkt dat onmogelijk. De vergunningen voor dit project worden al gecoördineerd in procedure gebracht om zo snel mogelijk te handelen. PvdA, stop met doen alsof er hier in de Staten niets gebeurt. De afgelopen periode hebben wij hier als statenleden bijna maandelijks gesproken over Tata en er is zeer veel gebeurd om ervoor te zorgen dat Tata duurzaam en schoon gaat produceren, in
455 het belang van iedereen, maar zeker van de omwonenden. Het grote verschil tussen de PvdD en het CDA is dat u Tata wil sluiten en wij niet. Onze vraag aan GS, die wij nog hebben is: is er iets veranderd in de juridische kijk op data na de beweringen van Eén Vandaag?

460 De **VOORZITTER**: Dank u wel, het woord aan statenlid Er van GL.

465 Statenlid **ER** (GL): Dank u wel voorzitter. Voorzitter, ook wij hebben de uitzending van EenVandaag over Tata gezien en zijn geschrokken van de uitspraken die daarin zijn gemaakt. De afgelopen vier jaar is er zo ontzettend veel informatie boven tafel gekomen dat je misschien zou verwachten, dat we toch wel inmiddels alles weten. Helaas blijkt dat weer niet het geval te zijn. Daarbij is het ook niet zo dat de berichten er milder op worden. De uitzending bevestigt opnieuw hoe vervuilend en ongezond de fabriek is en niet alleen de afgelopen jaren. Dit is hij al vanaf dag 1. Gelukkig zijn we inmiddels al bijna allemaal wel met elkaar eens dat Kooksfabriek 2 zo snel mogelijk moet sluiten. We horen daarom graag van de gedeputeerde hoe dat, hoe het staat met het juridisch onderzoek naar deze sluiting, of deze berichten gaan leiden tot
470 versnelling daarvan en in hoeverre de nieuwe informatie uit dit programma daarbij betrokken gaat worden. Waar we als GL nog wel onze vraagtekens bij hebben, zijn de uitspraken dat de provincie op de hoogte was van alle problemen, maar niet of niet tijdig heeft ingegrepen. We zijn dan ook benieuwd of het klopt dat de provincie al jarenlang bekend is met het feit dat de constructie van Kooksfabriek 2 niet deugde of deze specifieke informatie aanleiding heeft
475 gevormd tot handhaving en welke maatregelen als gevolg daarvan wel of niet zijn getroffen en waarom dat zo is. Dank u wel voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Klein van de ChristenUnie.

480 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, meneer de voorzitter, dat de Kooksgasfabriek 2 al lange tijd
aan het einde van zijn Latijn is, dat weten we allemaal en meerdere partijen ook. De
ChristenUnie heeft meermaals opgeroepen om alles in het werk te stellen om die
Kooksgasfabriek 2 zo snel mogelijk te sluiten. We zijn tevreden dat de provincie nu onderzoekt
of het mogelijk is om de vergunning in te trekken, want de uitstoot van schadelijke stoffen
485 moet zo snel mogelijk stoppen. Dat zijn we aan de omgeving verplicht en als FvD wil ik zeggen:
dat lukt niet door een paar miljoenen tegenaan te gooien. Dat hebben we jarenlang geprobeerd
en dat is niet effectief gebleken. We zullen echt een grotere stap moeten nemen. De reportage
van Eén Vandaag, vorige week, heeft echter weer een aantal nieuwe punten aan het licht
gebracht. Het zou al lange tijd bekend zijn geweest dat de fabriek niet goed is gebouwd. Dat
490 was bekend bij de toezichthouder en er zou besloten zijn om de fabriek langer open te houden
dan de economische levensduur, wetende van de gebreken. Mijn collega's hebben daar
verschillende vragen over gesteld.

De **VOORZITTER**: Interruptie de heer Baudet. Ik ben bang dat u anders te ver in uw stuk komt
495 en dan moet de heer Baudet terugrijpen.

De heer **BAUDET** (FvD): Dat zijn de beginnersfoutjes. Is de geachte afgevaardigde van GL ervan
op de hoogte dat

500 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): ChristenUnie, geen GL.

De heer **BAUDET** (FvD): De verschillen tussen die partijen zijn ook zo klein geworden. Is de
afgevaardigde van ChristenUnie er zich van bewust dat het volledig nieuw bouwen van
Kooksfabriek 2 geraamd wordt op tweehonderd miljoen? En dat daarmee alle oorspronkelijke
505 constructie fouten worden gecorrigeerd en dat het helemaal schoonmaken vier- tot vijfhonderd
miljoen zou kosten.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Nou, ten eerste, als er twee partijen op elkaar lijken en eentje op
GL, dan zou ik niet direct aan de ChristenUnie denken. Maar ik ben ervan op de hoogte dat als
510 we de Kooksgasfabriek 2 opnieuw zouden bouwen, dat we nog steeds staal maken met behulp
van kooks en dat is nou inherent een vervuילend proces en wij willen inzetten op een schoner
proces, een proces gebaseerd op waterstof, waardoor we die vervuiling echt de kop in kunnen
drukken. We hebben tot nu toe jarenlang geluisterd en gehoord dat er verbeterplannen zouden
komen. Er zijn ook verbeteringen gebeurd, maar de uitstoot van schadelijke stoffen speelt nog
515 steeds tot de dag van vandaag en wij kunnen de omwonenden van de fabriek het niet aandoen
dat zij in deze vervuiling blijven. Ik vertel dat wij ons zorgen maken over het nieuws en wij
vinden het belangrijk dat de onderste steen boven komt. En dan gaat het met name wat er in
het verleden allemaal gebeurd is rondom de Kooksfabriek twee in het toezicht. Wat is de rol
van de provincie geweest? Het gaat niet over onze inzet nu, maar over het verleden, en wij
520 dienen daarom samen met de PvdD de motie in waarin we uitspreken dat we graag willen kijken
naar het middel van een provinciale enquête: is dat een goed middel om die onderste steen
boven te krijgen? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan mevrouw De Groot van de SP.
525

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dank u, voorzitter. Inderdaad, de PvdD heeft eerder gevraagd om de
vergunning van Kooksfabriek 2 in te trekken en dat is volgens de SP ook dé manier om de
IJmond sneller gezond en schoon te krijgen. Zowel voor de gezondheid van de inwoners, zowel
voor de gezondheid van de werknemers als voor de gezondheid van de natuur. De SP heeft de
530 uitzending van EénVandaag, waar de PvdD, naar verwijst, ook gezien. Het is treurig dat een
Kooksfabriek, waar direct na de bouw ervan problemen op doen en die tot op heden zo lek is
als een mandje, nog steeds productie mag draaien. Wat ons nu opvalt is dat de mensen die nu
met dit slechte nieuws uit de kast komen, zoals een oud-medewerker een oud-directeur en een
oud-ambtenaar van de milieudienst van Noord-Holland, al die jaren hun mond hebben
535 gehouden, alsof ze in het verleden niet verplicht waren om de gezondheid van mens en natuur
te beschermen. Wat voor cultuur was er in het verleden bij Hoogovens Corus / Tata Steel en wat

voor cultuur was er bij de milieudienst van Noord-Holland? Ook op opvallend is het volgende: een oud-medewerker zegt: er waren zelfs oud collega's bij die eerder in de Kooksfabriek gewerkt hadden en die later bij de toezichthouders zijn gaan werken. Nu is blijkbaar het omgekeerde aan de orde. Een ervaren milieu-inspecteur die namens de omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied toezicht hield op Tata Steel, is per 1 januari overgestapt naar de staalfabrikant. De vrouw was aanspreekpunt van de omgevingsdienst voor omwonenden in Wijk aan Zee en in Muiden, net als Bénédicte Ficq, de advocaat van de omwonenden, vindt de SP dit zorgwekkend. Er is blijkbaar een heel sterke verwevenheid tussen de overheid en Tata Steel en dat is niet gezond. Zoals we in de uitzending van 31 jaar januari 2023 van de Hofbar zagen, heeft u als bevoegd gezag de mogelijkheid om de vergunning voor de Kooksfabriek 2 in te trekken als sprake is van ontoelaatbare gevolgen voor het milieu. Bent u inmiddels van mening dat er sprake is van ontoelaatbare gevolgen voor het milieu? En als dat het geval is, gaat u dan de vergunning van Kooksgasfabriek 2 intrekken en welke voorwaarden gaat u dan scheppen om de werknemers van Tata Steel aan een goed betaalde duurzame baan te helpen, waarin ze weer jaren vooruit kunnen? Want dat vindt de SP absoluut ook een vereiste. U kunt nu alvast uw toezeggingen doen. Voor de werknemers van Tata Steel ziet hun toekomst er niet heel gemakkelijk uit als we die fabriek sluiten. Dankjewel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Leerink van de PvdA.

De heer **LEERINK** (PvdA): Dank u wel voorzitter. We hebben met mekaar afgesproken dat we hier zo scherp mogelijk zouden zijn als het gaat om Tata, want ik denk dat in de loop van de deze periode wel helder is geworden dat we allemaal vinden dat daar snel iets moet veranderen en ik heb ook de indruk dat we daar als partijen allemaal bovenop zitten. Ik kan in dat opzicht kan ik me prima voorstellen dat dat die uitspraken bij Eén Vandaag weer nieuwe vragen oproepen. We willen weten: kloppen die uitspraken en zo ja, wat is de relevantie van deze uitspraken voor het verdere traject en daar horen we graag het college over. Dat is wat ons betreft de belangrijkste vraag. Kan ik een punt van orde maken?

De heer **BAUDET** (FvD): Kan ik een punt van orde maken?

De **VOORZITTER**: U heeft een ordevoorstel?

De heer **BAUDET** (FvD): Nou er wordt gezegd dat wij allemaal vinden dat we Tata Steel keihard moeten aanpakken, maar dat is niet waar. Wij vinden dat helemaal niet.

De **VOORZITTER**: Even voor alle duidelijkheid: u kunt hier een ordevoorstel doen waar we over kunnen stemmen, maar we kunnen niet hier het debat aangaan in deze zin, dus we luisteren verder naar de heer Leerink.

De heer **LEERINK** (PvdA): Nou laat ik u dan bijpraten over de zorgen van uw fractie hier. Ook daar was de afgelopen periode zorgen als het gaat om Tata Steel. In het inwerkprogramma van uw eigen fractie kunt u wellicht nog eens kijken wat uw eigen fractie gezegd heeft. Los daarvan ik heb mijn punt hierover gemaakt. Ik wil nog wel iets zeggen over Kooksfabriek 2, ook daar zijn we volgens mij in grootst mogelijke meerderheid van overtuigd dat die Kooksfabriek zo snel mogelijk dicht moet. Het college van GS heeft ook aangegeven daar een onderzoek naar te doen in hoeverre dat kan. Ik verzet mij tegen de suggestie dat wij hier per motie een fabriek kunnen sluiten. Ik heb dat één keer gezegd en ik wil dat blijven zeggen. Wat mij betreft moeten we mensen geen valse verwachtingen wekken. Je sluit geen fabriek met een motie. In die zin volgen we daarvoor het traject wat we met elkaar hebben afgesproken. Er ligt een toezegging om dat zo snel mogelijk in kaart te brengen, hoe dat wel zou kunnen en ik zou daar nogmaals voor willen waken.

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan mevrouw Van Soest (PvdO).

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Dank u wel voorzitter. Voorzitter, vele jaren klagen de bewoners van de overlast van Tata Steel en nooit is er rekening gehouden met deze bewoners. En voorzitter, tot overmaat van ramp treedt er een toezichthouder in dienst van Tata Steel. Eerst ga je het bedrijf controleren en daarna treed je bij dat bedrijf in dienst. Mevrouw Ficq, dat is de

advocaat van bepaalde groepen bewoners, noemt het een zorgelijke ontwikkeling. "Dit is de macht van het geld", aldus mevrouw Ficq. Voorzitter, wij wachten de beantwoording af van alle vragen die gesteld zijn en daarna beraad ik me of wij daar een motie over gaan indienen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel en dan geef ik het woord aan mevrouw Gonggrijp, D66.

Mevrouw **GONGGRIJP** (D66): Voorzitter, wij hebben de uitzending ook gezien en als je in de omgeving woont van Tata, dan maak je je zeker zorgen en dan hoop je dat het niet zo lang meer duurt voordat het beter wordt. De uitzending suggereert dat Tata en de overheid kennis hadden van heel veel zaken die niet goed waren. Bijna iedereen in deze Staten wil dat de route naar een gezonde leefomgeving en een groene staalfabriek zo kort mogelijk is. Er zijn met verschillende partijen afspraken gemaakt en het is onze taak te zorgen dat deze afspraken worden nageleefd. Wij moeten controleren dat de OD streng handhaaft op basis van onze wetgeving. De fabriek sluiten naar aanleiding van een uitzending is wat D66 betreft niet de route, en zeker niet als je ook in de commissie niet gesproken hebt over dit onderwerp. Tot zover.

De **VOORZITTER**. Dank u wel. Voordat ik het woord geef aan gedeputeerde Olthof, er zijn veel vragen gesteld, dus we hebben even tien minuten schorsing. Dan zullen we verder gaan met de actualiteit. Ik schors nu de vergadering voor tien minuten tot kwart over.

Schorsing

De **VOORZITTER**: Mag ik de Staatsleden verzoeken te gaan zitten? Ik heropen de vergadering en ik geef het woord aan gedeputeerde Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel. Dan denk je op een maandagmiddag van nou weinig onderwerpen op de agenda, rustige middag en dan komt toch weer Tata Steel voorbij. Dan is het toch weer een enerverende middag. Overigens een onderwerp waar we natuurlijk allemaal enorm bij betrokken zijn, enorm bij begaan zijn, en zeker als het gaat over de gezondheid van de omgeving. En laten we er duidelijk over zijn. Volgens mij vindt iedereen in deze zaal die gezondheid van de omgeving ontzettend belangrijk, alleen de manier hoe we dit gaan aanpakken en oplossen, daar verschillen we misschien van mening. Voorzitter, ook ik heb afgelopen dinsdag kennis genomen van de uitzending van EenVandaag en ook direct gevraagd van: wat gebeurt hier nou?

Een constructiefout in 1972, wat wisten we ervan? Laat ik duidelijk zijn op de eerste vraag: ik was er niet van op de hoogte. Deze vraag is heel algemeen, wist iemand "dat"? Een hele grote vraag natuurlijk van de afgelopen 50 jaar, die ik nu niet met ja of nee kan beantwoorden. Wat we wel natuurlijk direct doen is dat ook de omgevingsdienst op basis van die uitzending ook bij Eén Vandaag heeft gevraagd: geef ons alle informatie die beschikbaar is, die u heeft, die wij wellicht niet kennen. Maar we gaan ook in ieder geval onderzoek doen in het archief over van wat wisten wij op basis van de stukken die er toen waren, of er wel of niet sprake was van een constructiefout. Dat we met elkaar weten dat die Kooksgasfabriek verouderd is, afgeschreven is en eigenlijk al eerder vervangen had moeten worden dat delen we volgens mij ook met elkaar. Is ook geen enkel misverstand dat die Kooksasfabriek een enorme bron van vervuiling is en een aanslag op de gezondheid is. Daar verschillen we niet van mening over. Alleen de weg daarnaartoe, hoe gaan we dat oplossen? Daar hebben we volgens mij ook heel lang met elkaar over gesproken en wij hebben ook met elkaar gezegd, los van deze uitspraak en het aanvullend onderzoek wat we doen, hebben we ook met elkaar gezegd dat er aanvullende maatregelen zijn er bij de Kooksgasfabriek. We hebben bij de puntbronnen de emissies extra gemeten, we hebben de diffuse uitstoot extra gemeten, de vergunningen zijn aangescherpt.

Er zijn lasten onder dwangsommen opgelegd en we hopen dit verder echt zo snel mogelijk af te kunnen ronden met externe experts. Ja, loopt er een onderzoek op basis van de lasten onder dwangsom die er zijn, op basis van de staat van die Kooksgasfabriek of dat consequenties kan hebben voor die vergunning. Dat is niet nieuw, daar waren we al mee bezig los van deze uitzending. Dan ben ik het met de PvdA eens: we kunnen niet op basis van een motie besluiten om een fabriek te sluiten. We zijn bevoegd gezag en wij kunnen een fabriek sluiten, maar dan moet er uiteindelijk wel aan voorwaarden worden voldaan om een fabriek te kunnen sluiten. Gelukkig leven we in een staat waar we regels hebben, wetten hebben op basis waarvan wij

moeten handhaven. Daar vinden we twee dingen van:

1) Zijn die wetten adequaat en moeten die aangescherpt worden? Met name het onderwerp gezondheid, is dat voldoende geborgd in die wetgeving?

2) De andere is dat wij met elkaar moeten constateren: varen wij wel een scherpe koers als het gaat om die regelgeving?

En daar hebben we met elkaar de afgelopen drie jaar heel veel over gediscussieerd en gedebatteerd en daar met elkaar afgesproken om er extra geld in te stoppen als provincie, om uiteindelijk al die vergunningen nog eens tegen het licht te houden, die aan te scherpen waar het kan en strenger te handhaven waar dat kan. En dat doen we met name bij die Kooksgasfabriek. En een ander punt, kan ik hier ook zeggen, dat we op 22 februari ook daadwerkelijk zelf met cameratoezicht (als eerst als het gaat over milieuregelgeving) gaan toepassen in Nederland om uiteindelijk met name met die Kooksgasfabriek nog strenger en nog strakker op te zitten om uiteindelijk te zorgen dat de uitstoot van die fabriek verdwijnt, nul zal worden. Effecten op de gezondheid. En als dit niet kan, loopt het onderzoek om te kijken of die vergunning ingetrokken kan worden, maar volgens mij moeten we dat netjes met elkaar wachten. We wisten inderdaad dat die technisch was afgeschreven. Wij moeten nogmaals toetsen of uiteindelijk gewoon die fabriek nog steeds aan de regels voldoet of deze aan de vergunningverlening voldoet. Dat is volgens mij ook wat we met elkaar hebben afgesproken en hij voldoet daaraan. Alleen er zijn nog steeds overtredingen. Voor die overtredingen van de vergunning, daar hebben ze boetes voor gekregen en daar wordt nu naar gekeken om uiteindelijk ook de vergunning mogelijk in te kunnen trekken. Maar dat onderzoek loopt. In 2012 is er inderdaad gesproken over die vergunning, maar daar is verder geen gevolg aan gegeven of de fabriek toentertijd vervangen zou worden of niet. Dus dat erover gesproken is toentertijd klopt, maar meer kan ik er ook niet over zeggen. Er is in ieder geval geen gevolg aangegeven. Overigens daarbij wil niet zeggen dat de vergunning ingetrokken werd maar of de fabriek zou sluiten.

De **VOORZITTER**: De heer Klein, interruptie.

De heer **KLEIN** (CDA): Is die vergunning in 2012 dezelfde vergunning als nu of moeten we achteraf constateren dat het een te ruime vergunning was.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Volgens mij kunnen we met elkaar constateren dat feit is dat we met elkaar extra middelen beschikbaar hebben gesteld om alle vergunningen tegen het licht te houden en aan te scherpen waar het kan en dat daar uiteindelijk de afgelopen jaren ruimte in is ontstaan en dat we die aan het aanscherpen zijn. Ik bedoel, dat is volgens mij het traject waar we ook met elkaar volmondig ja tegen hebben gezegd, dus daar zijn we volgens mij volop mee bezig.

De heer **KLEIN** (CDA): Dus daar hebben we een afslag gemist, kunnen we nu met terugwerkende kracht zeggen.

De **VOORZITTER**: Via de voorzitter graag.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Wat ik heb moeten constateren is dat er decennia lang in Nederland niet alleen met data maar in de samenleving een focus op economische ontwikkeling was en op werkgelegenheid. Daar zijn we allemaal bij geweest en dat we nu met elkaar zeggen: jongens, dit is niet meer acceptabel. Gezondheid verdient hele andere weging en dat moeten we ook meenemen. Dat moet beter geborgd worden in de wetten en in de regelgeving en dat vraagt van ons een scherpere koers als het gaat om die vergunningen. Daar zijn we mee bezig en dat is niet een kwestie van durven maar dat is een kwestie van uiteindelijk zorgvuldig zijn of die vergunning ingetrokken kan worden. En als dat kan, zijn we ook bereid dat te doen. Maar dat betekent wel dat uiteindelijk daar aan die voorwaarden moet worden voldaan om ook die vergunning in te kunnen trekken. Dat doen we niet op basis van een motie maar op basis van een politieke keuze.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van Soest, interruptie.

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Dank u wel voorzitter, ik wil graag van de gedeputeerde weten: is die vergunning nog steeds geldig of is dat niet zo? Of we zijn dus nu tot de conclusie gekomen dat daar geen geldige, tenminste dat zegt de publiciteit, de kranten. Is er nu wel of geen goede vergunning daar?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ik heb niemand horen zeggen dat er geen geldige vergunning is daar. Ja, er is een geldige vergunning. Ik bedoel, er is volgens mij ook door niemand gezegd of niemand heeft er geconstateerd, dat er in 1972 is gezegd: er zijn constructiefouten gemaakt. Ik weet ook niet wat voor constructiefouten er zijn gemaakt en of die zijn gemaakt. Volgens mij gaan we daar nu eerst aanvullend kijken van wat kunnen we daarover terugvinden?

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): U zegt er is een geldige vergunning? Zijn daar geen gebreken aan? Voldoet alles nog volledig aan die vergunning?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Tata Steel voldoet aan die vergunning van de Kooksgasfabriek. Dat neemt niet weg, laat ik daar even duidelijk over zijn, dat er overtredingen zijn en dat er ondanks de geldige vergunning emissies zijn die niet wenselijk zijn en schadelijk voor de gezondheid. En daar treden we tegen op en dat betekent ook dat we op basis daarvan ook een onderzoek doen of uiteindelijk dat consequenties kunnen hebben voor die vergunning. Dat is volgens mij waar we mee bezig zijn. Dat mag u en dat mag iedereen, denk ik, in Nederland ook van de overheid verwachten dat we daar bovenop zitten.

Een andere vraag was: hoe kunt u achter het huidige toekomstplan staan? Volgens mij zijn daar door JA21 vragen over gesteld, volgens mij zitten ze allemaal in deze lijn, Volgens mij hebben we met elkaar een traject afgesproken. Er is een Groenstaalroute. Voor- of tegenstanders, dat loopt, dat traject naar waterstof en de richting is in 2028 moet de fabriek er staan. In 2029 moet ook de Kooksgasfabriek gesloten worden. Dat is in ieder geval ook de route die wij nog steeds voor ogen hebben. Dat is een hele strakke route, daar bent u ook in meegenomen als het gaat om de vergunningverlening zijn we daar volop mee bezig. In die tussentijd hebben we ook gezegd, maar dat betekent niet dat er gaan zitten wachten. Dat betekent dat er vandaag en morgen elke dag gewerkt wordt aan scherpe vergunningen. Daar wordt ook aan gewerkt. Dat betekent ook bij de Kooksgasfabriek. Elke dag wordt er hard aan gewerkt om te zorgen dat beter kan en als het niet beter kan dan zal dat consequenties hebben. Als het gaat om de huidige toekomstplannen, Volgens mij is de vraag van dit moment gaan we dit uiteindelijk mogelijk maken, die toekomstplannen, die Groenstaalroute. Als college en als Gedeputeerde Staten zijn we ook blij met de werkgelegenheid en vinden wij dat we ook ten aanzien van bevoegd gezag, ten aanzien van de VTA een zorgvuldig koers moeten varen. Daar zijn we volgens mij ook volop mee bezig. En dat we op basis van de inhoud ook een afweging maken of een vergunning op orde is, of er gehandhaafd moet worden of moet worden ingetrokken. Dat zijn we volgens mij elke dag aan het doen en dat doen we niet alleen. Dat doen we met een heleboel experts, ook extern. Is er iets veranderd na EenVandaag? Nee, er is niets veranderd. Wel is de vraag gerezen, welke informatie is er en daar gaan we naar op zoek. Wat zouden we op basis van 1972 boven water kunnen halen. Daar zijn we volop mee bezig. Er is nog een opmerking gemaakt over een oud-directeur. Daar kunnen we allemaal wat van vinden maar we hebben geen grip op of iemand bij de Omgevingsdienst mag weggaan en bij een bedrijf in dienst mag treden. Andersom is ook gebeurd. Er zijn ook mensen bij Tata weggegaan en bij de Omgevingsdienst gaan werken of bij de overheid. Dat is aan de arbeidsmarkt. Als Tata Steel op enig moment zou dichtgaan is dat op basis van een sociaal plan.

Voorzitter, dan ga ik naar de moties toe, zo vast in de tweede termijn misschien nog punten zijn die ik niet genoemd heb of die aan de orde houden moeten komen.

De **VOORZITTER**: Interruptie door mevrouw Van Soest.

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Ja, nog even een interruptie dank u wel voorzitter, mijn vraag is: u gaat er wel heel gemakkelijk overheen. Het is geconstateerd dat er misstanden zijn bij Tata. U zegt: ik kan daar niks aan doen, dat moet iemand anders doen. Maar wie dan?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dat heb ik niet gezegd. Laat ik daar duidelijk over zijn. Bij Tata Steel hebben wij twee dingen gedaan. We zijn met een toekomstperspectief gestart, de weg naar groen staal. Vervolgens hebben we gezegd: de vergunningen moeten scherper en er moet een scherpe handhaving zijn en toezicht worden gehouden. Ja, dus de provincie is ervoor om te

zorgen dat dat toezicht plaatsvindt en dat er gehandhaafd wordt. Daar zijn we volop mee bezig, dus dat is aan de provincie.

780 Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Dus dat mag u toetsen, en wat is dan uw macht om daar iets tegen te doen?

785 Gedeputeerde **OLTHOF**: Dat hebben we ook vaker besproken, op basis van de vergunningen kunnen we boetes opleggen en een last onder dwangsom. Op dit moment staat voor de fabriek een derde last onder dwangsom uit. Als die derde last onder dwangsom is afgelopen wat betekent dat dan voor die vergunning? Dat onderzoek loopt. Dat heb ik hier aangekondigd. We zijn volop mee bezig en daar verwachten we ook voor de zomer duidelijkheid over.

790 Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Ja voorzitter. Dan is mijn laatste vraag: hoe vaak kunt u nog een boete opleggen voordat er eindelijk een keer iets gaat gebeuren?

De **VOORZITTER**: De heer Olthof.

795 Gedeputeerde **OLTHOF**: Volgens mij heb ik dat net gezegd ik vond. We hebben nu een derde last onder dwangsom opgelegd, een derde boete hebben opgelegd. En daarvan heb ik gezegd hoe lang blijven we boetes opleggen? Wat betekent dit voor de vergunning en daarom hebben we ook aangekondigd dat er een onderzoek plaatsvindt dat loopt nu naar uiteindelijk de consequentie voor die vergunning dus we blijven geen boetes. Op een gegeven moment komt er een moment van en nu is klaar,

De **VOORZITTER**: gaat u verder. Meneer Olthof met het beantwoorden.

800 Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel voorzitter. Dan ga ik naar de motie 6. Moet ik even de juiste volgorde hebben. Dat is om externe experts in te schakelen. Volgens mij is die motie overbodig, want we zijn met externe experts, loopt het onderzoek om te kijken wat betekent dit voor de vergunning. Dat onderzoek loopt nu, we zijn er volop mee bezig en dan verwacht ik ook voor de zomer dat we er duidelijkheid over hebben. Dat is overigens niet alleen kijken wat het in Nederland, maar ook binnen Europese grenzen zijn er andere voorbeelden van. Als het gaat over motie 7. Eigenlijk is dat aan u te bepalen of u een enquête wilt. Laat ik wel zeggen dat wij zelf nu gaan kijken van wat weten we over 1972 in een constructie. De Rekenkamer heeft een onderzoek gedaan. Op dit moment is de Onderzoeksraad voor de Veiligheid met een rapport bezig. Dat zal ook binnenkort komen. Wanneer weet ik niet, maar binnenkort. Nogmaals volgens mij zou het ook goed zijn om af te wachten en als u duidelijk behoefte heeft om meer over te willen weten. Volgens mij is er niks mis mee om daar meer over te willen weten. Maar deze onderzoeken lopen en de impact van zo'n onderzoek is enorm, ook voor de organisatie. En als er na die onderzoeken niet voldoende informatie is kunt alsnog dat besluit nemen. En dan de externe experts had ik. En dan nog motie 8 van Ja21. Volgens mij heb ik die al min of meer beantwoord omdat wij inderdaad gaan kijken van wat wisten we van die constructiefout. Wat is daarover terug te vinden. Laat ik ook toezeggen op het moment dat ik meer informatie heb over wat er uit dat eerste onderzoek is gehaald. Nogmaals dat is geen heel uitgebreid onderzoek, is vooral op basis van de bouwtekeningen die toen zijn afgegeven. Dat ik u daarover informeer. Volgens mij is deze overbodig want daar zijn we mee bezig. Voorzitter. Dan heb ik alle vragen beantwoord. Als er vragen zijn die ik ben vergeten dan hoor ik het graag.

820 De **VOORZITTER**: Er zijn niet zoveel partijen die nog spreektijd hebben voor een tweede termijn. Als eerste is dat de heer Mantel van Ja21. Ik ga wel een beetje streng handhaven want anders zijn we de hele dag met een actualiteit bezig en we hebben ook nog punten op onze agenda waar we over moeten besluiten. Woord aan de heer Mantel van Ja21.

825 De heer **MANTEL** (JA21): voorzitter. Ja omwille van de tijd. Als ik goed begrijp, heb ik de gedeputeerden net horen zeggen. 'Wij kunnen eventueel een vergunning intrekken' bij de Hofbar zei de gedeputeerde dat dat niet kon. Daar zou ik graag wat meer informatie over willen. Ik heb het idee dat we nu afglijden naar 2 sporen. In een soort welles-nietes tussen juristen. De provincie heeft juristen die zeggen nee, de provincie kan deze vergunning niet zomaar intrekken. En al helemaal niet per motie. Andere juristen van EenVandaag van de Hofbar

830 die zeggen ja dat kan wel. Als wij het al niet meer begrijpen, hoe moeten de inwoners van deze
provincie nou begrijpen wie er nou wel of niet de vergunning kan intrekken? Daar zouden wij nu
graag eens vandaag een duidelijk antwoord op willen hebben. En dan heb ik nog een vraag over
835 waar het nu eigenlijk centraal omgaat is die constructiefout in die kookgasfabriek 2. Als men
wist dat er een constructiefout in die kookgasfabriek 2 zat heeft die vergunning dan überhaupt
ooit voldaan aan waarvoor vergund is? Zo nee, waarom wordt dat ding daar niet gesloten of
waarom is er niet veel ieder op gehandhaafd of waarom is dat niet voor de rechter gebracht?
Dat zijn de vragen die vandaag centraal staan, die er wel graag nog beantwoord willen hebben.
Dank u wel.

840 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Koning u heeft nog een minuut. Heeft u daar behoefte
aan? Ja. Gaat uw gang.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Voorzitter. De ChristenUnie komt met het voorstel van de
parlementaire enquête en wij vragen ons af of dat zinvol is en wat onderzoeksvraag zou kunnen
zijn. Maar dat gaan we niet nu via motie bepalen dat moet dan nader bekeken worden om een
845 goede afweging te maken. Dus wij verzoeken de ChristenUnie om de motie aan te houden en
dat we dan overleg erover kunnen hebben in de commissie.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Staat Mevrouw Er van GL er nog? Nee niet. Dan heb ik de meneer
Klein van de ChristenUnie. Heeft nog een minuut negenentwintig.

850 De Heer **KLEIN** (ChristenUnie): Die ga ik niet volpraten. Zoals mijn collega al net zei, ik lijk wel
op heel veel partijen want die motie vandaag was van de Partij Voor de Dieren en niet van de
ChristenUnie. Als eerste initiatiefnemer. Maar wij hebben het wel mede ondertekend. Ik wil
nogmaals benadrukken, ik waardeer dat u gaat proberen zoveel mogelijk informatie boven tafel
te halen. Ik wil ook uw oproepen om te blijven sturen op het zo snel mogelijk sluiten en
855 intrekken van de vergunning als dat de overtredingen door blijven gaan. En wij wachten straks
de stemming af.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Leerink van de PvdA niet. Partij van de Ouderen,
mevrouw Van Soest niet. Mevrouw Gonggrijp van D66 niet. Dan de heer Olthof.

860 Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel voorzitter. Terecht drie punten van Ja21. Wij zijn bevoegd
gezag en in de uitzending is misschien wat nou ja, het kort door de bocht eruit gekomen. Wij
zijn bevoegd gezag alleen ik hebben wel aangegeven dat er niet bevoegd gezag is om naar die
fabriek te gaan en het te sluiten. Dat betekent wel dat je uiteindelijk een bevoegdheid hebt om
handhavend op te treden als de fabriek niet voldoet aan de voorwaarden en er overtredingen
zijn. Op basis daarvan loopt het onderzoek ook en als dat onderzoek uitwijst dat het
865 consequentie kan hebben voor de vergunning dan zijn we het bevoegd gezag om ook die
maatregelen te treffen. In die context moet u hem zien. Ik hoop ook daarmee dat daarmee dat
dat die onduidelijkheid weggenomen is. Dus bevoegd gezag zijn we wel, maar wel als het aan
de voorwaarden wordt voldaan. Er is een advocaat opgevoerd in de uitzending die van mening
is dat op basis van de regels het wel ingetrokken kan worden. Ik heb ook aangeboden. Neem
contact op. Er is geen contact opgenomen. Ik krijg vaker ook mails dat het wel kan. Kom dan
870 even met feiten. Dan kunnen we ook de twee advocaten bij elkaar in contact brengen. Maar kom
dan uiteindelijk met informatie. Overtuig ons.

875

880 Mijn nummer is bekend. Mijn e-mailadres staat op de website. De Hofbar heeft mijn nummer. Dus ik ben aan alle kanten denk ik heel goed benaderbaar. Laat ze dan maar langskomen. En als het gaat over die constructiefout, dat is volgens mij wat we nu gaan doen. De constructiefout was bij mij niet bekend, op dit moment niet bekend. Daarmee zeg ik niet dat de afgelopen vijftig jaar niks bekend was, maar dat moeten we uitzoeken. Als we constateren op basis van de tekeningen van 1972 dat er inderdaad zorgen zijn, dan gaan we dat nader
885 onderzoeken. Dan moeten we ook gaan kijken of uiteindelijk de constructiefout in 1972 wat betekent voor de vergunning van nu. Maar op basis van deze uitzending kunnen we niet zeggen wat voor constructiefout het was. Had dat inderdaad met de fabriek te maken, had het met de installaties te maken, waar had het mee te maken? Wat is er in die afgelopen vijftig jaar gebeurd om constructiefouten te herstellen? We moeten volgens mij wel even zorgvuldig kijken en ook
890 niet te snel ons laten verleiden om daar uitspraken over te doen. Is er een constructiefout? Wat was dat, en wat betekent dat? En dat gaan we nu eerst maar eens bekijken. Wat kunnen op basis van de archieven daarvan boven water halen?

895 De **VOORZITTER**: En daarmee is ook de tweede termijn voor het college afgerond. Dan gaan we dit agendapunt afronden en kunnen er geen motie meer worden ingediend. Ik kijk nog even rond of er behoefte is om nog moties te wijzigen, in te trekken of aan te vullen. Partij voor de Dieren, statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Mag ik vijf minuten schorsing?

De **VOORZITTER**: Zeker, dan schors ik de vergadering tot kwart voor drie.

Schorsing van 14.40 – 14.45 uur.

900 De **VOORZITTER**: Mag ik de statenleden verzoeken te gaan zitten? Ik heropen de vergadering. Stilte in de zaal graag. En ik geef het woord aan statenlid Kostić van de Partij voor de Dieren die om een schorsing had gevraagd. U kunt gewoon beginnen. Ze gaan vanzelf zitten.

905 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): We hebben met onze partners gekeken naar de motie over de provinciale enquête. We begrijpen als de motie straks niet aangenomen wordt dat dat vooral ligt aan het feit dat misschien bepaalde partijen er nog niet klaar voor zijn. Maar vrees niet, we kunnen het samen later nog oppakken, dus we zetten deze motie door. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Andere opmerkingen ten aanzien van de ingediende moties? De heer Mantel van JA21.

De heer **MANTEL** (JA21): Dank u wel voorzitter. Wij houden onze motie aan.

910 De **VOORZITTER**: Sorry, dat is motie 8, ingediend door JA21. Is aangehouden. Dan zijn nu de beraadslagingen afgerond en de stemming zal straks aan het eind van de vergadering plaatsvinden.

3a. Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding.

915 De **VOORZITTER**: Dan gaan we verder met de agenda. Dan ben ik bij agendapunt 3a: dat is bekrachtiging van het besluit GS geheimhouding. Er zijn geen stukken ter bekrachtiging binnengekomen.

3b. Lijst geheimhouding PS.

920 De **VOORZITTER**: Ga ik naar 3B. De lijst geheime stukken is geactualiseerd na de PS-vergadering van 19 december jl. conform voordracht 61-2022. Door de griffie zijn tot op heden

geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand over de lijst geheime stukken het woord? Zo niet, dan stel ik voor de lijst voor kennisgeving aan te nemen.

4. Vaststelling notulen en besluitenlijst van de vergadering van 19 december 2022.

De **VOORZITTER**: Bij het amendement A68-2022 over de Actualisatie geheime stukkenlijst PS 19 december jl. is er sprake van een “kennelijke verschrijving”. Waar, op het amendement 2007-06 staat, moet gelezen worden als 2017-06. Er komt geen 2007-06 voor op de geheime stukkenlijst. Dit nummer is aangepast in de besluitenlijst. En op verzoek van de fractie PvdA zijn er in de notulen van PS 19 december op de pagina’s 31 en 34 van agendapunt 9 een paar wijzigingen doorgevoerd. De wijzigingen zijn geel gearceerd weergegeven in de notulen. Verder zijn er door de griffie geen op- of aanmerkingen ontvangen. Verlangt iemand dan nog het woord over de notulen? Zo niet, dan zijn ze met inachtneming van deze wijzigingen vastgesteld.

5. Vaststelling Strategische Statenagenda

De **VOORZITTER**: Dan nu punt 5, het vaststellen van de Strategische Statenagenda. Wenst iemand over de Strategische Statenagenda het woord? Zo niet, dan is de agenda daarmee vastgesteld.

6. Vaststelling Lijst ingekomen stukken

De **VOORZITTER**: Zijn we bij punt 6, de vaststelling van de lijst met ingekomen stukken. Door de griffie zijn tot op heden geen opmerkingen over de lijst ontvangen. Verlangt iemand over de ingekomen stukken het woord? Zo niet, dan is voor wat betreft de afdoening van de brieven conform het voorstel van het presidium besloten, en dan gaan we door naar agendapunt 7.

7. Voortganglijst van moties.

De **VOORZITTER**: Hier zijn ook door de griffie geen opmerkingen over ontvangen. Verlangt iemand over de lijst moties het woord? Dan stel ik voor de lijst vast te stellen en dan komen we bij agendapunt 8, de hamerstukken.

8. Hamerstukken.

De **VOORZITTER**: Het presidium adviseert in te stemmen met de hierna te noemen voordrachten en deze als hamerstuk te behandelen. Dat zal dan alleen voor voordracht 8a gelden, benoeming accountant. 8b is aan het begin van de vergadering onthamerd en zal worden behandeld onder 10a als agendapunt. Ten aanzien van de hamerstukken, verlangt iemand hoofdelijke stemming? Wenst iemand een stemverklaring af te leggen? Verlangt iemand een aantekening? Zo niet, dan is 8a aangenomen en gaan we verder naar punt 9. En dan wil ik verzoeken aan de vicevoorzitter om mijn plek over te nemen bij agendapunt 9.

Voorzitter: Statenlid Van der Waart

**9. Actualisatie Reglement van Orde PS en Statencommissies Noord-Holland 2015
Voordracht 3**

De **VOORZITTER**: Ja dank u wel meneer de commissaris, want dan gaan we het nu hebben over agendapunt 9. Gedurende de afgelopen Statenperiode hebben er op verschillende momenten wijzigingen plaatsgevonden in het gebruik van specifieke onderdelen van het Reglement van Orde van de Provinciale Staten van Noord-Holland. Om een goede basis neer te zetten voor de nieuwe Statenperiode is het wenselijk het Reglement van Orde integraal te actualiseren. Het doel van deze wijziging is het Reglement van Orde kloppend met de gehanteerde praktijk te brengen, enkele deadlines voor instrumenten gelijk te trekken en daarmee een hanteerbaar reglement voor de nieuwe Statenperiode 2023-2027 te hebben.

De sprekers die zich volgens mijn lijstje voor dit punt hebben aangemeld zijn statenlid Kostić (PvdD), mevrouw Kuiper-Kuijpers (CDA), mevrouw Van Meerten (VVD), de heer Dulfer (GL) en

mevrouw Van Soest. En in deze volgorde zou ik u graag zien, dus dan begin ik graag...
Mevrouw Van Meerten, u heeft een ordevoorstel?

985 Mevrouw VAN **MEERTEN** (VVD): Ik maak geen gebruik in eerste termijn, omdat dit toch een technische exercitie is en wat ons betreft een hamerstuk had kunnen zijn. Ik hoor graag antwoord van de commissarissen op de ingediende amendementen dadelijk van de PvdD.

De **VOORZITTER**: Uitstekend. Zijn er nog meer mensen deze mening toegedaan?

990 Mevrouw **KUIJPER** (CDA): Ja dank u voorzitter. Ik sluit me aan bij de woorden van mevrouw Van Meerten en ik zie nu af van een eerste inbreng.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Kapitein.

995 Mevrouw **KAPITEIN** (D66): Ik zou hetzelfde willen zeggen als de CDA en de VVD.

De **VOORZITTER**: Goed, dan heb ik nog als sprekers genoteerd statenlid Kostić, statenlid Dulfer en mevrouw Van Soest. Statenlid Kostić, treedt u naar voren, aan u het woord.

1000 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter, toch fijn dat we straks het debat gaan voeren waar we hiervoor staan. We behandelen vandaag de wijziging van het reglement van orde. Voor de mensen thuis; het stuk dat regelt hoe wij hier met elkaar omgaan. Volgens de voordracht en dat werd net mooi gezegd door de voorzitter is het doel van de huidige wijziging van het reglement om het reglement geactualiseerd en kloppend met de gehanteerde praktijk te brengen, en daar zijn wij helemaal voor. We hebben slechts twee kleine aanvullingen en ook helemaal in lijn met het doel. Ten eerste, we doen een voorstel om het instrument vragenuur in PS en de rondvraag in de commissie gelijk te trekken. Beide hebben immers hetzelfde doel, namelijk het stellen van vragen vreemd aan de orde van de dag, maar op papier is er één vreemd verschil: bij het vragenuur mag de voorzitter de vragensteller de gelegenheid geven om een aanvullende vraag te stellen en mag de voorzitter ook andere PS-leden de gelegenheid geven om hierover een verdere vraag te stellen, maar bij de rondvraag mag dat officieel niet. Dat is een onnodig verschil in het gebruiken van hetzelfde instrument. En bovendien creëert het verwarring. Wat je ziet is dat verschillende voorzitters dat ook anders gaan gebruiken. Dus door ons voorstel maken we het reglement logischer en ook kloppender met de regelmatig gehanteerde praktijk. Daarom het volgende amendement: besluiten het ontwerpbesluit in de voordracht als volgt aan te passen; onder artikel 1 een extra punt toe te voegen en aan artikel 72b worden een vierde en een vijfde lid toegevoegd. Luidende:

1005

1010 4) Na de beantwoording door Gedeputeerde Staten of de commissaris van de Koning krijgt de vraagsteller desgewenst het woord om aanvullende vragen te stellen;

1015 5) Vervolgens kan de voorzitter aan andere leden van de commissie het woord verlenen om hetzij aan de vraagsteller, hetzij aan de Gedeputeerde Staten, hetzij aan de commissaris van de Koning, vragen te stellen over hetzelfde onderwerp.

1020

1025 En ons tweede voorstel, voorzitter, gaat over beeldend debat. Dat past namelijk bij een moderne democratie waar we in leven en schrappt het verbod op het gebruik van stilstaand beeld tijdens vergaderingen. Ja, u kunt zich voorstellen: stilstaand beeld zoals dit. Dat kan heel erg helpen bij het debat, kan het debat bevorderen en het debat toegankelijker maken voor burgers, met of zonder auditieve beperking. Daarom het volgende amendement: besluiten het ontwerpbesluit in de voordracht als volgt aan te passen, onder artikel 1 een extra punt toe te voegen, q. Artikel 56 komt als volgt te luiden: Het in de vergadering tonen van videomateriaal is niet toegestaan, dus videomateriaal niet, maar beeld - stilstaand beeld - wel.

1030

De **VOORZITTER**: Interruptie van de heer Jensen, JA21.

1035 De heer **JENSEN** (JA21): Dank u wel voorzitter. Vraagje aan statenlid Kostić: aan welke eisen moeten die beelden voldoen? Volgens mij is dit verder namelijk niet in de commissie besproken, maar hebben we het over hele speelfilms of hoe groot, hoe lang enzovoort? Dat moet dan wel aan bepaalde eisen gekoppeld worden.

1040 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nou, wat bijzonder dat u dat zegt. Wij hebben dit precies voorgesteld in de commissie, toen was er alle ruimte voor debat, maar blijkbaar had de commissie toen geen zin in debat en dat is een beetje vreemd. Daar kom ik zo op als ik mijn betoog afsluit, maar daar is eigenlijk gezegd dat dat is aan de nieuwe Staten om het daarover te hebben, terwijl het om een hele kleine ingreep gaat. Iedereen hier weet hoe belangrijk het is om beeld te
1045 gebruiken. Dit zijn gewoon hele oude denkwijzen. Dit voorstel hebben we ook in commissie gedaan. Dus als u daar bezwaren tegen had, dan had u dat kunnen melden.

De heer **JENSEN** (JA21): Ja voorzitter, het is niet zozeer dat we bezwaar hebben, maar we willen gewoon wat meer informatie over de eisen.

1050 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Wat mij betreft, geen enkele eis buiten gewoon de wet- en regelgeving die al bestaat. Het gaat om plaatjes. Dus als dat jouw debat ondersteunt als volksvertegenwoordiger zodat het mensen thuis ook kan helpen om het debat te volgen. Laten we dat met z'n allen regelen.

1055 De **VOORZITTER**: Deze twee amendementen maken deel uit van de beraadslagingen.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja en dat laatste amendement dienen we in met de PvdO en DENK.

1060 De **VOORZITTER**: DENK is niet aanwezig, dus zij zullen het ook niet kunnen ondertekenen. Dus een amendement van PvdD, mede ingediend door PvdO.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Nou ja, wat ik net ook zei tegen de collega van JA21, het vreemde is dat de reactie van de commissaris van de Koning in de commissie, toen we precies dit
1065 voorstelden was inderdaad van ja, het is nu allemaal alleen maar een technische wijziging en debat kunt u voeren met de nieuwe Staten. Terwijl dit reglement van orde één keer in de vijf jaar wordt aangepast, tenminste als je kijkt naar de realiteit. We kunnen natuurlijk ook per maand aanpassen, maar dat is natuurlijk niet gebruikelijk. We hebben nu de kans om deze kleine wijziging te doen, dus waarom zouden we het dan niet doen? Volgens mij staan we hier
1070 om te debatteren, om elkaar aan te vullen, om elkaar te helpen het beleid beter te maken. Niet alleen als handtekeningsmachine. Ik verwacht veel meer van mijn collega's en ik heb er alle vertrouwen in dat ze dit voorstel gaan steunen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, statenlid Kostić. De volgende spreker is statenlid Dulfer (GL).

1075 Statenlid **Dulfer** (GL): Dank u wel voorzitter. Dank voor de amendementen, ook voor de PvdD en de PvdO. We hebben in de commissie hier vrij kort over gedebatteerd en wat ons betreft was dit ook een hamerstuk, maar we hebben toch nog iets langer nagedacht over het amendement van het beeldmateriaal en ik ben benieuwd naar de reacties van de GS en de commissaris. Dan zou
1080 ik hem met name de vraag willen stellen wat de consequenties zijn van het gebruik van beeldmateriaal op het beeldrecht. Je kan je voorstellen dat als er foto's worden gepresenteerd dat daar ook mensen op staan. En via streaming zetten wij die toch op internet. Waar liggen de verantwoordelijkheden en de grenzen welke je daarmee zou kunnen overtreden? Mijn vraag specifiek aan de commissaris is of daar ook over nagedacht is. Het tweede wat ik de
1085 commissaris wil vragen is of hij iets ziet in het idee dat we het amendement over beeldmateriaal over een jaar evalueren en er een pilot van maken omdat het best een revolutionaire stap is voor deze Staten om op die manier voortaan te gaan debatteren. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Blijft u nog even staan statenlid Dulfer, want statenlid Kostić heeft nog een interruptie.

1090 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): We zijn altijd voor de revolutie, maar om dit een revolutie te noemen? Mijn vraag aan GL: u stelt uw vraag aan de commissaris van de Koning, maar beseft u dat wij als Provinciale Staten hierover gaan? Dus dat vooral u een mening hier over moet hebben of aan
1095 ons als collega's kan vragen wat wij hiervan vinden en hoe wij het willen invullen?

Statenlid **DULFER** (GL): Ik ben toch nog wel heel benieuwd hoe GS hierover denkt, maar als u al een antwoord op mijn vraag heeft dan sta ik daarvoor open.

- 1100 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, volgens mij kunnen we dit zo vaststellen dat we beeld gaan gebruiken, en vervolgens kan er een stap komen in de commissie dat we zeggen: oké, dan gaan we deze beperkingen eraan zetten als het gaat om auteursrechten. Maar dat is makkelijk te regelen, volgens mij hoeven we daar niet moeilijk over te doen.
- 1105 De **VOORZITTER**: Goed, dank u wel. U bent beiden denk ik klaar met de bijdrage? Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Van Soest (PvdO).
- 1110 Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Dank u wel voorzitter. Voorzitter, de PvdO wil dat iedereen die op een lijst heeft gestaan duo-lid zou moeten kunnen worden. Dit is de laatste keer afgeschaft, maar wij zouden hem dolgraag terug willen hebben. Tevens zou er in sommige kennis specifieke gevallen ook meer gebruik moeten kunnen worden gemaakt van de kennis van de bewoners van Noord-Holland. Deze zouden in overleg voor een bepaalde tijd ook duo-lid moeten kunnen worden. Dit bevordert de diversiteit en kan mensen die de specifieke kennis van onderwerp hebben, politiek kunnen gaan boeien. Daarom kondigen wij een amendement aan op artikel 61, derde lid.
- 1115 De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Van Soest. Dit amendement maakt onderdeel uit van de beraadslaging.
- 1120 De heer **KLEIN** (CDA): Mevrouw de voorzitter, een punt van orde.
- De **VOORZITTER**: De heer Klein (ChristenUnie).
- 1125 De heer **KLEIN** (CDA): Zou u misschien het dictum kunnen voorlezen?
- De **VOORZITTER**: Dat is natuurlijk ook zo, ik geef hem even terug. Dank dat u ons scherp houdt, de heer Klein.
- 1130 Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Duo-commissieleden toe te staan, ongeacht op welke politieke lijst zij stonden. Burgers ook als duo-commissie toe te staan, mocht een politieke partij daarom verzoeken. Wij leggen dan ook een officiële eed af en houden zich verder van alle andere afspraken zoals duo-commissieleden gelden.
- 1135 De **VOORZITTER**: Dank u wel en dan maakt deze nu deel uit van onze beraadslaging.
- 1140 Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Voorzitter, dan hebben we ook nog een amendement op artikel 43a. Dat soms zaken gewijzigd moeten worden, bijvoorbeeld in de nota van wijzigingen, is te begrijpen. Wel zijn wij het erover eens dat eenduidige deadlines zeer verhelderend zijn. Ons amendement roept dan ook op een wijziging van orde onder deze deadlines te laten vallen, zodat fracties niet overvallen worden met de last minute-wijzigingen, maar hier nog even tijd voor nemen om de wijzigingen goed te kunnen bekijken en hun controlerende taakstellende rol goed te kunnen vervullen. Het dictum luidt: besluit artikel 43a nota van wijziging als volgt te noteren in de verordening: artikel 43a, Gedeputeerde Staten kunnen een nota van wijziging indienen. Deze nota van wijzigingen dient de vrijdag voorafgaande aan de vergadering voor twaalf uur bekendgemaakt te worden en gaat over tot de orde van de dag.
- 1145 De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Van Soest. Ook dit tweede amendement maakt deel uit van de beraadslaging. Daarmee zijn wij al aan het einde van een eerste termijn gekomen, dus ik kijk naar de commissaris van de Koning voor de beantwoording. Ja het lijkt dat wij meteen door kunnen gaan. Aan u het woord.
- 1150 De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Ja, mevrouw de voorzitter. We hebben inderdaad in de commissie even gesproken over de aanpassingen van het reglement van orde. Dat dient inderdaad geactualiseerd te worden, ook voor vigerende regelgeving en komende regelgeving, dus vandaar dat het een wat meer technische kant is. Toen hebben we ook gesproken over het eerste amendement van de PvdD, over de rondvraag. We hebben inderdaad een vragenuur en we hebben een rondvraag. Bij het vragenuur is het gereguleerd en bij de rondvraag niet.
- 1155

1160 Dat betekent dus feitelijk dat het vragenuur in de Staten meer regels kent dan de rondvraag binnen de commissie. Dat zou dus betekenen dat als we dat gelijk maken dat de rondvraag beperkt zou worden in de commissie, terwijl deze nu regelvrij is. En ik heb, zoals ik had toegezegd, dat ook besproken in de agendacommissie en dat hebben we met elkaar ook beaamd en we hebben gezegd dat het naar de nieuwe Staten goed is om aan de nieuwe voorzitters mee te geven, dat die regelvrijheid in de commissie groter moet zijn dan in de Staten. Want in de Staten hebben we dat allemaal gereguleerd om het niet uit de hand te laten lopen. Dan zouden we namelijk qua tijd, iedere Statenvergadering, vastliggen, dus daar is precies omschreven wie wel en niet het woord mag krijgen, maar in de commissie is het juist regelvrij. En het is vooral de bedoeling dat ook de voorzitters dat naar de stand van zaken van de vergadering beoordelen. Dus als u dit amendement aanneemt, wil ik u alleen maar even zeggen, dat u dan feitelijk meer regels in de commissievergadering oplegt dan eigenlijk noodzakelijk. En nou ja, in de agendacommissie is dat eigenlijk meegenomen. En wat mij betreft is dit eigenlijk een motie die dus eerder beperkend is dan dat hij verruimend is. En dat is volgens mij precies wat de PvdD niet wilde, want die wilde volgens mij meer ruimte krijgen binnen de commissie. Dat is wat u wil.

1175 De **VOORZITTER**: Ik denk dat we dat gaan horen, want u heeft een interruptie van statenlid Kostić.

1180 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, heel mooi gezegd, wij beperken hier niks mee, want het blijft zo dat de vrijheid voor de voorzitters in de commissievergadering gewoon zo blijft. Het enige wat we zien is dat de rondvraag per voorzitter anders wordt toegepast, omdat er onduidelijkheden in zitten. Daarom passen we het meer aan met wat er met het vragenuur gebeurt. Gewoon duidelijker dat er meer ruimte is voor de commissieleden om heen en weer te tikken als het gaat om een bepaald onderwerp en bepaalde vragen. Dus dat maken we alleen maar duidelijker en voor de rest blijft alle vrijheid voor de voorzitter en ook de commissieleden om hiermee om te gaan. Snap u dat?

De **VOORZITTER**: Meneer de commissaris.

1190 **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Nou dat snap ik natuurlijk heel goed maar nogmaals; ik denk dat het ook heel belangrijk is dat we in de commissie juist die vrijheid hebben voor de voorzitter om daar vrij mee om te gaan en zoals u weet ben ik juist een voorstander van ook een goeie discussie in de commissies. Dus mijn voorstel zou zijn om juist niet die beperking te zoeken van de nadere regelgeving vanuit de Staten, maar de rondvraag eigenlijk regelvrij te houden, maar wel met de afspraak, zoals ik het ook onlangs in de agendacommissie heb besproken, waarbij er voor de voorzitters die vrijheid ook is. En het is ook aan u denk ik, om in zo'n commissievergadering daarop te wijzen. Dus wat mij betreft is dit een overbodig amendement en niet nodig om nadere regels te stellen.

1200 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Fijn dat u de commissieleden meer ruimte wil geven bij de rondvraag. Op zich hoeven wij dit amendement niet in te dienen als u kan toezeggen dat er een intern stuk komt voor alle voorzitters die de rondvraag inderdaad zo breed mogelijk interpreteren. Als u dat toezegt kan ik het amendement gewoon intrekken. En dan is het ook gewoon in lijn met wat u net zegt, dat u meer vrijheid wil voor de commissieleden.

1205 **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Ja, wat ik u zal toezeggen is dat ik ook in de nieuwe agendacommissie na de Statenverkiezingen precies zal melden wat ik hier heb uitgesproken en dat die vrijheid voor de voorzitter er is en dat de interpretatie zo moet zijn dat bij het vragenuur er ook juist ruimte is om hoor en wederhoor toe te passen. Dan het tweede amendement over beeldmateriaal, waar ik op zich niet tegen ben. Maar ik denk terecht dat de heer Dulfer daar ook opmerkingen over maakt en ook de heer Jensen. Er zijn natuurlijk wel een paar risico's aan verbonden en daar moet je afspraken met elkaar over maken. Ik denk bijvoorbeeld aan privacy, beeldmanipulatie, rechten van derden die geschonden kunnen worden, maar ook de objectiviteit. Ik vind dat je daar eerst afspraken over maakt voordat je de regel wijzigt. Als we gaan afspreken wat we wel en niet tonen, dan moet iedereen er ook over mee kunnen praten, daar ben ik helemaal voor. Dus ik ben absoluut niet tegen het tonen van beelden in deze zaal, maar ik vind wel dat we daar van tevoren over nagedacht

moeten hebben en dan is dit een hele mooie, denk ik, om ook voor de nieuwe Staten mee te nemen en dat met elkaar ordentelijk te bespreken in de commissie. Dit vereist enige nadere studie.

1220

De **VOORZITTER**: Als eerste voor de interruptie, statenlid Dulfer.

Statenlid **DULFER** (GL): Ja dank u wel voorzitter. Zou u wel geïnteresseerd zijn om een pilot uit te voeren?

1225

COMMISSARIS VAN DE KONING: Ja daar ben ik best toe geïnteresseerd, maar dan zou ik graag even deze risico's uitgewerkt willen zien, wat dat dan precies betekent, zodat we wel weten wat we hier tonen, want ten slotte zenden we ook openbaar uit. In Nederland hebben we ook zoiets als een kijkwijzer. Ik wil dan wel zeker weten dat we dat op een goeie manier doen, overigens is dat helemaal niet vreemd. Ik heb ook nog wat onderzoek gedaan en volgens mij in de Tweede Kamer is dat ook zo, dat daar nadere regels over zijn gesteld wanneer ze wel en niet beelden kunnen tonen. Dus ik ben er niet op tegen, maar ik vind wel dat we onszelf even de gelegenheid moeten geven om dat uit te zoeken en dat als ondergrens neer te leggen en dan ook met elkaar af te spreken dat dat de ondergrens is waar we ons aan houden. Want dan kan je als voorzitter namelijk ook ingrijpen als er beelden worden getoond waarvan je denkt dat deze niet onder de regels vallen. En dat vind ik wel iets heel belangrijks, want anders loop je het risico dat hier natuurlijk van alles wordt vertoond. En ja, als het eenmaal is uitgezonden kunnen we het niet meer terugnemen. Dus dat zou mijn voorstel zijn en ik ben er dus niet op tegen. Ik vind alleen wel dat we eerst moeten weten waarom we de regel willen veranderen en dan kunnen we de regel aanpassen.

1230

1235

1240

De **VOORZITTER**: Goed, dank u wel nog. Een interruptie van statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dank u wel. Ik ben heel blij dat u, commissaris, nu wel de bereidheid heeft om hier in debat over te gaan, want in de commissie heeft hij gezegd: nou, dit is nu niet voor deze periode. Ik had het graag in de commissie gehoord, want dan had hij het ook kunnen toelichten hoe we dit kunnen oplossen. Ik was dus benieuwd waarom de commissaris pas nu hiermee komt. Maar de belangrijkste vraag is eigenlijk: u hebt het over wanneer objectiviteit in het geding komt. Kijk, elk statenlid, elk commissielid heeft zijn eigen verantwoordelijkheid.

1245

1250

COMMISSARIS VAN DE KONING: Nou, daar kan ik één ding op zeggen. Laten we het dan bij het gesproken woord houden. Ik vind het prima als iemand hier de bal speelt, maar zodra het op de persoon gaat, grijp ik in als voorzitter. En dat wil ik met beelden ook kunnen doen, maar dan wil ik dat wel met recht kunnen doen want ik wil niet aan uw eigen grondrechten komen. Wat is er op tegen om de punten uit te zoeken die ik net heb genoemd, daar overeenstemming over te bereiken en dan het reglement van orde aan te passen? En ik heb u ook in de commissie gezegd: het is niet een reglement, wat maar één keer in de vijf jaar... Het is uw reglement, het zijn uw regels en u gaat erover en als u elke maand de regels wil aanpassen, kan dat wat mij betreft. Maar laten we dat wel onderbouwen en even goed nadenken wat we willen laten zien en waarom we het willen laten zien en wat de risico's daarvan zijn. Dat is eigenlijk het enige wat ik aan u vraag, en op dit moment vind ik het amendement dus niet terecht.

1255

1260

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Statenlid Kostić, nog eenmaal.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dus u zegt eigenlijk toe dat u dit gaat uitzoeken en dat u dan terugkomt met uw bevindingen over hoe het dan wel geregeld zou moeten worden? Dan kunnen wij het amendement inderdaad intrekken.

1265

COMMISSARIS VAN DE KONING: Dat zeg ik en dat zal betekenen dat wij in de volgende Staten, als wij beelden willen gaan tonen, dat wij dat doen onder de randwaarden die ik heb aangegeven.

1270

Dan zijn er nog twee amendementen ingediend door de PvdO. Als eerste wil ik even het amendement, het nummer heb ik hier niet, maar dat gaat over de deadline van het indienen. Op dit moment is die deadline er niet. Als er een omissie zit in een van de stukken dan kan de voorzitter dat corrigeren. Door uw amendement zou ik dat niet meer kunnen doen, en dat

1275

betekent dat we bij wijze van spreken bij een kleine verschrijving in een stuk, ik niet meer de mogelijkheid zou hebben om dat te wijzigen, omdat de deadline is verstreken. Mijn voorstel zou zijn om dit amendement niet aan te nemen, maar om gewoon eens even een tijdje te experimenteren zoals we het nu hebben opgeschreven in ons reglement van orde. En te kijken hoe dat functioneert. Ik snap natuurlijk wel, als hele stukken herschreven worden en u compleet nieuwe dossiers krijgt, dat u dan een punt zou hebben. Maar het gaat hier over het algemeen om kleine verschrijvingen, om een jaartal wat gecorrigeerd moet worden, om een zin die niet lekker loopt, en dat zou natuurlijk heel jammer zijn als we daardoor ons besluitvormend proces on hold zouden zetten. Dat is mijn advies voor dat amendement.

De **VOORZITTER**: Als ik u even aan mag vullen, dat betrof amendement 04.

COMMISSARIS VAN DE KONING: Oké, En dan het laatste amendement, dat is nummer...?

De **VOORZITTER**: 03.

COMMISSARIS VAN DE KONING: 03. Oh, dan heb ik de verkeerde volgorde behandeld. Dat gaat over de aanpassing van artikel 61. Daar heb ik toch wel wat meer moeite mee, zeker zoals het hier is opgeschreven. Want a, dat zou betekenen dat we eigenlijk ook gewoon burgers duo-commissielid kunnen maken en die hebben dus nog nooit op een lijst gestaan. En ik vind ook dat het gaat om duo-commissieleden die op de kieslijst van de laatste verkiezingen hebben gestaan en als ik mevrouw Van Soest goed interpreteer dan wil ze de vorige verkiezingen. Dat betekent eigenlijk dat er dan dus geen duo-commissielid van de lijst af komt, maar dat er gewoon een burger weer gekozen zal worden. Ik kan... Ik moet u echt ontraden om dit amendement aan te nemen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van Soest, interruptie.

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Ja, voorzitter, dank u wel. Het gaat mij erom dat er heel veel mensen niet geïnteresseerd zijn in de politiek en als je dus op een gegeven moment mensen op deze manier wel kunt interesseren voor de politiek, door ze op een gegeven moment op hun expertise duo-lid te kunnen maken, dan hebben we een win-winsituatie. Dat lijkt mij, misschien dat u het anders ziet.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

COMMISSARIS VAN DE KONING: Ja, ik denk dat we in ons democratisch stelsel kieslijsten hebben opgesteld waar mensen zich kandidaat stellen voor een bepaalde partij. We hebben besloten met elkaar om van één naar twee commissieleden te gaan. Dat betekent natuurlijk wel dat je voldoende kandidaten moet hebben op die lijst om die ook duo-commissielid te kunnen maken. Ja, het zou natuurlijk heel vreemd zijn als we dan in één keer de deuren openzetten voor anderen. Laat onverlet dat heel veel burgers natuurlijk wel bij u kunnen meedenken, meepraten en meebeslissen. Dat kunt u als partijen organiseren, maar ik vind om hier in deze banken tijdens commissievergaderingen te kunnen gaan zitten, dat je op zijn minst op de kieslijst hebt moeten staan van een partij. Want anders, ja, ik bedoel, ook de kiezers stemmen op een partij en op een lijst die door een partij is ingediend. En nu zet je eigenlijk de deur open voor wie dan ook maar lid zou kunnen worden als duo-commissielid.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van Soest.

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Dank u wel voorzitter. Het gaat me er niet om dat we een derde duo-raadslid erbij krijgen, nee, het gaat me om als je dus één raadslid, één duo-lid hebt, en je vervangt die voor een andere, maar die niet op een lijst heeft gestaan, alleen vanwege zijn expertise. Want niemand weet nu exact hoe alles bij Tata in elkaar steekt en als je daar nou een specifiek iemand voor zou kunnen krijgen die dat heel duidelijk kan uitleggen, dan wil ik eigenlijk vragen of dus de mogelijkheid gaat bestaan dat je dit soort mensen dus als duo-raadslid kunt maken, zonder dat ze ooit op een lijst hebben gestaan. Mijn tweede vraag is: we mogen geen duo-raadsleden meer van andere lijsten halen. Dat vind ik ontzettend jammer, want de kleine partijen hebben wel vaak wat moeite om mensen te vinden en als zij die dan

1335 over kunnen nemen van een andere partij, misschien dat dat dan weer terug kan komen in de verordening.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van Soest, dank u wel. De eerste vraag was denk ik al beantwoord en voor die tweede vraag geef ik u het woord.

1340 **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Ja, ik wil bijna een grapje maken, alsof het lijkt alsof voetbaltransfers, dat zeg maar statenleden kunnen worden uitgewisseld, maar zo werkt het niet. U heeft een lijst en op die lijst staan mensen en ik begrijp u goed, u vraagt niet om een derde, maar u vraagt om iemand die niet op de lijst staat. En ja, dat laat ons reglement niet toe en dat is ook in een democratie, waar je stemt op een lijst, denk ik ook niet verantwoord om dat open te gaan zetten. En ja, het enige is, u moet zorgen dat u een voldoende grote lijst heeft, zodat u kunt putten uit mensen die op uw kieslijst staan. Ik moet dit amendement echt afraden.

1350 De **VOORZITTER**: Dank u wel mevrouw Van Soest, dank meneer de commissaris. Dan komen we aan het eind van de beantwoording. Ik kijk of er behoefte is aan een tweede termijn. Statenlid Kostić, u heeft net al benoemd dat u overweegt uw amendement in te trekken als er een toezegging kwam. U kunt daar even op ingaan.

1355 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel voorzitter. We beschouwen eigenlijk de reactie hierop, op beide amendementen, als een toezegging, want aan de ene kant, met het eerste voorstel, vragenuur-rondvraag, heb ik de welwillendheid gehoord van de commissaris om meer vrijheid te geven aan de commissieleden om nou ja, vervolgvragen te stellen, ook in de commissie. Dus daar ben ik blij mee. En het tweede amendement, wat ik ook net zei om te kijken hoe we dat beeldgebruik toch kunnen faciliteren, dat we daar ook bericht over krijgen. Dus bij deze houden we de twee amendementen aan.

1360 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Goed, amendement 01-2023 en amendement 02-2023 is aangehouden door PvdD. Dan ga ik kijken of er iemand behoefte heeft aan een tweede termijn. Dus dat betekent dat wij twee amendementen hebben van de PvdO: amendement 03 en
1365 amendement 04. Deze wilt u dadelijk in stemming brengen of aan het eind van de dag? Ja goed, dan kunnen we daarmee denk ik ook dit punt afsluiten. De beraadslagingen van dit agendapunt kunnen wij afronden. Dus er worden geen aangepaste of nieuwe moties en amendementen meer ingediend. En dat zal betekenen dat we deze beraadslagingen afronden. Stemming zal aan het eind van de vergadering plaatsvinden. Ik ga weer naar mijn eigen plek en maak plaats voor de voorzitter.

Voorzitter: dhr. A.Th.H. van Dijk

1375 **10. Initiatiefvoorstel ChristenUnie "Stimulering Grijs- en regenwatersystemen".**

De **VOORZITTER**: Dank u wel en dan gaan we verder met agendapunt 10, het initiatiefvoorstel van de ChristenUnie, "Stimulering, grijs- en regenwatersystemen". In oktober 2022 is het initiatiefvoorstel "Stimulering, grijs- en regenwatersystemen" ingediend door de ChristenUnie. Naar aanleiding van de bespreking in de commissie NLG, die was op 16 januari, heeft de
1380 ChristenUnie een kleine aanpassing gedaan. En dat was om duidelijk te maken dat er een inventarisatie van de mogelijkheden om grijs- en regenwatersystemen toe te passen in provinciaal vastgoed alleen aan de orde is bij nieuwbouw of grootschalige aanpassingen, en in de definitieve versie van het initiatiefvoorstel is die gewijzigde tekst op de laatste pagina rood gemarkeerd. Dus dat kunt u heel goed zien, en dan nodig ik de heer Klein uit om hiernaartoe te komen en naast mij plaats te nemen en het initiatiefvoorstel toe te lichten. Het woord is aan de heer Klein.

1385 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, meneer de voorzitter, ik heb begrepen dat de gedeputeerde Water niet aanwezig kan zijn vanwege persoonlijke omstandigheden. Daar uiteraard alle begrip voor. Ik wil beginnen, en dat is iets anders dan gebruikelijk, met een kort historische verhandeling, want dit initiatiefvoorstel heeft een lange aanloop. Mocht het nou zo zijn geweest dat we videobeelden hadden kunnen laten zien, dan had ik natuurlijk een prachtige compilatie kunnen maken over wat er allemaal in de commissie in het verleden gezegd is. Maar goed, het
1390

1395 initiatiefvoorstel is geboren op 30 augustus, toen bespraken we namelijk in de commissie NLG
 nog het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer over de rol van de provincies bij de
 bescherming van drinkwater, en daaruit kwamen drie dingen naar voren. Ten eerste: voldoende
 1400 drinkwater is niet langer vanzelfsprekend. De eerste conclusie van het rapport luidt: in 2040 is
 er mogelijk sprake van een drinkwatertekort bij alle drie de drinkwaterbedrijven in Noord-
 Holland. Het tweede punt wat duidelijk werd, is dat de provincie een duidelijke rol heeft in een
 drinkwaterdossier. Want onder de inventarisatie van beleidsdoelen staat bijvoorbeeld 'de
 provincie stimuleert in samenwerking met partners de bescherming en bewustwording van het
 1405 drinkwaterbelang' en het rapport citeert uit een provinciale watervisie waarin als doel staat: wij
 stimuleren innovaties en waterbesparende maatregelen bij gebruikers. En bovendien is de
 provincie Noord-Holland anders dan andere provincies als één van de weinige 100 procent
 eigenaar van een drinkwaterbedrijf. Het derde punt dat uit het rapport naar voren kwam, was
 dat de invulling van deze provinciale rol nogal minimaal is. In tegenstelling tot andere
 provincies heeft de provincie Noord-Holland geen afspraken of samenwerkingsovereenkomsten
 met drinkwaterbedrijven. En ook is het aantal fte dat beschikbaar is voor het drinkwaterbelang
 1410 nogal laag in vergelijking met bijvoorbeeld Utrecht. En de rekenkamer adviseert om dat aan te
 passen. Kortom, 1: er dreigt een drinkwater tekort. 2: de provincie heeft een duidelijke rol. 3:
 de invulling van die rol tot nu toe is beperkt. Werk aan de winkel, dacht mijn fractiegenote Joke
 Hoogendoorn, duo-commissielid. Tijdens de bespreking in de commissie zei ze: wat zou het
 mooi zijn als door innovatieve oplossingen drinkwater bespaard kan worden. Waarom zou je je
 1415 toilet niet door kunnen spoelen met afvalwater van de wasmachine? Zo kun je al 35 liter water
 per dag besparen. Wil de provincie hier een actieve rol, een stimulerende rol inpakken? En de
 gedeputeerde Water was enthousiast. Hij antwoordde, en ik citeer weer letterlijk: "Het idee dat
 de ChristenUnie oppert, speelt al jaren door mijn hoofd. In Nederland worden de toiletten nog
 altijd doorgespoeld met drinkwater en worden heel veel branden geblust met drinkwater. Het
 1420 voelt als verspilling, hetgeen het in zekere zin ook is." Hij waarschuwde nog wel dat de kosten
 hoger kunnen zijn en dat het volgens hem geen provinciale rol is. Overigens was niet alleen de
 gedeputeerde enthousiast. Ook bijvoorbeeld de woordvoerder van GL citeer ik: "Ik maak graag
 gebruik van de gelegenheid om mijn diepe instemming uit te spreken over het punt van
 mevrouw Hoogendoorn, los van de wijze waarop het kan worden vormgegeven. Het zou
 1425 natuurlijk fantastisch zijn als daar vooruitgang kan worden geboekt." Nou, de ChristenUnie
 heeft de handschoen opgepakt. We hebben een discussienota geschreven. We hebben dat
 besproken in de commissie. We hebben een heel aantal punten gehoord van collega's.
 Bijvoorbeeld GL en D66 zeiden: sluit aan bij het thema klimaatadaptatie. Het CDA zei: gebruikt
 dit onderwerp vooral om innovatie aan te jagen. PVV zei: zorg dat het niet leidt tot vertraging
 bij woningbouw. VVD zei: let op de kosten. PVDA zei: sluit aan bij woonakkoorden. Er werd ook
 1430 gewaarschuwd voor risico's voor de volksgezondheid. Nou, dat hebben we serieus genomen.
 Dus we hebben een werkbezoek georganiseerd voor onder andere commissieleden. We zijn op
 bezoek geweest bij een Noord-Hollandse leverancier van regenwatersystemen. Die heeft
 getoond hoe zijn systemen werken met een zogenaamde fysieke ontkoppeling en daarmee
 1435 voldoen aan alle veiligheidsnormen. We hebben ook een presentatie gehad van een ander
 innovatief Noord-Hollands bedrijf dat gecertificeerde systemen maakt voor het gebruik van grijs
 water in huis. Daarmee zijn dus die zorgen over gevaar voor de volksgezondheid niet echt meer
 relevant in een discussie. Mijn fractie heeft verder nog aan GS een aantal schriftelijke vragen
 gesteld, waarin we een aantal mogelijke acties hebben beschreven en gevraagd naar de kosten
 en de mate waarin die aansluiten bij de beleidsdoelen. Nou, die hebben wij ingediend op 1 april
 1440 en op 17 mei hebben we daar pas antwoord op gekregen. Maar u begrijpt natuurlijk, na
 anderhalve maand waren onze verwachting wel heel hoog gespannen over wat eruit zou komen.
 Maar dat viel tegen. Op iedere vraag was het antwoord een parafrase van de zin: het is geen
 provinciale taak. Zo werd bijvoorbeeld de vraag 'Wat zijn de geschatte kosten van een
 communicatiecampagne?' beantwoord met de zin: zie antwoorden onder vraag 1 en 2, derhalve
 1445 doen wij dat niet. Snapt u dat? Je vraagt: wat kost iets? En je krijgt als antwoord: dat doen we
 niet. Nou, wij moesten daar wel even anderhalve maand over nadenken. Goed, mijn fractie heeft
 vervolgens zelf gekeken op welke manier we aansluitend bij ons provinciale rollen invulling
 kunnen geven aan het stimuleren van regenwatergebruik en hergebruik van huishoudelijk
 water. We hebben daar alle suggesties en zorgen meegenomen en ook hebben we nog feedback
 1450 gevraagd van een aantal collega's en het resultaat ligt nu ter bespreking voor een zestal acties
 die nauwelijks geld kosten, die aansluiten bij taken die de provincie nu reeds uitvoert. Het
 advies van het college van GS op ons initiatief samengevat, hoe verrassend, 'wij hebben hierin
 geen rol', kunnen we nauwelijks serieus nemen. Te meer omdat het college tijdens een

1455 werkbezoek in Spanje afgelopen zomer nota bene een bedrijf heeft bezocht dat waterbesparing stimuleert. Ja, wij kunnen ons niet voorstellen dat een afvaardiging van het college naar Spanje rijdt voor een onderwerp waar wij geen provinciale rol in hebben. Meneer de voorzitter, wij zijn ervan overtuigd dat dit voorstel een aantal bij de provincie passende acties bevat, waarmee de provincie zijn verantwoordelijkheid neemt om dit belangrijke onderwerp - immers, voldoende en betaalbaar drinkwater is voor ons allen van levensbelang. Ik zie uit naar een bespreking in de
1460 Provinciale Staten met mijn collega's.

De **VOORZITTER**: Nou, die begint al met de interruptie van de heer De Wit van de VVD.

1465 De heer **DE WIT** (VVD): Zo is het, voorzitter, waarvoor dank. Ja, nou, ik ga toch een eindje mee even in de gedachte en ik ben even benieuwd om te beginnen aan die lijst van acties die de provincie zou kunnen ondernemen. Wat is wat de ChristenUnie betreft het doel van de acties? Over hoeveel woningen in Noord-Holland gaat het? Over nu en vijf jaar bijvoorbeeld?

De **VOORZITTER**: De heer Klein.

1470 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Kijk, het doel is dat wij de bewustwording stimuleren dat waterbesparing belangrijk is. Daar zijn dus een aantal technische oplossingen voor en wij doen zes voorstellen. Eén daarvan is bijvoorbeeld het duurzaam bouwloket informatie te laten verspreiden over dit soort oplossingen, zodat burgers die zelf een verbouwing hebben,
1475 daarmee aan de slag kunnen gaan. Ja, hoeveel woningen je dan zal betreffen, hoeveel mensen je bereikt? Dat is moeilijk in te schatten, maar je hoopt toch dat het op termijn om duizenden woningen zal gaan.

De **VOORZITTER**: De heer De Wit.

1480 De heer **DE WIT** (VVD): Voorzitter, bent u met mij eens, collega van de ChristenUnie, dat in ieder geval vandaag dan al een moment is om dat bewustzijn te vergroten bij onze inwoners? En dat we misschien eens kunnen kijken of het bij bijvoorbeeld de partijen waar u bent geweest effect heeft gehad op het aantal aanvragen dat ze hebben gehad? Als zijnde 'hoe bereiken wij
1485 als provincie ook mensen', dan hebben we daar gelijk maar een soort van eerste pilot te pakken.

De **VOORZITTER**: De heer Klein.

1490 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik moet eerst zeggen: ik snap uw vraag niet helemaal.

De **VOORZITTER**: De heer De Wit.

1495 De heer **DE WIT** (VVD): Ja, ik kom graag nog even terug natuurlijk. We staan hier vandaag om dit onderwerp te bespreken, dus je kunt dat zien als een vorm van aandacht voor dit thema. Ik zou zeggen: laten we eens kijken wat dat aan werk oplevert bij de bedrijven waar u bent geweest, en of mensen naar aanleiding van dit gezien of gehoord te hebben - misschien komt het zelfs in de krant, hè wie weet? Dat mensen denken 'we gaan dit doen' en laat ons kijken
1500 hoeveel mensen dat dan zijn. Dat kan wellicht bepalend zijn voor eventuele vervolgstappen al dan niet.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, ik zou toch zeggen: wij maken hier beleid en we zijn hier niet pilots aan doen doordat individuele statenleden dingen roepen achter een spreekgestoelte. Ik denk dat we ons daar toch ook echt toe moeten beperken.

1505 De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg, JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u, voorzitter. Ik heb nog een vraag voor meneer Klein. Hij zei dat er onderzoek is gedaan naar de kosten en de impact op de woningvoorraad. We
1510 zitten in Noord-Holland met een gigantisch woningtekort van 183.000 woningen. Mijn vraag aan u is: hoeveel gaat het nou kosten om al die woningen te implementeren met dit soort systemen?

De **VOORZITTER**: De heer Klein.

1515

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Dat weet ik niet en dat is ook niet relevant. Wat wij zeggen: maak nou in bijvoorbeeld woonakkoorden afspraken over dat het goed zou zijn om hier aandacht voor te hebben in de bouw. En dan is er natuurlijk altijd een individuele afweging waar nog veel meer factoren een rol spelen. Maar dan ligt het op tafel, dan wordt het meegenomen in het geheel van afwegingen. Precies hetzelfde bij het duurzaam bouwloket. Mensen gaan verbouwen. Ze vragen bij de gemeente advies. Gemeenten krijgen daar weer informatie over van een duurzaam bouwloket. Daar staan nu in dingen in als 'let op isoleren', 'let op zonnepanelen', 'misschien wilt u wel een zonneboiler'. Wat zou het mooi zijn als daar ook gewoon tussen staat: misschien wilt u wel uw regenwateropvang aanleggen, zodat u de toiletten door kunt spoelen met regenwater in plaats van drinkwater.

1520

1525

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u. Als eerste heb ik veel vertrouwen in de bouw, dat zij dat soort maatregelen ook zelf kunnen bedenken. Maar ik denk ook, als Provinciale Staten moeten wij toch aan de voorkant wel zeggen van 'wat voor beleid gaan wij voeren?' Wij gaan dit stuk dan wel of niet aannemen. Dan zetten wij toch een opdracht uit? Dan moeten we toch doelmatig kunnen bekijken wat zoiets gaat kosten en wat voor impact dat heeft?

1530

De **VOORZITTER**: De heer Klein.

1535

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): De impact is dat wij minder water gebruiken, en dat is hoogstnoodzakelijk, omdat wij zien dat vanaf 2040 een drinkwatertekort wordt voorspeld. Dat gaan we natuurlijk niet oplossen met alleen besparing. Maar laten we ook besparen, naast dat we natuurlijk gaan zorgen voor extra bronnen voor drinkwater. En de impact, ja, u kunt even in Vlaanderen gaan kijken. In Vlaanderen is het bijvoorbeeld verplicht bij nieuwbouw. De gedeputeerde Loggen heeft eerder ook gezegd: het zou mooi zijn als het landelijk verplicht werd. Nou ja, een VVD'er die pleit voor een verplichting, dat is best interessant. Maar natuurlijk zou je het liefste op het hoogste niveau dat regelen. Maar mijn doel met dit initiatiefvoorstel is dat we nu in de eerste instantie deze punten op de agenda zetten op plekken waar het ertoe doet.

1540

1545

De **VOORZITTER**: U bent aan het einde gekomen van deze uitvoerige uitleg van uw initiatiefvoorstel. De sprekers die zich op mijn lijstje hebben aangemeld voor dit punt zijn mevrouw Gonggrijp van D66, mevrouw De Groot van de SP, de heer Van den Berg van JA21, statenlid Cardol van GL, de heer De Wit van de VVD, mevrouw Koning-Hoeve van het CDA, statenlid Kostić van de PvdD en mevrouw Jellema van de PvdA. Als het goed is, is niemand vergeten. Dan beginnen we met mevrouw Gonggrijp van D66.

1550

Mevrouw **GONGGRIJP** (D66): Voorzitter, tijdens de bespreking in commissie was duidelijk dat er veel waardering was voor het voorstel dat aandacht vraagt voor onze water-footprint, want die is heel groot en moet omlaag. De kwaliteit van veel Noord-Hollands water is ondermaats en de kosten nemen ook toe om water te zuiveren door medicijnresten, microplastics en het voortdurend gebruik van schadelijke stoffen. Kortom, het is een maatschappelijke noodzaak om zuinig om te gaan met ons water. In deze periode is wat D66 betreft weinig op dit dossier gebeurd, ondanks dat we samen met GL en PvdD wel een poging hebben gedaan. En de reactie van GS is ook duidelijk. Nee. Toch staan we nu hier samen in deze PS-vergadering met min of meer hetzelfde stuk om dat met elkaar te bespreken. Ik hoop eerlijk gezegd dat het geen herhaling van zetten wordt. D66 deelt wel de zorg met GS wat betreft de mogelijke vertragende effecten die het voorstel kan hebben op sommige effecten op de woningbouwopgave. Aansluiten bij nationale wetgeving en het bouwbesluit zou ook onze voorkeur hebben rond het gebruik van grijs water. Maar is er nu echt helemaal niks te doen om met innovatieve oplossingen ondernemers te stimuleren minder water te gebruiken en huishoudens bewust te maken van hun footprint? Uit verslag, het werd al gesuggereerd, van het Spaanse werkbezoek blijkt dat er veel mogelijkheden zijn en ook een rol is voor de provincie. En is het ook echt niet mogelijk om te onderzoeken welke opties er zijn voor waterbesparing bij het provinciaal

1555

1560

1565

1570

vastgoed? Onze fractie zal het voorstel niet steunen, gezien de mogelijke effecten die negatief zijn voor onze woningbouwopgave. Maar helemaal niks doen rond dit onderwerp is wat betreft D66 een bittere pil om te slikken. Tot zover.

1575

De **VOORZITTER**: Dank u wel, dan geef ik het woord aan mevrouw De Groot van de SP.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter, ik heb een korte vraag aan de ChristenUnie en dat is de volgende: het ontwerpbesluit wat daarbij geleverd werd, bij het voorstel, is dit precies wat de ChristenUnie zou willen dat er gedaan zou worden? Hij zegt ja. Oké.

1580

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik knik ja, omdat ik de vraag niet... U krijgt straks antwoord.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Oké. Als dat het geval is dan vinden wij dat eigenlijk niets ons tegenhoudt om voor te stemmen. En daar wilde ik het even bij laten. Maar ik wil wel graag antwoord op die vraag.

1585

De **VOORZITTER**: U krijgt vast straks antwoord van de heer Klein op deze vraag. Dan gaan we naar de heer Van den Berg van JA21.

1590

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja. Dank u voorzitter. Ja. Zoals het hier past toch allereerst een woord van dank aan meneer Klein en de fractie van de ChristenUnie voor het serieus opstellen van dit stuk. Voor het scheiden van regenwater en drinkwater, wat ons betreft een mooi initiatief. En laat ik ook al toegeven: wij willen van JA21 natuurlijk ook niks anders dan hè? Het niet nodeloos verspillen van water, dat is gewoon onnodig. Maar tegelijkertijd hebben wij ook wel een paar kantpunten of punten gevonden in het voorstel waar wij onze vraagtekens hebben en dat is namelijk als volgt. Dat begint onder andere bij de woningvoorraad, de kosten en anderzijds de maatregelen die we wel zouden kunnen nemen met veel minder kosten voor de samenleving. Ja, wij staan voor JA21, wij staan voor rechts beleid met realistische plannen. En die woningvoorraad in Noord Holland, die staat echt onder druk. 183.000 woningen hebben we nodig in onze provincie en de kosten van die woningen zijn al uit de pan gerezen de afgelopen jaren en daardoor wordt onder andere te weinig gebouwd en wij denken dat een voorstel zoals dit dat verder zal vertragen en die woningvoorraad verder zal verminderen in de toekomst en dat vinden wij toch wel een negatief punt waar wij niet omheen kunnen, want die woningvoorraad is wat ons betreft zo belangrijk dat dit soort punten toch echt even moeten wachten. Wat ons betreft is het ook nodig dat wij als overheid, als Provinciale Staten, doelmatig regels moeten opstellen die de burgers die belasting betalen niet onnodig op kosten jagen, net zoals de regelgeving niet onnodig belemmerend moet zijn.

1595

1600

1605

De **VOORZITTER**: Interruptie door mevrouw Van Soest van de PvdO.

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Ja dank u wel. Meneer Van den Berg, waarvoor zouden we niet kunnen gaan beginnen met die nieuwe bouw, met de nieuwbouw om daar direct in te passen?

1615

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nou, dat is een goede vraag. Het is eigenlijk een stukje van het betoog wat ik nu wil houden. Maar wij hebben bekeken wat het bedrijf Justnimbus voor oplossingen aanbiedt om zo'n waterzak in de kruipruimte te plaatsen. Dat zijn kosten van 3.500 euro per woning. Nou, als wij 183.000 woningen willen bouwen in Noord-Holland dan gaat dit geintje ons 42 miljoen euro kosten en ik denk dat dat op dit moment zo'n astronomisch bedrag is dat wij dat in deze fase van de woningtekorten niet moeten doen.

1620

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van Soest.

Mevrouw **VAN SOEST** (PvdO): Bent u het niet met me eens, meneer Van Den Berg, dat we beter die investering kunnen doen dan windmolens neer te zetten?

1625

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Maar dat is een hele interessante vraag. Nou, dat ben ik natuurlijk ruimschoots met u eens, mevrouw Van Soest. Absoluut.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Van den Berg.

1630

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Uitstekende vraag, die had ik zelf niet bedacht maar inderdaad. Kijk, wij vinden dit een goed initiatief, begrijp me niet verkeerd, maar met de woningvoorraad, met de tekorten die er zijn, moeten wij ons nu focussen op het bouwen van woningen en het liefst ook verminderen van de regeldruk op het bouwen van die woningen, zoals de overdreven isolatiemaatregelen die de woningbouw verder onder druk zetten. We hebben nog het bijzonder provinciaal landschap wat er wat ons betreft nu echt eens af moet, zodat we kunnen gaan bouwen. Ja. Dat soort zaken moeten we ons op focussen en in het verlengde daarvan zien wij ook een aantal discrepanties in het stuk en dat gaat specifiek over het energiebesparingsakkoord. Want ik maak hem nog even af voordat de interruptie begint. U zegt namelijk dat het besparen van water moet worden opgenomen in het energiebesparingsakkoord, maar ik zie het kopje Water nergens terugkomen in dat energiebesparingsakkoord en ik vraag me ook af: is water tegenwoordig ook energie?

De **VOORZITTER**: Interruptie. Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dank u wel. U doet nu heel erg als 'we moeten kiezen tussen wonen of water drinken'. Ik neem aan dat JA21 beter weet dan dat, maar wat ik me afvroeg: ik lees namelijk meerdere punten. En vooral stimuleren, communiceren, niks afdwingen, dus ik vraag me af, waar precies, kunt u dat citeren, leest u dat dwingen?

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nou, voorzitter, even een punt van orde, maar ik heb het woord dwingen niet in mijn mond genomen. Maar wat wij wel zien is dat als wij dit stuk gaan aannemen, dat wij wel een weg inslaan die uiteindelijk leidt tot dit soort maatregelen. En natuurlijk, wij willen ook water besparen en zeker willen wij water drinken. Dat vinden wij heel belangrijk, maar dat kan ook met andere maatregelen. Daar kom ik zo meteen nog even op terug. Wat wij wel voor ideeën hebben. Maar het afdwingen van het scheiden van regelsystemen, dat lijkt ons op dit moment niet opportuun.

De **VOORZITTER** : Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): En nu hoor ik u toch nog zeggen 'afdwingen'. Dat is dus niet aan de hand met dit voorstel en u gaat ervan uit dus dat dit uiteindelijk tot afdwingen zou leiden, maar dat staat nergens. Dit is gewoon een prachtig initiatief van de ChristenUnie dat u vraagt of u alstublieft mee wil denken over positieve prikkels voor mensen, ondernemers en de overheden om ons te beschermen. Bent u het niet met mij eens dat we dat, gezien alle tijd die de ChristenUnie daarin heeft gestoken, dat we meer mee kunnen denken? En als u echt valt over één voorstel of twee, dat dan ten minste...

De **VOORZITTER**: Wilt u kort uw punt maken, want anders dan gaat het heel laat worden vanavond.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdO): Wilt u dan op zijn minst amendementen indienen om die twee, één voorstellen eruit te schrappen in plaats van alles weg te zetten?

De **VOORZITTER** : De heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja. Ik begon mijn stuk ook al met 'wij waarderen het stuk van meneer Klein en van de ChristenUnie'. Maar deze maatregelen, die zijn op dit moment niet opportuun. Trouwens, goed punt hè van dat dwingen, dat zal ik zeker even terugnemen. Maar wij denken wel: van het één komt het ander...

De **VOORZITTER**: Interruptie door de heer Baudet, FvD.

De heer **BAUDET** (FvD): Vindt u het niet mensonterend om dat zwarte water dat van de wasmachine komt de hele dag in je wc te hebben liggen? Dat is toch gewoon... Ik bedoel, überhaupt dat hier gezegd wordt dat het een lovenswaardig voorstel... Het is net zo

1690 mensonterend als dat we insecten moeten eten. Wat hier allemaal gezegd wordt joh. Los van het feit dat al die berekeningen natuurlijk niet kloppen, dat het onzin is dat je daar veel geld mee bespaart als je dubbele leidingen overal moet gaan aanleggen. Dat gerecyclede water enzovoort. Vindt u dat niet mensonterend?

1695 De **VOORZITTER**: Dat was de vraag. Meneer Van den Berg.

1700 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja. Ik kon er op dit moment wel één voordeel bij bedenken dat het toilet in het vervolg naar Robijn gaat ruiken. Nee, maar ja, het is natuurlijk vervuild water zeker. Ja. Om zo serieus op de vraag in te gaan. Kijk. Afvalwater, dat kan natuurlijk wel gefilterd worden en vervolgens worden hergebruikt voor toiletsystemen. Dat betekent niet dat het zwart zou moeten zijn of zodanig vervuild dat het mensonterend is. Maar wat wij wel denken is dat, als je dat met de filters zou doen, dan zou dat goed toepasbaar zijn. Maar nogmaals, dat betoog ik hier ook, op dit moment lijkt dit systeem voor ons niet opportuun om dat nu in te passen in woningen. Ten eerste vanwege de kosten, ten tweede vanwege de woningvoorraad.

1705 Daar houd ik het bij.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Van den Berg.

1710 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u, voorzitter. Ja, waar zal ik verder gaan? Wij hebben ook wel wat oplossingen bedacht die wij wel zouden kunnen inzetten. En er zijn wat ons betreft ook simpele maatregelen om het drinkwater in de provincie te reduceren en dat kan met hele simpele oplossingen, namelijk het invoeren van doorstroombegrenzers. Dat zijn labeltjes die kan je plaatsen in de kraan. Bespaart ongeveer 40% aan drinkwater en dat kost ongeveer een knaak per kraan. Dus dat lijkt ons een uitstekende manier om eens te gaan beginnen met het

1715 besparen van drinkwater. Dat ten eerste. Ten tweede zouden we nog eens sproeicomputers kunnen inzetten voor het beregenen van de tuin. Dat is ook een kleine investering met veel impact. Dat lijkt ons goed om te kunnen doen. Maar wat JA21 betreft, wat we zeggen: het moet echt anders hè. Dus wij willen niet die woningvoorraad verder verminderen, wij willen niet onnodig regels introduceren en de kosten opjagen, maar wij willen nu eerst gaan bouwen aan woningen voor onze provincie. Dank u wel.

1720

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik geef het woord aan statenlid Cardol van GL.

1725 Statenlid **CARDOL** (GL): Dank u wel voorzitter. In De Groene stond onlangs een artikel over vervuild drinkwater. In 1987 ontdekt de chemici het bestrijdingsmiddel bentazon in het drinkwater in Noord Holland. Concentraties lagen soms zestien keer boven de wettelijke norm. Drinkwaterbedrijven sloegen alarm en er gebeurde niets. Nu, 26 jaar later, is bentazon eindelijk op een lijst geplaatst met voor de voortplanting giftige stoffen. En onder druk van de

1730 drinkwaterbedrijven is besloten dat het niet meer gebruikt mag worden in grondwaterbeschermingsgebieden. Zo snel gaan zaken in Nederland. In 2027 moet onze wateren voldoen aan de Kaderrichtlijn Water. Iedereen weet dat we dat niet gaan halen. Intussen bedreigt vervuild water onze gezondheid en kunnen we de komende jaren weer veel juridische procedures verwachten. Op zoek naar geitenpaadjes. Voorzitter, het mooie voorstel van de ChristenUnie gaat hier maar gedeeltelijk over. Maar ook hier geldt: we doen te weinig, we

1735 stellen het te lang uit en overheden wijzen te vaak naar elkaar. Ik heb inderdaad in een commissie van diepe instemming met het voorstel gesproken. Tenminste, de woorden weten niet exact meer. Maar als u dat opgezocht heeft, dan zal het ongetwijfeld kloppen. Dat geldt dus zeker, de intenties van dit mooie voorstel. Maar ik heb in de commissie ook gepleit, naar aanleiding van de brief van GS, om het voorstel even aan te houden en op een later moment opnieuw in te brengen. En dat komt omdat er in de brief van het college ook een aantal terechte en serieuze opmerkingen worden gemaakt over de risico's van gescheiden afvoersystemen, over wettelijke voorschriften en de rolverdeling in de waterketen. Het is waar dat een wijziging van het bouwbesluit verre de voorkeur heeft en inderdaad, de formele rol van de provincie is beperkt. Maar er was ook een lichtpunt in de commissie, want de gedeputeerde erkende wel de

1740 urgentie van de problemen. Dus als het aan GL ligt, dan komt deze initiatiefnota van de ChristenUnie met het urgentiegevoel van deze gedeputeerde op de agenda voor de komende collegeonderhandelingen. En misschien kan en wil de gedeputeerde dan nog een handje helpen. Voor sommige voorstellen van de ChristenUnie kan enig voorwerk namelijk wel nuttig zijn. Ik denk bijvoorbeeld aan het voorstel inzake nieuwbouw van provinciaal vastgoed en aanleg van

1745

- 1750 infrastructuur. De heer Loggen gaf in de commissie ook aan dat hij in overleg is met het PWN over slimme watermeters. Misschien kan hij daar nog wat extra spoed achter zetten. En wie weet wat er dan nog meer aan de orde komt in de gesprekken met PWN? En wellicht kunnen we ook de communicatieafdelingen van alle waterpartners alvast oproepen om samen te kijken wat we aan voorlichting inzake waterbesparing kunnen doen, in elk geval via onze eigen kanalen.
- 1755 Dus met een paar van die voorbereidende stapjes zouden we toch recht kunnen doen aan de inspanningen van onze collega's van de ChristenUnie. En intussen staat het wat GL betreft volop op de agenda voor de komende collegeonderhandelingen...

De **VOORZITTER** : Interruptie, statenlid Kostić.

- 1760 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dit stelt me nou heel erg teleur. We hebben samen opgetrokken op het waterdossier. We zouden doorzetten. Uw partij is de coalitie. We kunnen dit mooi intikken. Mooi voorstel. Wat ik mij afvraag. Er komen weer bezwaren over de veiligheid. Daar hebben we het ook lang en breed over en volgens mij heeft de ChristenUnie dat ondervangen door de formulering van het voorstel. Het gaat over de mogelijkheden, om dat te stimuleren, om te kijken. Bent u het met mij eens dat we dat vooral moeten omarmen en dat we vandaag gewoon daad bij woord moeten voegen als het gaat om onze bescherming van ons water, het bieden van waterkwantiteit en waterveiligheid door te stemmen voor ChristenUnie?
- 1765

- 1770 De **VOORZITTER**: Statenlid Cardol.

- Statenlid **CARDOL** (GL): Voorzitter, ik begrijp de teleurstelling, maar ik probeer die enigszins te voorkomen door te zeggen: als we nou het college nog even de tijd geven om een aantal voorbereidende handelingen te doen, dan weten we met heel veel zekerheid dat een voorstel op een later moment wel aangenomen wordt, terwijl ik voorzie dat dat op dit moment niet gaat gebeuren.
- 1775

De **VOORZITTER**: Statenlid Kostić.

- 1780 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): U heeft het net gezegd: dit college en D66 ook heeft heel weinig gedaan op het dossier Water dus u wilt dit college, deze Gedeputeerde Staten, nog meer tijd geven om iets te doen. Maar wanneer? De verkiezingen komen eraan...

- 1785 Statenlid **CARDOL** (GL): Ik denk dat... Ja, maar dat college, dat zit er nog iets langer dan de komende Statenverkiezingen hè. Ik denk dat dit college zoals ik zeg een aantal voorbereidende dingen kan doen. Misschien al wel voor de collegeonderhandelingen en anders in ieder geval in de periode die hij nog rest. En ik denk dat het voorstel dan steviger staat en meer kans heeft om aangenomen te worden en uiteindelijk denk ik dat ook de ChristenUnie er het meeste belang bij heeft dat dit voorstel gewoon aangenomen wordt en dat we niet nu nog het even behandelen om vervolgens tot de conclusie te komen dat het afgewezen is en dat het voorlopig weer niet meer op de agenda staat.
- 1790

De **VOORZITTER** : Statenlid Kostić.

- 1795 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, laatste vraag. Dat is dus mede afhankelijk van u als collegepartij. Als alle progressieve partijen achter ChristenUnie gaan staan dan kunnen we dit samen binnenkopen. Dus mijn vraag is: waarom wil GL hier haar ideale laten varen en dit weer op een onderhandelingstafel leggen? En dan maar hopen dat daar wel de goede resultaten uitkomen? Waarom houdt u niet vandaag vast aan uw idealen?

- 1800 Statenlid **CARDOL** (GL): Voorzitter, ik probeer idealen niet alleen te hebben, maar ze ook inderdaad te halen. En ik probeer een mogelijkheid te creëren waarin de kans zo groot mogelijk is dat deze voorstellen een meerderheid in de Statenzaal krijgen.

- 1805 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer De Wit van de VVD.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja voorzitter, waarvoor dank en ook mijn dank, mede namens de fractie, aan de ChristenUnie voor het initiatief. Dat is goed en dat is ook de kracht van deze Staten om

dit soort initiatieven ook te nemen. Daar zitten we hier voor. Een herhaling van zetten ben ik bang dat ik toch een beetje ga worden. Excuses daarvoor richting de collega van D66, want de VVD-fractie blijft bij de gegeven analyse uit de commissievergadering dat we echt de provinciale taak hier niet zien. Ik wil ook nog even aansluiten op eerder gedeelde zorgen in het kader van de woningbouw. Ik las net een bericht dat de gemeente Amsterdam heeft besloten om juist de voorwaarden voor woningbouw ten opzichte van wat nationaal al verplicht is, om dat te verminderen, om daar niet een extra kop op te zetten. In dit kader lijkt me ook niet verstandig dat wij hier in deze zaal wel een opgave gaan toevoegen aan de woningbouwvoorwaarden en dat is wel een belangrijk punt wat echt wel prominent in het voorstel staat. Wat voor ons echt wel een belangrijk pijnpunt daarbij ook is, een punt van kritiek zou ik haast willen zeggen, maar aan de andere kant heb ik ook geluisterd, niet alleen vandaag maar ook in de commissievergadering en heb ik in de Staten een brede steun en ook urgentie gevoeld op het onderwerp. Ik denk ook zeker dat de gedeputeerde daar ook een, laten we zeggen, een opening voor heeft geboden om daar met elkaar verder over te denken en ik zou zeker die oproep willen doen en ook de vraag willen stellen aan het college. Kunnen we niet toch kijken naar, misschien niet naar de voorstellen zoals ze nu in dit initiatiefvoorstel staan, maar wel in bredere zin naar opties om water te kunnen besparen? Want die urgentie delen wij volledig als VVD. Ik sluit me ook aan bij de analyse de opgave qua watergebruik die ons de komende decennia te wachten staat. En laten we kijken of daar andere mogelijkheden zijn om vanuit een rol die ons als provincie misschien meer past daar ook beleid op te kunnen voeren met elkaar. En daar wilde ik het bij laten. Voorzitter, dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ga ik naar mevrouw Koning van CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Voorzitter. Zoals we in de commissie al hebben aangegeven, worden wij enthousiast over dit initiatiefvoorstel, vooral betreffende het onderdeel over de opvang van regenwater. We willen de ChristenUnie bedanken voor hun harde werk en doorzettingsvermogen op dit onderwerp. Het principe dat we onze toiletten doortrekken en tuinen besproeien met schoon drinkwater is wat ons betreft zonde te noemen. Het is een goed idee om te onderzoeken hoe regenwatersystemen beter kunnen worden benut, het is een gemiste kans om al ons regenwater onbenut te laten. Stimuleren van hergebruik is dus zeker een goede zaak. Over de grijswatersystemen zijn we wat voorzichtiger. Ja, er bestaat een keurmerk en ja, het gezuiverde grijze water zal alleen gebruikt worden bij het doorspoelen van het toilet. Maar zolang er nog steeds een risico is dat we er ziek van kunnen worden, blijven wij aan de voorzichtige kant. Het CDA is een volkspartij die zich richt op de volgende generatie. Wij denken in het bijzonder aan kinderen die nog geen volledig ontwikkeld afweersysteem hebben en mogelijk nog zieker kunnen worden. Daarom zijn we er voorstander van om dit grijswatersysteem goed te testen middels een pilot. Investeren in onderzoek en ontwikkeling en, ja, daar komt 'ie, innovatie verdienen zich bijna altijd terug. Het is goed als er de komende jaren meer informatie beschikbaar komt over verschillende vormen van regenwateropvang en -hergebruik. En wanneer het wel werkt en wanneer niet. Mocht er uit komen dat sommige systemen uiteindelijk toch heel duur zijn in verhouding tot de waterbesparing, dan zien we dat vanzelf. De aanpassing van het initiatiefvoorstel om dit vooral te stimuleren bij nieuwbouw of grootschalige aanpassingen valt bij ons in goede aarde en het voorstel zegt stimuleren en niet verplichten, dus daarom zien wij er nu geen risico in voor de woningbouw, want dat zouden we dus ook niet willen. Wat bij ons in minder goede aarde valt is het wispelturige gedrag van de coalitiepartijen. D66 en GL hebben net aangegeven dat ze het voorstel niet gaan steunen en deze partijen leken tijdens de commissievergadering dus drie weken terug oprecht heel positief over dit voorstel. De totale ommezwaai de andere kant op voelt voor ons als een grote verrassing. Vooral omdat deze partijen een groene politiek voeren komt dit totaal niet overeen met hun ideologieën. Onze verwachting is hooggespannen. Of de PvdA het voorstel wel gaat steunen, dat gaan wij zo meteen waarschijnlijk horen. Wij willen een oproep doen naar de portefeuillehouder en de genoemde partijen om een constructieve bijdrage te gaan leveren op dit onderwerp. Kijk naar wat wél kan in plaats van het initiatiefvoorstel van tafel te vegen. Wat kan er in jullie ogen misgaan als jullie dit initiatiefvoorstel steunen en hergebruik van regenwater gestimuleerd wordt? Gunnen jullie het de ChristenUnie niet of wat is het probleem? Wij horen dat graag van de gedeputeerde en de genoemde partijen. Het CDA steunt het initiatiefvoorstel dus wel.

De **VOORZITTER**: Woord is aan statenlid Kostić van de PvdD.

- 1870 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja. Voorzitter allereerst groot, groot dank aan de gewaardeerde
collega's van de ChristenUnie. Want we kennen ze als harde werkers, ze doen nooit zomaar
voorstellen, ze kennen hun dossiers en dat kan je weer in dit voorstel zien. We hebben het ook
1875 al eerder gezegd in de commissie en we zeggen nu nogmaals, geen verrassing, we steunen dit
voorstel van harte. Omdat het gaat om daden. Inderdaad, niet alleen maar idealen uitdragen in
verkiezingsprogramma's, maar doen wat nodig is. Ik ben blij dat ChristenUnie dat samen met
ook de Partij voor de Dieren vaak doet. Dus allereerst die complimenten en tegelijkertijd een
beetje de veeg uit de pan aan de andere progressieve partijen. Ik doe het niet graag, maar kom
op, mensen. Al die ambities die we hebben. Klimaatcrisis oplossen, biodiversiteitscrisis oplossen,
1880 er komt een watercrisis aan. Dat vertelde GL net ook. Hoe gaan we dat oplossen als we niet
vandaag handelen en met zo'n voorstel? Het enige wat ik lees is stimuleren, informeren,
samenwerken. Waarom wordt daar zo moeilijk over gedaan na vier jaar lang? Ik begrijp dat niet.
Misschien kunt u me het later nog even uitleggen. Ik heb het net ook gezegd tegen JA21. Er
wordt nu echt gedaan als 'we moeten kiezen tussen wonen en water drinken'. Dat is natuurlijk
absurd, het heeft niets te maken met dit voorstel. En het is tekenend, want dit is precies het
1885 valse dilemma dat we vaker voorgelegd hebben gekregen door sommige partijen in het
verleden. Als het gaat om de klimaatcrisis oplossen. Ja, nee, de werkgelegenheid, eerst de
werkgelegenheid. Als het gaat om natuur beschermen. Ja, nee, eerst de economie. Als het gaat
om vervuiling aanpakken. Ja, ja. Maar bedrijfsleven, moeten we op letten. En wat is de situatie
waar we nu in zitten? Meerdere crises, het kost alleen maar meer geld, dus grijpt gewoon
1890 vandaag in. Het is een kleine stap, maar het is tenminste iets. Laat tenminste zien dat we iets
hebben gedaan op het dossier Water. Dus van harte steun en ik hoop dat in ieder geval de
progressieve partijen hier tot hun zinnen komen. Want u heeft een meerderheid in handen. U
heeft de VVD niet nodig met ons en de ChristenUnie en de SP en nu met CDA... Kijk, het CDA,
ook even een pluimpje voor het CDA. Nee, echt blij mee. Ja, dan hebben we gewoon een
1895 meerderheid. Dus kies voor je idealen en doe wat nodig is. Dank u wel...

De **VOORZITTER**: Mevrouw Jellema, PvdA.

- 1900 Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Voorzitter, dank aan de ChristenUnie voor dit initiatiefvoorstel dat in
verschillende fasen langs de commissie NLG is gegaan en uiteindelijk dus hier in de Staten
wordt besproken. Wij zien een voorstel waarin voorstellen staan die zo mogelijk laagdrempelig
zijn. Meneer Klein van ChristenUnie zei het al hè, bijvoorbeeld dat duurzame loket, maar ook
die nogal verstrekkend zijn in de zin van bijvoorbeeld grote personele inzet van de provincie.
Zoals het voorstel nu voorligt, integraal, kan de PvdA er niet onverkort mee instemmen. Maar
1905 we willen wel nogmaals de vervangend gedeputeerde vragen wat er wellicht dan wel mogelijk is.
Waar zitten de mogelijkheden? Want het onderwerp is ook voor ons er belangrijk genoeg voor.
Meenemen naar de coalitieonderhandelingen is natuurlijk altijd goed. Hoewel we daar nu hier
niet over gaan, dat realiseren wij ons ook. En of dit college van GS al voorbereidende
behandelingen kan doen zoals GL voorstelt? Nou, dat lijkt ons ook een goede weg. De reactie
1910 van GS wachten wij nogmaals met belangstelling af, maar ook hoe de ChristenUnie daar dan
verder mee om wil gaan. Kortom, wij wachten nu eerst de beantwoording van GS af.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Zaal, die namens
collega Loggen het woord zal voeren.

- 1915 Gedeputeerde **ZAAL**: Ja. Dank aan de indieners van dit initiatiefvoorstel dat we dit belangrijke
thema vandaag kunnen bespreken. Want ook het college van Gedeputeerde Staten onderschrijft
natuurlijk dat het ontzettend belangrijk is dat we zuinig omgaan met zoet water, met
drinkwater en dat we ook zorgen dat dat water zo schoon mogelijk is. Als we kijken naar het
1920 voorstel dat hier nu voorligt, dan kunnen wij als Gedeputeerde Staten eigenlijk al drie
onderdelen direct toezeggen. Dat gaat op het onderdeel infrastructuurprojecten, want dat doen
we al. Dat gaat om het aangepaste onderdeel bij nieuwbouw of grootschalige aanpassingen.
Daar zijn wij toe bereid, uiteraard ook met de afweging van de gezondheid en de kosten om dat
mee te nemen en te inventariseren of we dat kunnen doen. En het laatste punt bij uitvoering
1925 samen te werken met de waterschappen. Dat lijkt me een open deur. Dat doen wij natuurlijk
ook. Het punt van de huishoudens, wat hier ook heel duidelijk in het voorstel staat, en de

1930 ondernemers, dat is gewoon wat lastiger, omdat het enerzijds de voorkeur heeft, GL zei dat ook al, de voorkeur heeft om dat gewoon landelijk in het bouwbesluit te regelen en anderzijds door heel veel partijen aangegeven dat we een enorme woningbouwopgave hebben in deze provincie en dat we die zo snel mogelijk moeten rechtekken en dat we daar alles voor moeten inzetten en daarmee het niet ingewikkelder maken dan het al is. Dus eigenlijk de punten rondom dat groen regenwatersysteem, die moeten wij, bij huishoudens, die gaan wij ontraden. Dan wordt er ook gevraagd van wat kunnen jullie dan wel doen? Er werd ook verwezen naar het verslag van ons werkbezoek aan Spanje, waar we inderdaad een fabriek hebben bezocht die

1935 waterbesparende systemen op de meter beschikbaar stelt aan huishoudens. Nou heeft u daar in dat voorstel niet om gevraagd, dus u vraagt dan aan ons van ja waarom doet u dat niet? Ja, wij reageren op uw voorstel en dat zit heel erg op die regenwatersystemen. Maar laat ik dan nu toezeggen dat wij wel bereid zijn om uiteraard in nauw contact met de drie drinkwaterbedrijven te kijken of we het gebruik van dat soort innovaties, die overigens nu al toepasbaar zijn en

1940 gewoon beschikbaar zijn, ook op Bol.com, ik heb het nog even gecheckt voor 40 euro, om te kijken of we dat gebruik van dat soort systemen meer kunnen stimuleren bij onze inwoners en ondernemers. En dan denk ik dat we toch met inachtneming van onze provinciale rol in ieder geval op het besparen van drinkwater ontzettend veel kunnen bereiken en dan het grijs water, het regenwatersysteem, om dat over te laten aan het Rijk en daar natuurlijk wel aan tafel te

1945 blijven zitten en als daar uit het onderzoek wat het ministerie nu doet een provinciale rol voortkomt, dan zijn wij met liefde bereid om die rol ook te pakken. Maar daar ligt nu even het initiatief.

1950 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu de indiener van het voorstel, de heer Klein van de ChristenUnie, de gelegenheid om een eerste nadere reactie te geven. Een antwoord op de vraag natuurlijk van mevrouw De Groot van de SP.

1955 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Dat klopt. Nou, allereerst dank aan alle partijen voor de inhoudelijke reacties. Dat waarderen wij erg. Een aantal keren kwam terug in deze discussie dat het tegenover de woningbouwopgave zou staan. En dat wil ik toch wat nuanceren. Want het gaat niet erom dat wij in dit voorstel zeggen dat het verplicht moet worden dat in nieuwbouw voortaan dure installaties moeten worden aangelegd. Wij zeggen alleen: zorg er nou voor dat je hier in bijvoorbeeld de regionale woonakkoorden, maar dat is één van de zes voorstellen, dat je hier afspraken over maakt en dat zou bijvoorbeeld kunnen betekenen dat je gaat zeggen van

1960 wij willen dat er bij nieuwbouw, waar mogelijk, in ieder geval een dubbel systeem wordt aangelegd wat in de orde van grootte van extra kosten van hooguit een paar honderd euro is, waardoor individuele inwoners of huiseigenaren later zelf kunnen beslissen of ze daar gebruik van kunnen maken. Ik kan me heel goed voorstellen dat dit soort eisen in een soort programma van eisen terechtkomen, dat het meer punten oplevert bij de inschrijving en dat het dan aan de

1965 individuele ontwikkelaars is om af te wegen of dit inderdaad gedaan kan worden of niet. En daarmee staat het dus niet in... Is het niet in tegenspraak met het versnellen van de woningbouwopgave. Daarom het getal wat de heer Van den Berg noemde van 642 miljoen, hij altijd ongetwijfeld correct berekend hebben, daar ga ik helemaal vanuit, maar de implicatie van dit voorstel is niet dat wij iets voor alle woningen gaan verplichten en daarom is dit getal ook

1970 helemaal niet relevant.

De **VOORZITTER**: De heer De Wit, interruptie...

1975 De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter. Even voor mijn begrip hoor. Het is toch zo dat ontwikkelaars op dit moment deze afweging al kunnen maken? Dus wat gaan we daar dan op doen?

1980 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja. Het punt is precies dat ontwikkelaars deze afweging kunnen maken. En omdat drinkwater in Nederland relatief goedkoop is en daardoor voor individuele huishoudens geen besparing oplevert, gebeurt het niet. Het is een maatschappelijke...

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg.

1985 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Sorry, ik ben nog even met mijn beantwoording bezig. Het zijn maatschappelijke baten die dit oplevert en door te zeggen dat wij dit belangrijk vinden, maken

we expliciet dat wij die maatschappelijke baten zien en hopen we dat ontwikkelaars daar nog gestimuleerd worden om er wel over na te denken.

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg.

1990

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja. Voorzitter, ik wil toch even reageren op wat er net werd gezegd van dat die 642 miljoen niet relevant zou zijn, maar ik denk dan toch van ja, ook al is het verhoudingsgewijs, al is het de helft van de woningen, dus 90.000 woningen, ja, dan gaat het over 321 miljoen. Maar verhoudingsgewijs, het is nog steeds gewoon een bedrag van ruim 3000 tot 3500 euro per woning en wij zeggen: dat geld kunnen wij veel beter besteden aan het bouwen van woningen waar nu al een groot tekort van is. Bent u dat dan niet met me eens?

1995

De **VOORZITTER**: De heer Klein.

2000

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik ben eens dat we de woningbouwopgave moeten versnellen, maar ik heb ook net uitgelegd dat het alleen aanleggen van bijvoorbeeld een dubbel leidingsysteem naar de toiletten, dat is een kwestie van een paar honderd euro en dat zal de woningopgave niet vertragen. En dat is, ook dat bedrag wat u noemt, daarmee niet de kosten van dit voorstel. Daarmee trekt u het scheef.

2005

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, toch nog een verduidelijking dan, want hoe komt u bij het bedrag van een paar honderd euro voor het aanpassen van die systemen? Want daar kijk ik toch echt anders naar. En ten tweede, zou u niet alsnog willen overwegen om meer de focus te gaan leggen op bijvoorbeeld doorstromenbegrenzers op sproeicomputers, want daarbij kunnen we ook al tientallen procenten aan water besparen zonder dat het zo veel zou gaan kosten als die zakken in de kruipruimte.

2010

2015 De heer **KLEIN** (ChristenUnie). Zeker, zeker. Dat zijn allemaal hele belangrijke punten en daarom zeggen we ook in ons voorstel: stimuleer waterbesparing bij inwoners. Dat kan dus betekenen dat de provincie in de bushokjes, waar we straks toch voor niks anders meer reclame kunnen maken, dat we reclame kunnen gaan maken voor waterbespaarders. Daar hebben we ook geprobeerd een inschatting te krijgen van de kosten dus dat lijken mij hele goeie dingen en tegelijkertijd hè, want anders hadden we een motie kunnen indienen, als dat het enige ideeetje was. We willen dat de provincie deze taak wat serieuzer invult en dan denken we dat het op de agenda zetten bij het woonakkoord ook een goed punt is zonder dat dit de woningbouwopgave vertraagt. Ik wil graag door naar het volgende punt en dat is de vraag van de SP. Is dit nu precies wat de ChristenUnie wil, dit ontwerpbesluit? Nee, dat is het niet. We hadden eigenlijk een nog stevigere inzet gewild. We hebben bijvoorbeeld in eerdere versies wel gesproken over een provinciale subsidieregeling, waarmee we het daadwerkelijk mogelijk maken voor bijvoorbeeld ontwikkelaars of inwoners of gemeenten om hier invulling aan te geven. We hebben geproefd dat daar geen draagvlak voor is, dus dat hebben we uit het voorstel gelaten. En wat nu voorligt in het ontwerpbesluit is dan ook wat voorligt nu ter bespreking vandaag. Er werd nog door JA21 gevraagd of water energie is. Dat is uiteraard niet, maar wat wel zo is, is dat het zuiveren van drinkwater veel energie kost. En daarmee is het industrieel besparen van drinkwater een grote energiebesparing en daarom is het helemaal niet zo gek om dat onderdeel te maken van die energiebesparingsplicht. Als die inspecteurs van de OD toch langs al die bedrijven gaan en naar boven kijken of die tl-buizen misschien vervangen kunnen worden door ledlampen, dan is het ook heel mooi als ze meteen kijken, kunnen we nog aan drinkwaterbesparing iets extra's doen? Ja. En dan heb ik ook een aantal reacties gehoord van partijen die het voorstel aan de ene kant heel erg ondersteunen, maar de andere kant toch nog niet daarin nu mee kunnen gaan, die zeggen laat het college wat verder voorbereiden. Ja, ik vind het toch een hele moeilijke. We zijn anderhalf jaar nu bezig met dit voorstel. We hebben er ook een discussie over gehad in de commissie. Toen is het college ook wel bijzonder weinig toegeeflijk geweest. Ik sta nu hier en ik moet eerlijk zeggen dat ik een beetje verrast ben, positief verrast hoor. Doordat er nu toch wat beweging is. Maar het is eerlijk gezegd wel een rare timing. Dus ik stel voor dat we dit gewoon in stemming brengen, dit voorstel, en dat wij daarna kunnen zien of het wellicht bij de coalitieonderhandelingen nog opnieuw op tafel ligt. En wellicht als wij herkozen worden in de volgende periode zullen we het opnieuw indienen.

2045

De **VOORZITTER**: Mevrouw Jellema.

2050 Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Het is natuurlijk helemaal aan uzelf, meneer Klein, maar vindt u het verstandig? Kunt u niet beter kijken, inzoomen, op wat de gedeputeerde nu heeft toegezegd? Count your blessings, zou ik bijna zeggen.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, ik vind het verstandig.

2055 Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Dat doet mij verdriet.

De **VOORZITTER**: Het was een opmerking en geen vraag. U mag verder... Statenlid Kostić komt met een interruptie.

2060 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, vindt de ChristenUnie ook niet dan dat partijen als PvdA dan maar een amendement kunnen indienen? Zo meteen een schorsing, om dat te schrappen waar ze echt tegen zijn? Om dat te behouden waar het college achter staat? Dat ze in ieder geval die moeite doen en recht doen aan al die moeite die u anderhalf jaar heeft gedaan voor dit voorstel? Is dat een idee misschien?

2065 De **VOORZITTER**: De heer Klein.

2070 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Dank u wel voor die suggestie. Ik denk dat dat inderdaad de aangewezen weg zou zijn, of het eerder hadden opgebracht in het proces. Maar goed, die discussie over de vorm en de procedure, dat vind ik een beetje flauw. Ik zou graag verder willen gaan over de inhoud. De VVD zeggen, we zien geen provinciale taak. Ja, dan wil ik u toch wijzen op de zin die staat in de Watervisie 2021. Daar staat gewoon letterlijk 'wij zetten ons in voor het stimuleren van waterbesparing'. Dus ik zie niet in hoe je dan kunt concluderen dat er geen provinciale taak is. De PvdA zegt nog dat sommige voorstellen een grote personele inzet vragen. Daar ben ik wat verbaasd over, want volgens mij hebben we juist de voorstellen zo geformuleerd dat er niet een hele grote personele inzet, noch een directe financiële inzet van de provincie wordt gevraagd. Dus wellicht kunt u dat in de tweede termijn nog wat toelichten. En dan wil ik uiteraard GS bedanken dat ze nu al een aantal dingen willen toezeggen, dat ze het meenemen bij projecten bij nieuwbouw en dat ze ook werk willen maken van die

2075 waterbesparende meters. Ja, dat is één van de dingen die we voorstellen onder het idee stimulering- en communicatiecampagne. Ik had het graag in de commissie al gehoord, maar dank voor die toezegging. Dan weten we in ieder geval dat niet alles op een negatief advies van GS stuit.

2085 De **VOORZITTER**: Interruptie van de heer Van den Berg, JA21.

2090 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Voorzitter, ik heb toch nog even zitten nadenken van wat kunnen we nou toch wel doen voor meneer Klein? Misschien is het een goed voorstel als we nou in de nieuwe periode eens optrekken naar het Rijk om dan te vragen aan het Rijk van zouden jullie niet met een integrale visie kunnen komen op dit punt voor heel het land, zodat wij als provincie kunnen focussen op het bouwen van woningen en kunnen focussen op onze kerntaken en dit punt overlaten aan het Rijk en daardoor ons in onze kracht zetten?

De **VOORZITTER**: De heer Klein.

2095 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik denk dat we dit dossier na vandaag niet moeten afsluiten. Dat ben ik helemaal met u eens. Ik hoorde verschillende partijen zeggen: laten we het in ieder geval prominent op de agenda zetten bij het bespreken van het, of het onderhandelen over het coalitieakkoord. U doet nu een ander voorstel, om na de verkiezingen samen op te trekken naar het Rijk. Ik sta er erg voor open, want ik denk dat dit een belangrijk onderwerp is.

2100 Tegelijkertijd, wat vandaag voorligt is een initiatiefvoorstel wat nu al maanden, zeg maar, boven de markt hangt en dat is waar we vandaag over spreken en daar zullen we straks ook over stemmen.

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg.

2105

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, geen vraag, uiteraard begrip voor, maar fijn dat we dat zo kunnen aanpakken. Gaan we doen.

2110

De **VOORZITTER**: De heer Klein? U was aan het eind kwam van uw nadere toelichting? En dan kijk ik even voor de tweede termijn of er behoefte is bij mevrouw Gonggrijp? Nee, mevrouw De Groot? De heer Van den Berg nog? Statenlid Cardol? De Wit van de VVD? Niet. Mevrouw Koning? Statenlid Kostić? Ook niet. Mevrouw Jellema nog? Nee. Dan... ja, dan mag u teruggaan naar uw eigen plaats eigenlijk. Nou, ja, u mag nog even een afsluiting maken.

2115

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): ... een cadeautje aanbieden aan het college van Gedeputeerde Staten. Dat is een waterbesparende douchekop. Het was bedoeld, moet ik zeggen, als een koude douche. Omdat wij nogal teleurgesteld waren in de reactie van GS. Nou is daar vandaag iets aan bijgedraaid. Dus ik zou er een lauwe douche van willen maken. Tegelijkertijd is dit wel een eerste bijdrage die de provincie zou kunnen leveren dan aan de waterbesparing door het college van GS. Dus ik wil hem u hier heel graag overhandigen. En tegelijkertijd wil ik mijn collega's hier in PS ook niet heel met lege handen naar huis laten gaan. De heer Van den Berg die noemde al een waterbesparingsring en wij hebben inderdaad voor iedere collega in de Provinciale Staten een ring. Die kun je tussen je doucheslang en je douchekraan zetten en daarmee bespaar je water. Het is in de orde van grootte van knaken, zoals u heeft geconstateerd. Het is een Nederlandse uitvoering. En mocht ons voorstel dan toch niet aangenomen worden, dan zijn we in ieder geval blij dat er op 55 plekken in deze provincie toch iets aan waterbesparing vanuit de Provinciale Staten wordt gerealiseerd.

2120

2125

2130

De **VOORZITTER**: Goed, dank u wel. Het is onder de vijftig euro heb ik begrepen, dus u mag het mee naar huis nemen. De heer Klein gaat weer terug naar zijn eigen plaats. Daar ronden we de beraadslaging over dit agendapunt af. En dan zullen we stemmen aan het eind van de agenda. Het is nu 5 voor half 5. Ik stel voor dat we even tot kwart voor 5 schorsen en dan gaan we verder met de vergadering. Ik schors de vergadering tot kwart voor 5.

2135

Schorsing van 16.25-16.45 uur.

10.a Onderzoeksrapport Randstedelijke Rekenkamer Fietsbeleid Noord-Holland

2140

De **VOORZITTER**: Mag ik de statenleden verzoek te gaan zitten? Wij zijn aanbeland bij agendapunt 10a. Dat is het stuk wat is onthamerd. Het onderzoeksrapport van de Randstedelijke Rekenkamer Fietsbeleid Noord-Holland, voordracht 2. Door de Randstedelijke Rekenkamer is een onderzoek enige tijd geleden uitgevoerd. Er is gekeken naar de wijze waarop de provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland invulling en uitvoering geven aan hun rol met betrekking tot fietsbeleid. In het onderzoeksrapport wat hier voorligt, het fietsbeleid, zijn de bevindingen en de conclusies ten aanzien van de provincie Noord-Holland opgenomen en er worden ook aanbevelingen gedaan en Provinciale Staten worden voorgesteld deze aanbevelingen te onderschrijven. Aangemeld hebben zich voor dit stuk de heer Baudet van FvD, mevrouw Bouhlei van de SP, statenlid Gringhuis van GL, statenlid Zoon van de PvdD en de heer Steeman van D66. Mevrouw Van Geffen nog, Namens Noord-Hollanders. Anderen nog? Ja. Dat is de heer Gringhuis. Ik had u al opgenoemd.

2145

2150

Statenlid **GRINGHUIS** (GL): Voorzitter, ik heb bij de eerste termijn geen inbreng, mogelijk nog bij de tweede.

2155

De heer **TERWAL** (VVD): Voorzitter, ook ik vanuit VVD heb me niet aangemeld aangezien de commissie besloot dat dat duidelijk een hamerstuk was. Dus het verbaast me enigszins. Maar goed. Staat iedereen vrij om te onthameren. Maar ook bij de eerste termijn zal ik geen inbreng hebben, mogelijk wel bij de tweede termijn.

2160

De **VOORZITTER**: Heel goed. Ja, die had ik al, mevrouw Bouhlei. U wil tweede termijn spreken? Oké. Ja, dat is goed. Dan geef ik in het eerste termijn het woord aan de heer Baudet van FvD.

De heer **BAUDET** (FvD): Dank u wel. Vandaag bespreken we het eindrapport van de Randstedelijke Rekenkamer inzake fietsbeleid. Het werd gepresenteerd als hamerstuk, maar de VVD-fractie heeft verzocht tot onthamering omdat er zoveel over te zeggen is. Mobiliteit en infrastructuur is een echte provinciale bevoegdheid. De N-wegen, de verkeersdrempels, de flitspalen. Het valt onder provinciaal gezag en precies daar gaat mijn speech over, want het is lovenswaardig dat de provincie zich uitslooft om fietspaden aan te leggen, snel fietspaden aan te leggen, allerlei manieren te ontwikkelen om het fietsen te faciliteren. Maar, je komt in het dagelijkse woon-werkverkeer toch echt niet verder dan een afstand van een kilometer of 10 als je fietst. Mobiliteit is dus veel meer dan alleen fietsen.

De **VOORZITTER**: De heer Steeman, D66.

De heer **STEEMAN** (D66): 25 woon-werkverkeer heen en dan 25 weer terug. Met goeie faciliteiten als werkgever kun je stimuleren dat er daadwerkelijk een heel stuk verder gefietst worden dan 10 kilometer woon-werkverkeer.

De heer **BAUDET** (FvD): Ja, nou, laten we even een simpel rekensommetje doen. Gemiddeld, hoe snel fiets je? Nou, 15 kilometer per uur ongeveer? En natuurlijk ja zo'n sportief afgevaardigde als de laatste spreker die haalt misschien 17,5 maar de gemiddelde Nederlander die zal het met 15 kilometer per uur moeten doen. Dus dan ben je een uur bezig om ergens naartoe te fietsen en ook nog weer een uur terug en een uur reistijd wordt over het algemeen aangemerkt als het maximum dat redelijkerwijs mensen kunnen en willen doen om op een gemakkelijke manier naar hun werk te gaan en weer naar huis. Natuurlijk zijn er mensen die langer onderweg zijn, maar dat is toch best wel een hele zware inbreuk op je agenda en een zware kostenpost in je tijdsbesteding, dus veel verder dan 10, nou, laten we zeggen 15 kilometer, kom je niet in je daagse woon-werkverkeer met de fiets. En dan hebben we het alleen maar over mensen die gezond zijn, die makkelijk zich verplaatsen, maar jongeren, in ieder geval kinderen, ouderen, mindervaliden, die vallen allemaal buiten die optimale categorie, dus een heel groot deel van de samenleving kan niet makkelijk met de fiets zich voortbewegen en een heleboel van onze verplaatsingen zijn gewoon niet goed met de fiets te doen. Daarom is het van belang om behalve dit soort rapporten over fietsbeleid en fiets toegankelijkheid toch ook echt provinciaal te blijven kijken naar andere mobiliteit. En dan hebben we natuurlijk het openbaar vervoer, streekbussen, treinen, dat is ook allemaal belangrijk. Maar uiteindelijk ontkom je niet aan de auto. De auto, die niet alleen maatschappelijk en economisch zo ontzettend effectief en efficiënt is, maar die ook psychologisch zoveel betekent, want ieder individu kan in zijn eigen auto, in zijn eigen ruimte, zijn eigen habitat, zijn eigen vrijheid beleven, zijn eigen leven tot uitdrukking brengen. Dus de auto is behalve een maatschappelijk product ook een psychologisch product. Het is een cultuurhistorisch fenomeen dat wij allemaal onze eigen verplaatsingsmiddelen hebben, dat we niet als groep ons hoeven te verplaatsen, dat we niet afhankelijk hoeven te zijn van de verplaatsingen van anderen, maar dat we zelf precies daarnaartoe kunnen gaan waar we naartoe willen gaan en precies die auto, helaas, is al decennia ook op provinciaal niveau, maar ook op rijksniveau, kind van de rekening. Niet alleen is de benzineprijs, dat is natuurlijk een thema van het rijk, maar ik wil het toch even genoemd hebben, naar onacceptabele hoogtes gestegen, dankzij de accijnzen, dankzij de belastingen, dankzij het krankjorumme en irrationele klimaatbeleid, maar ook belastingen als VPB, bijtellingen, enzovoorts. Dat heeft het autobezit en het autorijden heel erg kostbaar gemaakt. En daarnaast voert de provincie een actief anti-autobeleid, ingegeven opnieuw vanuit de onwetenschappelijke klimaatonzin en ook vanuit, daar ben ik van overtuigd, een psychologische oorlogsvoering tegen dat autonome vrije individu dat vol zelfvertrouwen zijn of haar eigen leven vormgeeft. Dat mag niet. We moeten tot een kudde worden teruggebracht, tot geautoriseerde, kwetsbare, afhankelijke individuen en niet tot zelfstandige wezens die zich kunnen voortplanten. Dankzij die geweldige fossiele brandstoffen...

De **VOORZITTER**: U heeft in ieder geval iemand tot lopen aangezet. Dat is heer Steeman van D66.

De heer **STEEMAN** (D66): Normaal gesproken voer ik dit soort debatten met de heer Terwal en die heeft ook wel eens een opmerking gemaakt over mijn sticker The War on Cars op mijn telefoon. Ik hoor u betogen dat de auto de ultieme vorm van vrijheid is. Wat mij betreft is dat de fiets. Het is niet zo dat ik ergens naar heen moet sturen, of dat ik niet mijn hoofd leeg kan

2225 maken of dat ik niet in mijn eentje ben of dat ik niet er zelf voor kan kiezen waar ik heen fiets, wanneer ik ergens heen fietsen, hoelang ik daarover doe. In hoeverre is dit nu zo dat u een betoog doet voor de auto, ten koste van de fiets kennelijk, waarbij u de auto het vervoermiddel voor de vrijheid noemt? En de fiets dus niet. Hoe zit dat in elkaar? Want dat is wat mij betreft de ultieme vorm van vrijheid.

2230 De heer **BAUDET** (FvD): Nou. Ik begon mijn betoog met te zeggen dat ik het goed vind dat de provincie, de Randstedelijke Rekenkamer, allerlei suggesties aandraagt voor het faciliteren van fietsen. En ik heb niks tegen fietsen, alleen ik denk dat fietsen voor een beperkt gedeelte van de bewegingen geschikt is, namelijk binnen een bepaalde afstand en voor een beperkt gedeelte van de bevolking, namelijk kinderen kunnen eigenlijk niet hè? Onder de 10, 12 kun je ze niet 20 kilometer laten fietsen. Ouderen, mindervaliden. En het is ook nog eens een keer zo dat die
2235 klimaatverandering, die opwarming die ons beloofd is, maar niet doorzet. Dus dat het ook heel wat weekjes per jaar in Nederland gewoon veel te koud is om prettig lang op de fiets te zitten. Ja. Ik zit liever in een verwarmde auto met stoelverwarming. En dus, het is gewoon niet... De fiets is prima voor een aantal bewegingen, maar het is ook ongeschikt voor een heleboel andere bewegingen. Daarom nogmaals, ik denk dat het echt essentieel is dat we niet vergeten hoe
2240 belangrijk die auto is. Toen ik hier opgroeide in Haarlem, in mijn jeugd kon je vanaf de voordeur van ons huis in 20, 25 minuten bij een ander huis zijn in Amsterdam. Dat was geen enkel probleem. Dat dat was de mobiliteit in Nederland. Nu is dat een uur, vijf kwartier als je het verkeerde tijdstip hebt, dus de mobiliteit neemt af en dat is over de hele linie zo hè? We hebben natuurlijk een klein dipje gezien in files en dat soort dingen tijdens corona hè, dus
2245 lockdowns zijn goed voor de mobiliteit zou je kunnen zeggen. Maar in principe is het zo dat Nederland steeds lastiger mobiel is en dat komt omdat we niet genoeg autowegen aanleggen, omdat er mensonterende trajectcontroles, flitspalen, verkeersdrempels, dat soort zaken allemaal worden aangelegd. Allemaal verengingen in de wegen waardoor je opstoppen krijgt. Er is een anti-autobeleid gaande en dat komt natuurlijk voort uit die combinatie van enerzijds
2250 klimaatmystiek, waarin veel mensen geloven, en anderzijds de aanval op het autonome individu. En ik wil daar toch echt een pleidooi voor houden. We leven, en ik wil nog twee elementen noemen, we leven in tijden waarin nieuwe economische structuren zich bij uitstek zouden moeten ontwikkelen. Als je mensen mobieler maakt, maak je het veel makkelijker om arbeidskrachten te vinden in een straal die wat verder weg is dan waar het bedrijf gevestigd is.
2255 En bovendien, impliciet doe je ook een oplossing voor, of een richting voor de woningcrisis, want als mensen makkelijker met de auto zich kunnen verplaatsen dan kunnen zij ook verder weg wonen dan de plek waar zij wonen en werken.

2260 De **VOORZITTER**: Even voor alle duidelijkheid. Hier zit de voorzitter. Ik wil geen opmerking uit de zaal. Maar meneer Baudet, uw spreektijd zit erop.

2265 De heer **BAUDET** (FvD): Laatste zin. Met andere woorden: prachtig aandacht voor de fiets, maar vergeet de auto niets.

De **VOORZITTER**: Die had het 5 december, had hij het goed gedaan waarschijnlijk. Ik geef als volgende het woord, statenlid Zoon van PvdD. Nee? De heer Steeman van D66.

2270 De heer **STEEMAN** (D66): Dank u voorzitter. En als ik een exemplaar van Het recht van de snelste in mijn tas had gehad, het boek, dan had ik het graag aangeboden. Ik heb zeldzaam me zitten ergeren aan de bijdrage van de vorige spreker. Voorzitter, dit punt had er wat D66 betreft namelijk een stuk sneller doorheen gefietst kunnen worden. En het is wat jammer dat we nu in Provinciale Staten het debat in de commissie een soort van opnieuw gaan doen. En ik weet het,
2275 ik heb boter op mijn hoofd. Ik heb zelf ook het woord niet gevoerd in de commissie, maar de conclusie was duidelijk. Het voorstel om de aanbevelingen van de Rekenkamer te onderschrijven en GS op te dragen deze ook daadwerkelijk uitvoeren, dat werd breed gesteund. En terecht ook wat D66 betreft, maar hé, een gelegenheid om hier eventjes toch wat over fietsen te vertellen laat ik niet lopen. Het onderwerp valt dan ook volledig in het straatje van D66. En het is iets waar we de afgelopen periode al hele mooie resultaten in hebben geboekt.
2280 We hebben zelfs onze campagne dit weekend afgetrapt, letterlijk met een flink stuk trappen over een van de doorfietsroutes. Kun je nagaan. Maak fietsen dus een veiligere, veiligere, handigere, goedkopere en vooral duurzamere manier van mobiliteit dan vervoermiddelen die

2285 hoger op de ladder van duurzame mobiliteit staan, ook als onderdeel van de ketenreis van deur tot deur. Bouw het en mensen maken er gebruik van. Kies dus voor duurzaam vervoer waarmee je vooruitkomt, niet voor stilstand in een file die steeds een rijbaan breder wordt. Investering in fietsinfrastructuur is verreweg de meest efficiënte en effectieve manier van investeren in leefbaarheid en gezondheid. Ook mentale gezondheid, blijkt uit rapport na rapport. En het helpt sinds het actieprogramma Actieve mobiliteit ook mensen met een mobiliteitsbeperking vooruit. Het is een onderwerp waar we de komende jaren nog veel en vaak over zullen blijven doordrammen, zeker als je in ons programma leest welke glasheldere opdracht onze leden aan de volgende provinciale fractie hebben meegegeven. We schakelen er een tandje bij. De aanbevelingen van de Rekenkamer zijn in ieder geval een mooie stap in de goeie richting. Voorzitter, de gedeputeerde heeft vanuit de commissie huiswerk gekregen als het aankomt op monitoring en middelen om aan het besluit van vandaag en daarmee aan de aanbevelingen van 2295 de Rekenkamer een vervolg te geven. En voorzitter, reken er maar op dat wij dat vervolg kritisch blijven volgen. En daar wil ik het graag wil laten in eerste termijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Van Geffen, Namens Noord Hollanders.

2300 Mevrouw **VAN GEFEN** (Namens Noord-Hollanders): Ja voorzitter, dank u wel. Dit wordt verrassend genoeg toch deels een debat over automobilititeit. Blijkbaar was de heer Baudet nodig voor Forum om dit eindelijk eens zo duidelijk in deze Staten te zeggen. Andere partijen hebben dat al vaker en uitgebreider gezegd. Ook wij hechten aan de auto. Maar dit ging over de fiets. Wij denken dat mensen ook keuzevrijheid willen, ze willen de auto én ze willen de fiets. En dit 2305 rapport levert echt hele goeie aanbevelingen om inzichtelijk te krijgen wat de voortgang is, want wat geconstateerd is, is dat juist de realisatie problematisch is. Daar heeft de gedeputeerde ook hele goeie toezeggingen over gedaan. Daar zijn wij tevreden mee. Wat betreft de middelen die ervoor vrijgemaakt worden, hebben wij gezegd. Kijk naar de systematiek zoals het IMPI, niet gelijk alles vrijmaken en dan maar hopen dat het terechtkomt. 2310 Maar keurig die planfase, studieplanfase, realisatiefase en vooral met de hoop dat die fietspaden er ook echt komen, want eigenlijk was de conclusie ook dat ze nog wat minimaal zijn aangelegd. En als je uitgaat van keuzevrijheid, dan is het ook wel fijn als ze er echt zijn. Dank u wel.

2315 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik heb geen vragen gehoord voor het college. Nee. En ik zie de gedeputeerde ook schudden. Ik kijk voor de tweede termijn of daar nog behoefte aan is, ik zie geen handen. Dan sluit ik nu de beraadslagingen over dit agendapunt en dan gaan we straks aan het eind van de agenda stemmen.

2320 11. Vragenuur

De **VOORZITTER**: Aan de orde is het vragenuur. Er zijn geen interrupties toegestaan en moties kunnen niet worden ingediend. De spreektijd bij het vragenuur is voor de eerste termijn PS 3 minuten en voor GS ook 3 minuten. Tweede termijn PS 1 minuut en voor GS ook 1 minuut. 2325 Eventuele aanvullende vragenstellers in tweede termijn krijgen ook 1 minuut. Er zijn drie sets mondelinge vragen ingediend, door de fractie PvdA inzake "Inzicht in aantal stikstofvergunningen", door de fractie SP inzake "Gebruik van Het Twiske" en door de fractie SP inzake "Camping Sandevoerde ongelooft alom". Geef ik nu het woord aan mevrouw Jellema voor het stellen van de vragen in het kader van de stikstofvergunningen.

2330 Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Dank u wel voorzitter. Een vraag aan de gedeputeerde en mevrouw Rommel van NLG. Op de website van de NOS op 30 januari jongstleden valt te lezen dat, en ik citeer, "provincies van duizenden veehouders niet precies weten of deze agrariërs de juiste stikstofvergunningen hebben". Deze berichtgeving, vooropgesteld dat die juist is, baart de 2335 fractie van de PvdA zorgen. De vragen zijn dan ook: geldt deze onbekendheid aangaande de juiste stikstofvergunningen ook in onze provincie Noord-Holland? En als dat zo is, heeft GS dan cijfers om hoeveel veehouders het dan ongeveer moet gaan en waar deze veehouders hun bedrijfsvoering hebben? En heeft deze wetenschap dan nog gevolgen voor een effectieve provinciale aanpak van het stikstofprobleem? En in geval van een ontbrekend overzicht, welke 2340 acties zou GS dan willen ondernemen om wel goed overzicht te krijgen in de diverse stikstofvergunningen? Dat was het.

- 2345 De **VOORZITTER**: Ja, en toen hadden we even een klein probleem, in die zin dat, gedeputeerde Rommel en Stigter zijn voor bestuurlijk overleg naar de minister toe en die hadden op zich gehoopt dat dat op tijd kon. Maar dat bleek dus niet zo te zijn. Dus ik geef even het woord aan gedeputeerde Zaal.
- 2350 Gedeputeerde **ZAAL**: Nee voorzitter, hierover zijn ook schriftelijke vragen gesteld en als ik het goed begrijp hebben de indieners van de schriftelijke vragen de schriftelijke vragen niet ingetrokken, omdat zij die graag beantwoord willen. Wat denk ik een terechte keuze is van die fractie. En dat zal betekenen dat het college de mondelinge vragen vandaag niet kan beantwoorden.
- 2355 De **VOORZITTER**: Ja, dat is ook een regel bij ons als de schriftelijke vragen zijn gesteld. Ik had dat even niet scherp. Mevrouw Jellema, u heeft een ordevoorstel. Nou ja, ik heb begrepen dat dus nog schriftelijke vragen aanhangig zijn gemaakt en dat die op dit moment nog niet beantwoord zijn en dat we die eerst gaan beantwoorden
- 2360 Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Maar voorzitter, dat wist ik niet op het moment dat ik die vragen indiende. Het heeft elkaar gekruist en niemand van de griffie heeft mij daarop gewezen.
- 2365 De **VOORZITTER**: Ik heb begrepen dat de griffie daarover gebeld heeft, maar dat het geen reden was voor D66 om de vragen in te trekken. Dus dan, dat zal betekenen dat we eerst de schriftelijke vragen zullen beantwoorden, en dan deze vraag in een later moment, als die dan nog opportuun is, terugkomt.
- 2370 Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Voorzitter, van de orde, u kunt mij toch niet vragen laten stellen en dan daarna zeggen: ja, maar we gaan ze niet beantwoorden, zonder dat ik daar van tevoren over ben geïnformeerd? Neemt u me niet kwalijk.
- 2375 De **VOORZITTER**: Nee, maar dat wist ik ook niet, dat hoor ik ook net. Dat is een ongelukkige samenloop van omstandigheden, mevrouw Jellema. Dat doe ik niet om u wat dan ook aan te doen, maar ik word daar ook net mee geconfronteerd en dat is wel de regel. Dus op dit moment kan het college deze vraag niet beantwoorden.
- 2380 Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Voorzitter, ik wil mijn buitengewone misgenoegen daarover uitspreken.
- 2385 De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Gaan we verder naar de vraag van de SP en dan geef ik het woord aan mevrouw De Groot.
- 2390 Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dank u wel voorzitter, nou maar hopen dat het hier allemaal goed gaat natuurlijk. Het Natura 2000-beheerplan IJpenveld, Varkensland, Oostzanerveld en Het Twiske werd in 2021 door SWECO op verzoek van de provincie geëvalueerd. Uit de door SWECO verrichte evaluatie blijkt dat er te veel aan recreatie in Het Twiske is. Advies luidde dan ook dat er minder recreatie in Het Twiske wordt aanbevolen. Voorts worden er in het nieuwe Natura 2000-beheerplan, dezelfde titel, IVOT zullen we het maar noemen, ten opzichte van het huidige beheerplan wijzigingen aangebracht zoals overnachtingen in Het Twiske en een vergunningvrije hondenkennel. De SP is van mening dat deze wijzigingen de natuur zullen schaden en ervoor zullen zorgen dat de instandhoudingsdoelen nog verder achterop zullen raken. We hebben een paar vragen. Er werd bij de gemeente Oostzaan een omgevingsvergunning aangevraagd voor de camping Twiske Haven. Vindt u de camping Twiske Haven verantwoord nu uit de evaluatie van 2021 blijkt dat er minder recreatie in Het Twiske wordt geadviseerd? De gemeente Oostzaan wil nog steeds en opnieuw het festival Lente Kabinet in Het Twiske toestaan. De gemeente
- 2395 Landsmeer staat geen grote evenementen in het Landsmeerse stuk Twiske meer toe. Vindt u het festival Lente Kabinet verantwoord nu uit de evaluatie van 2021 blijkt dat er minder recreatie in Het Twiske wordt geadviseerd? Het recreatieschap Twiske-Waterland is financieel gezond. Dit blijkt mede uit de Kadernota 2024. Ook in coronatijd, toen grote evenementen geen doorgang konden vinden, was de financiële positie van Twiske-Waterland gezond. Waarom moeten grote evenementen en de camping Twiske Haven op het grondgebied van de gemeente Oostzaan
- 2400 doorgaan, nu er toch genoeg geld is en er ook voldoende logiesmogelijkheden in de omgeving

zijn? Verder bleek uit de evaluatie Natura 2000-beheerplanIVOT dat in de afgelopen vijf jaar de instandhoudingsdoelen niet zijn gehaald. Daar gaat het over een groot aantal vogels en ook de meervleermuis en bovendien lijkt de vegetatie onder stikstof. Bent u met de SP van mening dat voor deze soorten de habitat in Het Twiske verbeterd in plaats van verslechterd dient te worden? Hoe gaat u dit doen? Gegeven het toegenomen recreatieve gebruik van dit Natura 2000-gebied en het feit dat overnachtingen in de komende jaren kunnen worden toegestaan en het festival Lente Kabinet ook weer door mag gaan? Dat waren de vragen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: U bent ook door de spreektijd heen. Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Zaal.

Gedeputeerde **ZAAL**: Ja dank u, voorzitter. Om maar even als inleiding te beginnen met de beantwoording van uw vragen. In de eerste plaats is Het Twiske natuurlijk één van onze belangrijkste recreatiegebieden en proberen we daarin de balans tussen recreatie en natuur zoveel mogelijk te vinden, onder andere doordat er een natuurvergunning moet worden afgeleverd. Maar ook omdat we die balans bijvoorbeeld in de visie van Het Twiske proberen te bewaken. Dan vraagt u allereerst naar de omgevingsvergunning van Het Twiske en van de camping Twiske Haven. Die vergunning is verleend en dat is getoetst aan het natuurbeheerplan en uit die toetsing is gebleken dat deze camping op deze plek geen significante effecten heeft voor de doelen die er op Het Twiske liggen. En dat is een vogelrichtlijn, dus de meervleermuis die u noemt valt niet onder de doelen van Het Twiske, maar toch hebben we daar ook in het verleden van die vergunning extra aandacht aan besteed, aan de vraag of dat effect heeft op dat dier. En die vergunning, die is daarmee verleend omdat deze niet in strijd is met het natuurbeheerplan. Het festival Lente Kabinet, daarvoor geldt hetzelfde en als we kijken naar die evaluatie die wij inderdaad hebben gevraagd, dan blijkt dat op verschillende plekken in Het Twiske de recreatiedruk te groot is. Dat hebben we ook voor heel Noord-Holland uitgezocht en dat erkennen wij ook, dat er heel veel plekken zijn waar de natuur onder de druk bezwijkt van de recreatie en aan de andere kant zien we ook dat die behoefte aan recreatie ook veel groter wordt. We nemen in het nieuwe natuurbeheerplan ook maatregelen op sommige plekken om de recreatie minder intensief te maken, zodat de natuur beter kan herstellen. Maar dat geldt niet voor de plekken van het Lente Kabinet en camping Twiske Haven. Daarnaast zal er ook zonering worden toegepast. Maar als we kijken naar de plek van het Lente Kabinet, dan zit dat in de zonering juist in een gebied, een ontvangstgebied, waar wat intensievere recreatie mogelijk is. Dus ook dat festival past prima binnen de natuurdoelen. En dan refereert u in vraag 3 naar de gezondheid van het recreatieschap en die discussie hebben we al vaker met elkaar gehad. Wij, de provincie, maar ook het algemeen bestuur van het recreatieschap, die gebruikt festivals niet als een soort melkkoe voor inkomsten, want het is inderdaad gezond, maar wij vinden festivals belangrijk omdat onze inwoners daar ontzettend van genieten en omdat wij een breed scala aan recreatieve mogelijkheden willen aanbieden in al onze recreatieschappen. Dus de financiën van het recreatieschap, die doen er wat mij betreft niet toe. En dan is uw laatste vraag: vindt u dat deze festivals en de camping nou eigenlijk met terugwerkende kracht moeten doorgaan? En daarop is het antwoord: ik zie geen aanleiding, ook niet naar aanleiding van het rapport, dat op die plekken wat intensievere recreatie niet mogelijk kan zijn. En nogmaals, we gaan op andere plekken in Het Twiske zorgen dat die natuur hersteld wordt en dat die druk afneemt maar deze twee evenementen of een camping, die kunnen prima binnen de natuurdoelen van Het Twiske.

De **VOORZITTER**: Ik kijk even of mevrouw De Groot nog een aanvullende vraag wil stellen. Heeft u nog een minuutje voor.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Waar de gedeputeerde niet op in ging is het feit dat in de omgeving van Het Twiske, in de omgeving van Amsterdam moet ik eigenlijk zeggen, al heel veel festivals plaatsvinden en ook heel veel logiesmogelijkheden zijn. En dat daarvoor eigenlijk het festival Lente Kabinet en de logiesmogelijkheid niet noodzakelijk zijn om de mensen recreatie aan te bieden. Bent u dat met ons eens?

De **VOORZITTER**: Kijk ik even of er nog anderen zijn die vragen willen stellen. Ja, statenlid Hollebeek, PvdD.

Statenlid **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, dank u wel voorzitter, even een korte vraag naar aanleiding van één van de vragen van de SP over de instandhoudingsdoelen. Daar maak ik een beetje

zorgen over. Er is een steeds grotere behoefte aan recreatie, dus een steeds grotere recreatiedruk ook. Nou, de 183.000 woningen die nodig zijn, zijn al genoemd. In hoeverre is GS bezig om dat aan elkaar te koppelen? Dus de instandhoudingsdoelen van de vele soorten. Nou, de roerdomp en de bruine kiekendief zijn hier genoemd. De verwachting is dus dat dat in de toekomst wellicht nog zwaarder gaat wegen. Dus misschien een vrij algemene vraag, maar ik ben wel benieuwd of GS daar op dit moment al aandacht voor heeft en hoe dan.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan gedeputeerde Zaal.

Gedeputeerde **ZAAL**: Om te beginnen met de laatste vraag van statenlid Hollebeek, dat heeft volledig onze aandacht. Dat is ook de reden dat wij voor de hele provincie, niet alleen voor Twiske-Waterland, een onderzoek hebben laten doen in hoeverre de natuur, het groen, de druk van de recreatie nog aan kan. En daar komt inderdaad uit dat het op verschillende plekken vrij zorgelijk is en daarin hebben we ook, daarin gaan we ook actie ondernemen om bijvoorbeeld te kijken of er ook andere plekken vrijgemaakt kunnen worden voor recreatie, om ook die te groei kunnen opvangen en of, zoals ook in Twiske-Waterland, zonering zou kunnen helpen om bepaalde gebieden te ontlasten en andere gebieden wel open te houden voor recreatie. Dus dat gebeurt zowel in Het Twiske als daarbuiten. En ten aanzien van de opmerking van de SP over de festivals, ik ben mij bewust dat er in de omgeving van Amsterdam meerdere festivals zijn. Of dat genoeg is, dat is de vraag. Als we kijken naar de vraag naar festivals en het aantal inwoners van Noord-Holland en daarbuiten naar festivals gaan, dan kunnen er denk ik nog wel wat festivals bij. Dan is de vraag: moet dat dan in Het Twiske? Ik denk niet dat er meer festivals in Het Twiske moeten zijn. Dat is al vrij beperkt, ook gezien de instandhoudingsdoelstellingen. Maar dat er behoefte is aan festivals in deze provincie, dat staat volgens mij buiten kijf. En ook in Het Twiske, daar geven wij als provincie ruim een miljoen voor recreatie. Die recreatieve mogelijkheden, die moeten we ook blijven benutten en ook voor ons is het meer dan alleen een natuurgebied.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, gaan we verder met de volgende vragen en dat is ook de vraag van de SP welke gaat over de camping Sandevoerde. Dan geef ik het woord aan mevrouw Bouhleh.

Mevrouw **BOUHLEH** (SP): Dank u wel, voorzitter. Voor ik begin wil ik het publiek bedanken dat ze aanwezig zijn. De helft mocht overigens in eerste instantie niet naar binnen, uiteindelijk is dat goed gekomen. Het is immers een openbare vergadering, dus daar ben ik heel blij mee. Meerdere malen heb ik in de commissies en PS de recreanten van camping Sandevoerde al aangehaald. Laatst nog in de commissie RWK, 28 november jongstleden. Ik gaf toen aan dat camping Sandevoerde in het gebied ligt dat in 2013 aangemerkt is als aardkundig monument, en vroeg ik of je zomaar in een aardkundig monument mocht bouwen en graven en wie verantwoordelijk was voor dit soort gebieden. De heer Loggen heeft toen aangegeven dat aardkundige monumenten nu ondergebracht zijn bij gemeenten, maar dat aardkundige monumenten niet zomaar beschadigd mogen worden en dit dan ook geborgd in BPL is. Voor zover bekend zijn er bij de gemeente Zandvoort nog geen vergunningsaanvragen et cetera ingediend of is er geen natuurtoets uitgevoerd, terwijl de camping niet alleen aardkundig monument is, maar ook tegen Natura 2000-gebied ligt. Wel zijn er al twee rechtszaken geweest waarin de eerste rechtszaak de recreanten in het gelijk stelde en de tweede rechtszaak die kant op leek te gaan, maar de rechter andere werkzaamheden is gaan doen en er dus geen tussenvonnis heeft plaatsgevonden op 21 december en op aanvraag van Kennemerpark en Dutchen Group, de projectontwikkelaar, moet mogelijk de rechtszaak helemaal opnieuw gedaan worden. Er is dus nog geen uitspraak. Marco Deen heeft in de gemeente van Zandvoort hier vragen over gesteld. Ook daar zijn nog geen antwoorden op, die komen aankomende week, maar tot onze grote verbazing kreeg de SP afgelopen woensdag bericht van de recreanten van Sandevoerde dat Kennemerpark gewoon begonnen is met de werkzaamheden. Er steken inmiddels allemaal pijpen uit de grond, er zijn al twee funderingen aangelegd, terwijl er dus geen vergunningen zijn? Daar hebben we een viertal vragen voor. Is het de normale gang van zaken dat de projectontwikkelaar al gaat bouwen, terwijl er nog niet afgeronde rechtszaken zijn, geen vergunningen aangevraagd zijn, een aangetekende brief naar de gemeente Zandvoort van de advocaat van de recreanten nog in behandeling is en er nog raadvragen niet beantwoord zijn? 2: wie is er verantwoordelijk voor de handhaving van aardkundige monument als zo'n gemeente Zandvoort nalatig blijkt te zijn? 3: hoe zit het met de stikstofuitstoot? Had er

2525 niet eerst een toets uitgevoerd moeten worden om te weten hoeveel er kan en mag worden uitgestoten? En 4, misschien nog wel de belangrijkste vraag: waar kunnen de recreanten naartoe, nu het lijkt alsof gemeente Zandvoort deze recreanten niet serieus neemt en Kennemerpark en Dutchen Group ook alle regels aan de laars lapt en zelfs niet op een uitspraak wacht van een rechter? Wat is de rol van de provincie hierin en welke rol zou de provincie hierin kunnen spelen om de bouw stil te leggen zolang er nog geen gerechtelijke uitspraak is of vergunningen afgegeven zijn die nodig zijn?

2530 De **VOORZITTER**: Dank u wel, dan geef ik het woord aan gedeputeerde Olthof, die het woord zal voeren.

2535 Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel voorzitter. Ik moet helaas concluderen dat de heer Deen de juiste route heeft gevolgd en ook bij de juiste instantie aangeklopt heeft. Want als u het om uw eerste vraag gaat, dat is aan de gemeente Zandvoort om toe te zien op de bouwwerkzaamheden en daar ook op te handhaven als dat nodig is, zolang het binnen haar grondgebied is. Dus de eerste vraag of dit terecht is of niet, daar is, daar zal ook Zandvoort, een antwoord op moeten gaan geven. En als een initiatiefnemer toch van plan is, voordat er een bouwvergunning verleend is, te gaan bouwen, of hij nou wel of geen vergunning heeft

2540 aangevraagd hiervoor, dan is dat volledig voor rekening en risico van de initiatiefnemer zelf. En op het moment dat belanghebbenden daar bezwaar tegen aantekenen en naar de rechter toe gaan en de rechter wijst dat toe, dan is het uiteindelijk aan de initiatiefnemer die de rekening zal moeten betalen voor alles wat hij heeft gedaan. Dus uw vraag 1 is dat de gemeente Zandvoort daar het juiste loket voor is. Dan de aardkundige monumenten. Aardkundige

2545 monumenten die vielen inderdaad onder de provinciale milieuvorming, maar bij de omgevingsverordening en met name die in 2020, is daar een wijziging geweest en daar zijn twee dingen gebeurd. Enerzijds is dat naar de gemeente toe gegaan, toezicht en handhaving. Anderzijds hebben we toen ook een aantal aardkundige monumenten ontgrensd. Er zijn grenzen aangepast, en vooral op die plekken waar eigenlijk al zoveel gebeurd was in grond en

2550 dat soort zaken, waardoor uiteindelijk de waarde van het aardkundige monument al aardig beschadigd is. En dit is één van die plekken, dus onder andere op campings gebeurd. Dus er is hier in de regels voor de provincie geen sprake meer van een aardkundig monument. Dat neemt niet weg dat de gemeente dat nog steeds in zijn bestemmingsplan als een aardkundig monument kan hebben beschreven. Maar dan is het aan de gemeente om daarop te handhaven.

2555 De provincie heeft, als er een bestemmingsplan ligt, dan is het uiteindelijk aan de gemeente om daarbinnen te handhaven. Is het niet aan de provincie om daarop te interveniëren, want uiteindelijk zien wij toe of uiteindelijk een bestemmingsplan voldoet aan de provinciale regels als het wordt aangepast en niet eerder. Dus ik moet u in deze ook teleurstellen dat het aan gemeente Zandvoort is en dat hier geen aardkundig monument is en de provincie hier dus op

2560 dat vlak ook geen rol heeft. Als het gaat over de stikstofuitstoot dan moet er inderdaad bij nieuwe activiteit getoetst worden. En als er inderdaad een toename van de stikstofuitstoot is, dan is er een natuurvergunning nodig. En als er uit de berekening geen toename naar voren komt, dan is er geen vergunning nodig. En ja, misschien wel de belangrijkste vraag, zoals u aangeeft, vraag 4. Wie kijkt erop toe? Uiteindelijk is het de gemeente Zandvoort en is het de normale rechtsgang voor belanghebbenden om uiteindelijk dat ook te toetsen bij een rechter. Het is niet aan de provincie om, zolang de gemeente Zandvoort binnen het bestemmingsplan blijft en binnen haar eigen regels, daarop op te handhaven. Dat is echt de verantwoordelijkheid van de gemeente Zandvoort zelf.

2570 De **VOORZITTER**: Dan kijk ik nog even of de vragensteller nog aanvullende vragen heeft, daar heeft u een minuutje voor.

2575 Mevrouw **BOUHLEL** (SP): Ja, ik heb zeker nog wat aanvullende dingen, want ik vind dat de gedeputeerde zich er wel heel makkelijk vanaf maakt. Het ligt allemaal bij de gemeente Zandvoort, maar mijn vraag was heel duidelijk: wat als de gemeente Zandvoort niet handhaaft, wat als er dus niets gebeurt zoals het zou moeten gebeuren? Er is geen aanvraag gedaan of toets voor stikstof. Toch liggen er al twee funderingen. Het is dat ik geen foto's mocht tonen, want anders had ik die verdelingen heel graag laten zien. De huisjes worden groter dan dat in het bestemmingsplan toelaatbaar is, ze worden hoger dan in het bestemmingsplan toelaatbaar is. Dan kan u wel blijven zeggen: gemeente Zandvoort gaat hierover, maar wat als deze dus niet handhaaft?

2580

De **VOORZITTER**: Ik kijk of er nog andere vragen bij statenleden zijn op dit onderwerp. De heer Baudet, u heeft een minuutje.

2585

De heer **BAUDET** (FvD): Toch even een aanvullende vraag. Ik hoorde de gedeputeerde spreken over het Aerius-model en dat het stikstofbeleid daarop gebaseerd wordt. Er is heel veel gepubliceerd de laatste tijd en ook heel veel over gesproken, over de inaccuraatheden van dat model. Dat is natuurlijk ja, een model dat eigenlijk niet empirisch wordt getoetst. Dus volgens

2590

een model zou er dan bepaalde hoeveelheid stikstof ergens worden gedoneerd, maar dat wordt tot op rijksniveau nergens getoetst. Zou de gedeputeerde ervoor open staan om dat model, dus die modellenwerkelijkheid, die modellenberekening, ook aan te vullen met een daadwerkelijke empirische toetsing of er ook daadwerkelijk zoveel stikstofdepositie is op een bepaalde plek? Want ja, er zijn toch wel heel

2595

veel vragen over en we hebben bij tal van bedrijven gezien dat die modellenwerkelijkheid vaak helemaal niet correspondeert met de daadwerkelijke situatie op de grond in het land. Dus daarom mijn vraag: wil hij, is hij bereid en kunnen wij een motie overwegen voor volgende keer, om dus een empirische toetsing toe te voegen aan de modellenberekening?

2600

Mevrouw **BOUHLEL** (SP): Voorzitter, ik zag dat ik nog 9 seconden op de klok had. Ik ben een heel belangrijk stukje vergeten.

De **VOORZITTER**: Nou, komt u maar even naar voren, dan mag u die 9 seconden van mij ook nog wel gebruiken. De klok loopt.

2605

Mevrouw **BOUHLEL** (SP): Dank u wel. Ik vergeet het nog eventjes over het aardkundige monument te hebben. Als je de documenten, die op de Noord-Holland Statensite staan, dan zie je daar keurig een tekening waar camping Sandevoerde in ligt. De camping was er overigens al voordat het aangemerkt werd als aardkundig monument, dus er is daarna ook helemaal niks meer gegraven, et cetera.

2610

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaat het woord nu naar gedeputeerde Olthof.

2615

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja dank u wel voorzitter. Je merkt dat de provincie steeds meer aan belang gaat inwinnen. Kamerleden vragen nu al aan de provincie om toch rijksbeleid aan te passen als het gaat over de Aerius-berekening en een gemeente die zegt: op het moment dat de gemeente zijn ding niet doet, dan moet de provincie ingrijpen. Nou, laat ik voor beide zeggen dat als het gaat over de Aerius-berekening, is het niet aan ons om die aan te passen en om daarvan af te wijken. Dat is volgens mij aan het Rijk en het is landelijk om dat te bepalen. En dan is het ook aan u als Kamerlid om vervolgens bij de Kamer dit aan te geven met de vraag of de minister bereid is dit eventueel aan te passen en toe te voegen wat u zegt. Als het gaat over de vraag voor de gemeente, ja, volgens mij is daar de normale rechtsgang aan de orde op het moment dat er uiteindelijk een vergunning niet voldoet of men daar bezwaren tegen heeft. Dan kun je bezwaren en beroep aantekenen en dan kun je eventueel ook naar de rechter toe gaan. Het is niet zo ingericht dat de provincie hier in deze zaak, als een bouwvergunning niet terecht is afgegeven of er is een fout gemaakt, om dan als provincie in te grijpen. Dus daar wil ik het ook bij laten. U kunt ons een andere rol toedichten dan wij hebben, maar als het een normale vergunning is die wordt afgegeven of mensen hebben daar problemen mee, bezwaar tegen, op wat voor manier dan ook, dan is daar een normale rechtsgang, de normale beroep- en bezwaarprocedure die geldt hiervoor. Als het gaat over het aardkundige monument, dan gold dat tot 2020. Dat klopt ja, maar bij de herziening van de omgevingsverordening 2020 is dit veranderd. Ik heb zelf de tekening niet nagekeken maar dan kijk ik daar graag naar. Als dat alsnog als een aardkundig monument wordt aangegeven, dan hoor ik dat graag, maar dan wil ik daar dan graag ook naar laten kijken, dan kom ik er later ook op terug. Maar met de informatie die ik nu heb, is het geen aardkundig monument.

2620

2625

2630

2635

12. Indien aan de orde: advies GS motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.

2640 De **VOORZITTER**: Daarmee ronden we het vragenuur af en komen we bij agendapunt 12 en dat zijn de moties vreemd aan de orde van de dag en die zullen worden toegelicht, althans worden geadviseerd door de gedeputeerde.

2645 Gedeputeerde **ZAAL**: Dank u wel. Ik ben nu even de vervanger van gedeputeerde Stigter die mij in zijn doktershandschrift een advies heeft meegegeven, dus ik hoop dat ik dat goed kan lezen. Maar wat wij natuurlijk als GS ook herkennen, is dat er enorme grote uitdagingen zijn op de energiemarkt en dat die hoge prijs er daar één van is. Alleen het oprichten van een provinciaal energiebedrijf zal niet de prijzen doen dalen. Dat komt namelijk door andere omstandigheden en op het moment dat wij een provinciaal energiebedrijf gaan oprichten, zal deze ook moeten concurreren met andere aanbieders van energie, want we hebben dan nog geen monopolie. Dus 2650 dat zouden wij willen ontraden, even los ervan dat de middelen er niet voor zijn. Wel ligt er op dit moment een wetsvoorstel om warmte-infrastructuur in publieke handen te laten komen. Nou, dat volgen wij met interesse en daarin denken wij ook met het Rijk mee over wat de provinciale rol kan zijn. Dus kortom: ontraden van deze motie.

2655 De **VOORZITTER**: Dan hebben we de tweede motie die is ingediend door de SP. Moet hem er even bij pakken, dat is energiecompensatie vereniging en cultuurinstellingen en gedeputeerde Kocken zal die voorzien van een advies.

2660 Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u wel voorzitter, ja, over deze motie zou ik u eigenlijk willen voorstellen om die even aan te houden, omdat we op dit moment eigenlijk gewoon nog niet precies weten wat er naar ons toe gaat komen en onder welke voorwaarden dat zou zijn en ook niet in welke verdeling dat tegen die tijd zou moeten gaan gebeuren. Dat zouden we denk ik het liefst in overleg met de gemeente willen doen, die daar de meeste zicht op hebben. Dat lijkt me zinnig dat we daar in het voorjaar bij de commissie een keer over praten als de details wat 2665 beter uitgekristalliseerd zijn. Nu is dat wat ons betreft net even te snel, maar in het voorjaar moeten we daar met elkaar over praten, wat daar de juiste oplossing voor is.

2670 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan komen we bij motie 3 en dat is de helderheid over de reclameafspraken, ingediend door CDA.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja voorzitter, dank u wel. Deze motie is overbodig, omdat, naar aanleiding van de motie hebben wij ook de exploitant aangeschreven en daar wordt ook gekeken nu wat de effecten van deze motie zijn en wat implicaties hiervan zijn. Het tweede is de uitvoering. Per abuis is er in eerste instantie ook gecommuniceerd dat de einddatum van het 2675 contract 31-12-2022 was, maar dat is 31-12-2023 en wij komen nog inderdaad met in ieder geval het gesprek en de contacten die we hebben gehad met de exploitant nog bij u terug. Dus uiteindelijk komen de implicaties van dat gesprek ook bij u terug en dan kunnen we er verder over praten. Dus deze motie is wat dat betreft overbodig.

2680 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan komen we bij motie nummer 4, ingediend door Namens Noord-Hollanders, aanstellen vertrouwenspersoon statenleden, die zal ik vanaf deze plek even van advies voorzien. Op zich denk ik dat een vertrouwenspersoon eigenlijk altijd wel een goed idee is, zou je kunnen zeggen. In ieder geval, voor veel organisaties straalt het natuurlijk uit dat het de medewerkers serieus neemt. Als ik bij de Provinciale Staten kijk naar ongewenst gedrag, 2685 bijvoorbeeld binnen fracties, dan is dat vaak binnen de eigen partij waar dat gemeld wordt met vertrouwenspersonen. Een externe zou het dan ook wel zwaar kunnen hebben, omdat hij dan ook, naast de ervaring die hij als vertrouwenspersoon moet hebben, ook met de politieke setting moet kunnen dealen. Ik denk ook dat op het moment dat statenleden zich al publiekelijk hebben geuit, het hebben van een vertrouwenspersoon ook niet gemakkelijk is. Desalniettemin, 2690 de vertrouwenspersoon is wel een waardevolle sparringpartner en het punt van een vertrouwenspersoon is dat je in vertrouwen spreekt. Je identiteit blijft geheim, tenzij je toestemming geeft, en dat betekent als er iets moet gebeuren naar aanleiding van de melding, wat denk ik in de afgelopen vier jaar ook wel een aantal keer helaas is voorgevallen, dan zal het bevoegde gezag, en in dit geval ben ik dat als commissaris, geacht worden daar ook naar te 2695 moeten handelen. In alle vertrouwen, vaak in samenspraak met de griffier. Dat betekent veelal dat het, als er bijvoorbeeld een melding is over ongewenst gedrag of omgangsvormen, in ieder geval zo zal zijn dat de commissaris dan in persoon, als uw voorzitter, daarop moet handelen. Dat kan de vertrouwenspersoon niet doen, want daar moet alles in vertrouwen gebeuren. Maar

2700 daar kunnen natuurlijk toch situaties zich voordoen, dat het anoniem melden voor betrokkenen ook voor u als statenleden noodzakelijk is. Wij zijn op dit moment bezig met de griffie, ook met een training aan het opzetten voor de nieuwe statenleden inzake weerbaarheid en integriteit. Dat zal ook met een externe opleiding gaan gebeuren, zodat we ook beter kunnen herkennen, erkennen wat wel en niet gewenst is in de zin van omgangsvormen. Dat zien we natuurlijk ook in de verruwing van de maatschappij, dat onze gedragscode wat dat betreft wel wat verouderd is en hier en daar wellicht ook wel wat zou kunnen worden geüpdatet. En mijn voorstel is om in 2705 die combinatie van het updaten van onze gedragscode gekoppeld ook met die trainingen die we geven, vervolgens te kijken of er dan nog behoefte is om de standaardprocedure die we kennen, namelijk dat daar waar er iets moet gebeuren of in vertrouwen moet worden gemeld, of we die moeten aanpassen. Dus wat mij betreft is op dit moment deze motie te vroeg.

2710 Dan geef ik nu als laatste het woord voor de toelichting op motie 5, van de ChristenUnie, Tegemoetkoming gebruik streekvervoer vanwege staking, aan de heer Olthof.

2715 Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja dank u wel voorzitter. Deze motie wil ik ontraden omdat ik ook geen flauw idee heb wat ik ermee moet. Er zijn stakingen en vervolgens kijken of er acties zijn. Ja, natuurlijk zijn er kortingsacties mogelijk. Is van de zomer ook gedaan, ook voor kinderen. Ik wil ook best met de gemeente kijken van wat zou je kunnen doen? Uiteindelijk oproepen om mensen te stimuleren om met openbaar vervoer te gaan, wat zou je daar aan extra acties kunnen doen? Maar dit voelt een beetje.. er wordt gestaakt en we moeten een actie doen, maar 2720 uiteindelijk geen directe link met de actie. Verloten van dagkaarten of nou, 1, dat gaat altijd voor rekening is dat van de provincie, dus dat zal betekenen dat er dekking moet zijn. En ja, "doe maar een actie". Ik vind dat wel wat makkelijk. Dan had ik eigenlijk verwacht dat u concreet zou komen met een concreet voorstel, want dit is zoiets van: ja doe maar een soort actie. Wat ik u wel wil toezeggen om ook met de gemeente te bespreken in de pvvb's, als het 2725 gaat om ov van, we hebben drie concessies. Wat zouden we kunnen gaan doen om uiteindelijk het gebruik van het ov te stimuleren? En dat daarbij een actie hoort, dat sluit ik niet uit. Omdat er gestaakt wordt, moeten we mensen tegemoet komen, terwijl we eigenlijk niet weten of het bij de mensen terecht gaat komen die getroffen worden door het staken, vind ik het een beetje een algemene maatregel waar ik niet zo veel mee kan, dus deze wil ik in deze vorm ook 2730 ontraden.

13. Gebundelde stemming van alle motie(s), amendement(en) en voordracht(en).

2735 De **VOORZITTER**: Dan zijn we nu aangekomen bij de gebundelde stemming. Ik denk dat we dat nog precies kunnen doen voor de afsluiting van de vergadering. Daarna, voor degenen die daar behoefte aan hebben, kunt ook nog dineren bij ons, want we hebben rekening gehouden dat u een hapje komt mee eten.

We zijn nu bij agendapunt 13. Ik kijk even of er nog behoefte is aan een schorsing voor we overgaan op de stemming. Ik zie dat er 5 minuutjes worden gevraagd. Dan schors ik nu de 2740 vergadering tot 17:45, iets langer.

Schorsing van 17.40 tot 17.45 uur.

2745 De **VOORZITTER**: Goed, als alle statenleden weer gaan zitten dan heropen ik de vergadering en we zijn toegekomen aan agendapunt 13 en dat is de stemming van alle moties en amendementen en de voordrachten. Als eerste gaan wij in stemming brengen, dat is de motie vreemd genummerd 1.

2750 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Punt van orde, punt van orde.

De **VOORZITTER**: ik hoor iemand iets roepen, ja mevrouw Koning.

2755 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja ik wilde graag over motie 3 wat zeggen, is dat nu het moment? Want wij willen graag de gedeputeerde danken voor de toezegging die hij heeft gedaan en ook dat hij heeft beloofd dat hij terugkomt om erover te praten.

De **VOORZITTER**: Wilt u even uw microfoon opnieuw aanzetten? Want er stond hier nog een microfoon voor aan.

- 2760 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Wij willen de gedeputeerde danken voor de toezegging die hij heeft gedaan naar aanleiding van onze motie. Hij heeft ook gezegd dat implicaties en effecten onderzocht worden en dat hij terugkomt naar de Staten om erover te praten. Dus met die toezegging willen wij de motie aanhouden.
- 2765 De **VOORZITTER**: En dit is motie nummer 3 hé?
- Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Klopt.
- 2770 De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu alsnog... Oh, mevrouw Alberts van de SP.
- Mevrouw **ALBERTS** (SP): Ja dank u wel, dat gaat over motie vreemd nummer 2. Daar was het advies om hem aan te houden en dat advies nemen wij over.
- 2775 De **VOORZITTER**: Nou dit gaat lekker zo. Zijn er nog meer partijen die moties willen aanhouden of amendementen willen intrekken? U ruikt denk ik het diner al, maar nee. Goed, dan gaan we nu motie nummer 1 nu in stemming brengen, ingediend door de SP, PvdD en 50PLUS. De energievoorziening in de handen van Noord-Holland. In ons beeld verschijnt nu stemming nummer 1 van vandaag. Er zijn twee mensen afwezig, dat betekent dat er 53 geldige stemmen kunnen worden uitgebracht. Mocht u willen onthouden, steek dan voor het stemmen uw hand op. In dit geval zijn er geen onthoudingen, dus er kunnen 53 geldige stemmen worden uitgebracht. De stemming is, even kijken... Een moment, ik zat even te kijken naar de stoelen maar ik.. nee, u zit goed, het zijn er toch 53. Gaan we eerst even naar de stemverklaring, excuses.
- 2780
- 2785 Statenlid **GIELEN** (GL): Sorry, ik zal snel zijn. Wij vinden het idee van een provinciaal energiebedrijf best wel interessant. Wij hebben ook in het verkiezingsprogramma het onderzoek naar een provinciaal warmtebedrijf opgenomen, maar we vinden het een te groot onderwerp om het nu met een motie vreemd te regelen en daarom zullen wij tegenstemmen.
- 2790 De **VOORZITTER**: Andere stemverklaring? Iemand een aantekening? Dan open ik nu de stemming van motie nummer 1.
- Motie nr. 1 is verworpen
Voor 45 stemmen
Tegen 8 stemmen*
- 2795 *Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, SP, Partij van de Ouderen en fractie Baljeu.*
- Motie 2 is aangehouden.*
- 2800 *Motie 3 is aangehouden.*
- Aan de orde is nu de stemming over motie vreemd nr. 4 ingediend door Namens Noord-Hollanders en Partij van de Ouderen inzake aanstellen vertrouwenspersoon voor statenleden.
- 2805 Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Wenst iemand een stemverklaring af te leggen, of verlangt iemand aantekening?
- 2810 De heer **LEERINK** (PvdA): Voorzitter, wij kunnen ons voorstellen dat er zich situaties voordoen dat het toch goed is om een vertrouwenspersoon te hebben als Staten, maar wij snappen ook dat het wat doordenkwerk vergt hoe je dat precies wilt inrichten. Blij dus met de toezegging die er is om daarover na te denken. En wij hebben begrepen dat bij het inwerkprogramma hierop teruggekomen zal worden en dat wij daarom op dit moment geen reden zien om de motie te steunen.
- 2815 De **VOORZITTER**: Iemand anders stemverklaringen? Iemand aantekeningen?

2820 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja graag een stemverklaring. Wij vinden dit ook een goed idee om dit te verkennen en we zouden dan ook willen aanraden om daar ook een statenlid bij te betrekken. Om dit nu via een motie te doen vinden wij een beetje snel gaan, maar laten we dit wel op de agenda houden.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Dan open ik nu de stemming van motie 4. Ja, 53 stemmen binnen.

2825 *Motie nr. 4 is verworpen
Voor 6 stemmen
Tegen 47 stemmen
Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, Partij voor de Ouderen, fractie Baljeu en Namens Noord-Hollanders.*

2830 Aan de orde is nu de stemming over motie vreemd nr. 5 van de ChristenUnie inzake de tegemoetkoming van streekvervoer vanwege stakingen.

2835 Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Wenst iemand een stemverklaring af te leggen?

2840 De heer **STEEMAN** (D66): Ja een staking als drukmiddel is om wat te laten voelen en om daarmee duidelijk te maken wat het belang van streekvervoer is als je duidelijk laat zien wat er gebeurt wanneer dat er niet is. Hier compenserende maatregelen voor vragen beïnvloedt dat stakingsmiddel en haalt op zijn minst deels de angel van het middel eruit. En om die reden stemt D66 tegen de motie.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Anderen nog? Dan open ik nu de stemming voor motie 5.

2845 *Motie nr. 5 is verworpen
Voor 8 stemmen
Tegen 45 stemmen
Voor hebben gestemd: CDA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie.*

2850 Aan de orde is nu de stemming over motie nr. 6 van de Partij van de Dieren inzake het alles op alles zetten om de vergunning van het meest vervuilende onderdeel van Tata Steel dit jaar in te trekken.

Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Wenst iemand een stemverklaring af te leggen, of verlangt iemand aantekening?

2855 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, wij zijn ervoor dat wij daar maximaal voor inzetten maar wij willen nu eerst het proces afwachten waar de provincie nu mee bezig is. Dus wij zullen nu tegen deze motie stemmen terwijl we het wel met het doel eens zijn.

2860 De **VOORZITTER**: De heer Mantel, JA21.

De heer **MANTEL** (JA21): Ja voorzitter, wij hadden het dictum van de motie graag anders gezien. Wij steunen het voorstel van inzet op meer externe experts. Deze motie loopt vooruit op die uitkomst, dus zullen wij tegenstemmen.

2865 De **VOORZITTER**: Anderen nog? Dan open ik nu de stemming van motie 6.

2870 *Motie nr. 6 is verworpen
Voor 5 stemmen
Tegen 48 stemmen
Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, Partij van de Ouderen en fractie Baljeu.*

Aan de orde is nu de stemming over motie 7 door de Partij van de Dieren, SP en de ChristenUnie inzake de provinciale enquête naar de rol provincie in het dossier Tata Steel.

- 2875 Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Wenst iemand een stemverklaring af te leggen, of verlangt iemand aantekening?
- 2880 De heer **MANTEL** (JA21): Dank u wel voorzitter. Het zou vervelend zijn als we het zo moeten doen gezien de tijd en het geldroovende proces. Deze motie vraagt om oriëntatie rondom het proces en daar zullen wij voor stemmen.
- De **VOORZITTER**: *Motie nr. 7 is verworpen
Voor 17 stemmen
Tegen 36 stemmen*
- 2885 *Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, ChristenUnie, JA21, PVV, SP, Partij van de Ouderen en fractie Baljeu.*
- Motie 8 is aangehouden.*
- 2890 *Amendement 1 is aangehouden. Ingediend door de Partij voor de Dieren.*
- Amendement 2 idem dito.*
- 2895 Amendement 3 is ingediend door de Partij van de Ouderen en dat ging over duo-commissieleden.
- Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Wenst iemand een stemverklaring af te leggen, of verlangt iemand aantekening?
- 2900 *Amendement nr. 3 is verworpen
Voor 5 stemmen
Tegen 48 stemmen
Voor stemmen: Partij voor de Dieren, SP, Partij van de Ouderen*
- 2905 Amendement 4 is ingediend door de Partij van de Ouderen, dat gaat over de nota van...
- Sorry, maar ik hoor u ontzettend goed praten hier...
- 2910 Mevrouw **ALBERTS** (SP): Ja voorzitter sorry als ik even mag. Er is wat verwarring hier, want wij zitten alle drie in de veronderstelling dat we op het minnetje hebben gedrukt en er staat nu twee zus en de andere zo. Het moet dus drie keer min zijn. Kan dit worden hersteld?
- De **VOORZITTER**: Nee, kan niet hersteld worden, maar er kan wel een aantekening worden gemaakt in de notulen van deze vergadering en bij dezen is dat gebeurd mevrouw Alberts.
- 2915 Mevrouw **ALBERTS** (SP): Vriendelijk dank.
- De **VOORZITTER**: Dan gaan we het nu nog een keer proberen met amendement 4, welke ook is ingediend door de Partij van de Ouderen en dat gaat om artikel 43a te wijzigen en dat ging over de indieningstermijn van de nota van wijzigingen.
- 2920 Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Wenst iemand een stemverklaring af te leggen, of verlangt iemand aantekening?
- 2925 *Amendement nr. 4 is verworpen
Voor 7 stemmen
Tegen 46 stemmen
Voor stemmen: FvD, PVV, Partij van de Ouderen*
- 2930 Dan breng ik nu in stemming, de voordracht zelf, voordracht 3: "Actualisatie Reglement van Orde PS en Statencommissies Noord-Holland". Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Wenst iemand een stemverklaring af te leggen, of verlangt iemand aantekening? Dan is de stemming nu geopend voor voordracht 3.

2935 *Voordracht nr. 3 is aangenomen*

Voor 51 stemmen

Tegen 2 stemmen

Tegen stemmen: PvdA, Partij van de Ouderen.

2940 Dan gaan we nu stemmen over het initiatiefvoorstel van de ChristenUnie, stimulering grijs- en regenwatersystemen. Ik heb geen amendementen en moties dus dat betekent dat we nu in stemming brengen... Ja, de heer Steenman wilde vertellen dat hij gaat onthouden van stemming.

2945 De heer **STEEMAN** (D66): Ja ik wachtte op de vraag is er iemand die zich wil onthouden van stemming en ja ik wil me graag onthouden van stemming, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Wenst iemand een stemverklaring af te leggen? Ja, mevrouw Bezaan van de PVV.

2950 Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja dank u wel voorzitter, de PVV zal tegen voorliggend ontwerpbesluit stemmen aangezien onze fractie bij geen van de deelbesluiten een rol voor de provincie ziet weggelegd. Dank u wel.

2955 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Anderen nog? Dat betekent dus dat we nu 52 geldige stemmen uit kunnen brengen met de onthouding van de heer Steenman. Dan open ik de stemmen voor initiatiefvoorstel nr. 4.

Initiatiefvoorstel nr. 4 is verworpen

Voor 13 stemmen

2960 *Tegen 39 stemmen*

Voor: 1 lid van VVD, CDA, Partij voor de Dieren, SP, ChristenUnie, Partij van de Ouderen.

En dan ga ik nu de laatste stemming van vanavond aan u voorleggen en dat is stemming 10a. Dat is het rekenkamerstuk, voordracht nummer 2.

2965 Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Even nog concentratie. Wenst iemand een stemverklaring af te leggen? Ja, de heer Deen van de PVV.

2970 De heer **DEEN** (PVV): Ja dank u voorzitter. De PVV kan instemmen al willen wij nogmaals benadrukken dat voorkomen moet worden dat het beleid ten aanzien van doorfietsroutes gestalte krijgt vanuit wensdenken en dus ten koste gaat van andere modaliteiten zoals de auto. Automobilisten wordt het leven al moeilijk genoeg gemaakt en daarnaast zijn wij voor optimale keuzevrijheid. Dank u wel.

2975 De **VOORZITTER**: Anderen nog stemverklaring? Dan open ik nu de stemming voor voordracht 2 en dan kunnen er weer 53 geldige stemmen worden uitgebracht.

Voordracht nr. 2 is aangenomen

Voor 52 stemmen

2980 *Tegen 1 stem*

Tegen Partij van de Ouderen

14. Sluiting

2985 De **VOORZITTER**: We zijn aan het eind gekomen van onze Statenvergadering. De eerstvolgende vergadering is op 6 maart en deze zal om 11:00 uur beginnen. Om 11:00 uur, dus onthoudt u dat. Er staat in de Johan Remkes-zaal nog een diner voor u klaar en ik zie u graag bij de volgende vergadering en ik sluit de vergadering.